

การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาตรี
THAI CREATIVE DANCE OF LONGSONG CHATRI

ภูกิจ พาสุนันท์

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ 2564
ลิขสิทธิ์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

กิตติกรรมประกาศ

งานสร้างสรรค์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตากรุณาจากท่านอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ นางนิภา โสภาสัมฤทธิ์ ที่สนับสนุนและให้โอกาสในการทำงานสร้างสรรค์ครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณท่านอย่างสูง

กราบขอบพระคุณท่านศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ไทย รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ นางนฤมัย ไตรทองอยู่ นายวีระชัย มีบ่อทรัพย์ นายไพฑูรย์ เข้มแข็ง และนายสังจะ ภู่งงสุทธิ ที่ได้ให้ข้อชี้แนะแนวทางด้านการสร้างสรรค์การแสดง

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณิต วิงวอน ดร.สุรัตน์ จงดา นายภวัต จันทร์ดาร์กษ์ ที่ให้คำแนะนำ และตรวจสอบข้อมูลบทประพันธ์ในงานสร้างสรรค์ฉบับนี้จนสามารถดำเนินการแสดงได้สำเร็จลุล่วง และให้ความเมตตากรุณาแก่ผู้สร้างสรรค์มาโดยตลอด

กราบขอบพระคุณ นางสาวทัศนีย์ ขุนทอง ศิลปินแห่งชาติ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบประพันธ์ทางร้อง ตลอดจนให้คำแนะนำในการประพันธ์ทางร้องและนายเกียรติศักดิ์ ร่มสันเทียะ ผู้ประพันธ์เพลงลงสรงชาติรี จนสำเร็จอย่างเรียบร้อย

กราบขอบพระคุณ นายประเมษฐ์ บุญยะชัย ศิลปินแห่งชาติ และนายพัชรพล เหล่าดี ที่ให้แนวทางในการประดิษฐ์สร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประกอบการแสดงได้อย่างสวยงาม

กราบขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์พลพบุรี นายลิขิต สุนทรสุข ที่ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุนการทำงานสร้างสรรค์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณหัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ ดร.นันทวัน สังขะวร และคณาจารย์ภาควิชานาฏศิลป์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการบันทึกผลงานสร้างสรรค์ จนสำเร็จอย่างสมบูรณ์

ทั้งนี้ขอขอบพระคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการสร้างสรรค์ในครั้งนี้

หากประโยชน์อันใดที่จะเกิดขึ้นจากงานสร้างสรรค์ ขอคุณกรรมนี้จงอุทิศแด่บูรพาจารย์ทางด้านนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้ศิลปินรุ่นหลังได้ยึดถือปฏิบัติและเป็นแนวทางในการสอนวิชาการด้านนาฏศิลป์ไทยให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ภูกิจ พาสุนันท์

ผู้สร้างสรรค์

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
สารบัญ.....	ข
สารบัญภาพ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ญ
ตอนที่	
1 ภูมิหลังการสร้างสรรค์ผลงาน.....	1
1.1 แรงแบบตาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	1
1.2 จุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์ผลงาน.....	4
1.3 นิยามศัพท์.....	4
1.4 ขอบเขตของการสร้างสรรค์ผลงาน.....	4
1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน.....	5
1.6 การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง.....	7
1.6.1 การศึกษาวรรณกรรม.....	7
1.6.2 แนวคิดหรือทฤษฎี.....	11
1.6.3 ผลงานสร้างสรรค์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
2 วิเคราะห์การสร้างสรรค์ผลงาน.....	18
2.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	18
2.2 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน.....	19
2.2.1 รูปแบบของผลงาน.....	19
2.2.2 บทร้องและดนตรี.....	20
2.2.3 ผู้แสดง.....	25
2.2.4 เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดง.....	26
2.2.5 ทำรำ.....	31
2.2.6 อัตลักษณ์ของผลงานสร้างสรรค์.....	148
2.3 การประเมินคุณภาพของผลงาน.....	148
2.4 การเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์.....	150

สารบัญ (ต่อ)

ตอนที่	หน้า
3 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการสร้างสรรค์ผลงาน และบทสรุป.....	151
3.1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการสร้างสรรค์ผลงาน.....	151
3.2 บทสรุป และอภิปราย.....	151
บรรณานุกรม.....	162
ภาคผนวก.....	163
หลักฐานผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพผลงาน.....	164
หลักฐานการเผยแพร่ผลงาน.....	192
ประวัติผู้วิจัย.....	227

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 การพระสุธนลานางมโนห์รา ของกรมศิลปากร.....	19
2 วงปีพาทย์สามัญ ที่ใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติตรี.....	24
3 รูปร่างผู้แสดงบทบาทพระสุธน.....	25
4 เครื่องแต่งกายพระสุธน ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติตรี.....	26
5 การปักดุ้นทองด้วยอักษรย่อ “สธน”	29
6 การจัดอุปกรณ์ประกอบการแสดง ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติตรี	31
7 ท่าที่ 1 ทำนองเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น).....	32
8 รูปแบบการใช้พื้นที่ของเวที 1 ตั้งแต่ ท่าที่ 1 - 23.....	32
9 ท่าที่ 2 ทำนองเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น).....	33
10 ท่าที่ 3 ทำนองเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น).....	34
11 ท่าที่ 4 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น) “เมื่อนั้น”	35
12 ท่าที่ 5 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น) “พระสุธน”	36
13 ท่าที่ 6 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น) “หม่นหมอง”	37
14 ท่าที่ 7 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น) “ไม่ผ่องใส”	38
15 ท่าที่ 8 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น).....	39
16 ท่าที่ 9 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น) “จำห่างน้อง”	40
17 ท่าที่ 10 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น) “มโนห์รา” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง.....	41
18 ท่าที่ 11 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น) “ยาใจ” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง.....	42
19 ท่าที่ 12 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น).....	43
20 ท่าที่ 13 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น) “ไปรบรบ” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง.....	44
21 ท่าที่ 14 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น) “กับไฟรี”	45
22 ท่าที่ 15 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น) “จึงฝากฝั่ง โฉมเจ้า”.....	46
23 ท่าที่ 16 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น) “เขาวพา”	47
24 ท่าที่ 17 ร้องเพลงเทพชาติตรี (2 ชั้น) “ไว้กับ”	48

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
25 ทำที่ 18 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “พระมารดา”	49
26 ทำที่ 19 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) ร้องเอื่อนก่อนบทร้อง “มารศรี”	50
27 ทำที่ 20 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “คะนิงพลาง”	51
28 ทำที่ 21 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “ทางเสด็จ”	52
29 ทำที่ 22 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “จรีลี” และร้องเอื่อนหลังบทร้อง.....	53
30 ทำที่ 23 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) ร้องเอื่อนหลังบทร้อง “จรีลี”	54
31 ทำที่ 24 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “เข้าสู่ที่”	55
32 รูปแบบการใช้พื้นที่ของเวที 2 ตั้งแต่ ทำที่ 24 – 103.....	55
33 ทำที่ 25 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “โสจรสรง”	56
34 ทำที่ 26 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) ร้องเอื่อนหลังบทร้อง “โสจรสรง”	57
35 ทำที่ 27 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “ธารา”	58
36 ทำที่ 28 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ทรงขัน”	59
37 ทำที่ 29 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “สุวรรณตัก”	60
38 ทำที่ 30 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “วารีรด”	61
39 ทำที่ 31 ร้องเพลงลงสรงชาติรี ร้องเอื่อนหลังบทร้อง “วารีรด”	62
40 ทำที่ 32 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “มะลิสด”	63
41 ทำที่ 33 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “หอมรีน” และร้องเอื่อนหลังบทร้อง.....	64
42 ทำที่ 34 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ขึ้นนาสา”	65
43 ทำที่ 35 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดนตรีรับ ทำที่ 1”	66
44 ทำที่ 36 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “น้ำดอกไม้ เทศทิพย์”	67
45 ทำที่ 37 ร้องเพลงลงสรงชาติรี ทวนบทร้อง “น้ำดอกไม้”	68
46 ทำที่ 38 ร้องเพลงลงสรงชาติรี ทวนบทร้อง “เทศทิพย์”	69
47 ทำที่ 39 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ชโลมทา”	70
48 ทำที่ 40 ร้องเพลงลงสรงชาติรี ร้องเอื่อนหลังทวนบทร้อง “ชโลมทา”	71
49 ทำที่ 41 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “หอมเหมื่อนกลีน”	72
50 ทำที่ 42 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “กายา” และร้องเอื่อนหลังบทร้อง.....	73
51 ทำที่ 43 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “โฌมบังอร”	74

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
52 ทำที่ 44 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “ดนตรีรับ ทำที่ 2”	75
53 ทำที่ 45 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “ทรงสอดใส่”	76
54 ทำที่ 46 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “สนับเพลา”	77
55 ทำที่ 47 ร้องเพลงลงสรองชาติรี ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “สนับเพลา”	78
56 ทำที่ 48 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “เชิงสามชั้น”	79
57 ทำที่ 49 ร้องเพลงลงสรองชาติรี.....	80
58 ทำที่ 50 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “ที่จอมขวัญ ปักไหม”	81
59 ทำที่ 51 ร้องเพลงลงสรองชาติรี ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “ที่จอมขวัญ ปักไหม”	82
60 ทำที่ 52 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “รูปไกรสร”	83
61 ทำที่ 53 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “ดนตรีรับ ทำที่ 3”	84
62 ทำที่ 54 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “ภูเขาโจง”	85
63 ทำที่ 55 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “จีบจับ”	86
64 ทำที่ 56 ร้องเพลงลงสรองชาติรี ทวนบทร้อง “ภูเขาโจง จีบจับ”	87
65 ทำที่ 57 ร้องเพลงลงสรองชาติรี ทวนบทร้อง “ซั๊บซั๊น”	88
66 ทำที่ 58 ร้องเพลงลงสรองชาติรี ร้องเอื้อนหลังทวนบทร้อง “ซั๊บซั๊น”	89
67 ทำที่ 59 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “เหมือนสมร ประจงจีบ”	90
68 ทำที่ 60 ร้องเพลงลงสรองชาติรี ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “เหมือนสมร ประจงจีบ”	91
69 ทำที่ 61 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “ให้พี่ยา”	92
70 ทำที่ 62 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “ดนตรีรับ ทำที่ 4”	93
71 ทำที่ 63 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “ฉลององค์”	94
72 ทำที่ 64 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “น้ำเงินกำ”	95
73 ทำที่ 65 ร้องเพลงลงสรองชาติรี ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “น้ำเงินกำ”	96
74 ทำที่ 66 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “กำมะหยี่”	97
75 ทำที่ 67 ร้องเพลงลงสรองชาติรี ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “กำมะหยี่”	98
76 ทำที่ 68 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “สำหรับยุท- ราวี”	99
77 ทำที่ 69 ร้องเพลงลงสรองชาติรี ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “สำหรับยุท- ราวี”	100
78 ทำที่ 70 ร้องเพลงลงสรองชาติรี ร้องเอื้อนก่อนบทร้อง “มีสง่า”	101
79 ทำที่ 71 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “มีสง่า”	102

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
80 ทำที่ 72 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดนตรีรับ ทำที่ 5”	103
81 ทำที่ 73 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “เกราะสุวรรณ รัตคาคด” และทวนบทร้อง.....	104
82 ทำที่ 74 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “กันศาสตรา”	105
83 ทำที่ 75 ร้องเพลงลงสรงชาติรี ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “กันศาสตรา”	106
84 ทำที่ 76 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ตั้งหนึ่งน้อง มโนห์รา”	107
85 ทำที่ 77 ร้องเพลงลงสรงชาติรี ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “ตั้งหนึ่งน้อง มโนห์รา”	108
86 ทำที่ 78 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “มากอดกาย”	109
87 ทำที่ 79 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดนตรีรับ ทำที่ 6”	110
88 ทำที่ 80 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ทรงมงกุฎ”	111
89 ทำที่ 81 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “กรรเจียกจร” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง.....	112
90 ทำที่ 82 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “งอนสะบัด”	113
91 ทำที่ 83 ร้องเพลงลงสรงชาติรี ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “งอนสะบัด”	114
92 ทำที่ 84 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “พวงอุบะ”	115
93 ทำที่ 85 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดอกไม้ทัด” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง.....	116
94 ทำที่ 86 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “จรัสฉาย”	117
95 ทำที่ 87 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดนตรีรับ ทำที่ 7”	118
96 ทำที่ 88 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ฉลองพระบาท ตาดสุวรรณ”	119
97 ทำที่ 89 ร้องเพลงลงสรงชาติรี ทวนบทร้อง“ฉลองพระบาท ตาดสุวรรณ”.....	120
98 ทำที่ 90 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “พรรณราย” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง.....	121
99 ทำที่ 91 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “จับพระขรรค์”	122
100 ทำที่ 92 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ผันผาย”	123
101 ทำที่ 93 ร้องเพลงลงสรงชาติรี ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “ผันผาย”	124
102 ทำที่ 94 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ไป”	125
103 ทำที่ 95 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “โยธี”	126
104 ทำที่ 96 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดนตรีรับ ทำที่ 8”	127
105 ทำที่ 97 ทำนองเพลงเสมอ “จิ้งหะที่ 1 – 5”	128
106 ทำที่ 98 ทำนองเพลงเสมอ “จิ้งหะที่ 6 – 9”	129
107 ทำที่ 99 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงรั้ว”	130

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
108 ท่าที่ 100 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงรัว”	131
109 ท่าที่ 101 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงรัว”	132
110 ท่าที่ 102 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงรัว ชัดตะโพน”	133
111 ท่าที่ 103 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงรัว”	134
112 ท่าที่ 104 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงรัว”	135
113 ท่าที่ 105 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงรัว”	136
114 ท่าที่ 106 รูปแบบการแปรแถวที่ 3 ท่าที่ 104.....	136
115 นางสาวทัศนีย์ ขุนทอง ศิลปินแห่งชาติ อ่านบทประพันธ์ครั้งแรก และปรึกษาเรื่องบรรจุ เพลงกับนายภวัต จันทรदारักษ์.....	208
116 สร้างสรรค์ และนายเกียรติศักดิ์ ร่มสันเทียะ ปรึกษาทางร้องกับ นางสาวทัศนีย์ ขุนทอง ศิลปินแห่งชาติ.....	208
117 ผู้สร้างสรรค์ถ่ายภาพร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ประพันธ์ทางร้อง.....	209
118 เชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคีตศิลป์ไทย และนาฏศิลป์ไทย พุดคุยเบื้องต้นเกี่ยวกับการ สร้างสรรค์ผลงาน.....	209
119 ผู้สร้างสรรค์แสดงท่ารำตัวอย่างแก่ท่าน รศ.ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ	210
120 สร้างสรรค์ถ่ายภาพร่วมกับ รศ.ดร.ศุภชัย จันทรสุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ.....	210
121 ปรึกษาเรื่องบทประพันธ์จาก ดร.สุรัตน์ จงดา ผู้ช่วยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	211
122 ปรึกษาเรื่องบทประพันธ์จาก นายภวัต จันทรदारักษ์.....	211
123 ปรึกษาการสร้างสรรค์ท่ารำจาก นายวีระชัย มีป่อทรัพย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.....	212
124 กระบวนการสร้างสรรค์ท่ารำจาก นายสังจะ ภู่งามสุทธิ ครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญ วิทยาลัยนาฏศิลป์.....	212
125 แบบร่าง และภาพเครื่องแต่งกายจริง.....	213
126 เชิญเทริดลงทรงชาติรี เข้าร่วมพิธีเทวาพุกาภิเษก ณ โบสถ์พระแก้ววังหน้า.....	213
127 แบบเทริดที่สร้างสรรค์ ด้านข้างและด้านตรง.....	214
128 แบบเทริดที่สร้างสรรค์ ด้านข้างและด้านหลัง.....	214
129 พระครูโสภิตวิริยาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดจุฬามณี มอบขันสาครใช้ประกอบการนำเสนอ ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ครั้งที่ 5 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.....	215

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
130 พระปลัดคงศักดิ์ ปณฺญาสักโก ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเนกขัมมาราม ให้ผู้สร้างสรรค์เอา พระขรรค์ที่ใช้นำเสนอผลงานเข้าร่วมพิธีเทวาภิเษก ณ วัดจุฬามณี.....	215
131 แบบการปักเสื้อ ลวดลาย “สรณ”	216
132 แบบเกราะรัดอก และการสวมรองเท้า.....	216
133 ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของผลงาน.....	217
134 ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักศึกษาที่ช่วยในวันตรวจสอบคุณภาพผลงาน.....	217
135 รศ.ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย.....	218
136 การตรวจสอบคุณภาพผลงานผ่าน Facebook Live.....	218
137 ถ่ายภาพร่วมกับ นางนิภา โสภาสัมฤทธิ์ อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์วันนำเสนอ ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ครั้งที่ 5 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.....	219
138 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ครั้งที่ 5 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.....	219
139 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ครั้งที่ 5 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.....	220
140 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ครั้งที่ 5 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.....	220
141 Youtube : Krujeep ครูจี๊ป เก็บภาพบรรยากาศการนำเสนอผลงาน.....	221
142 Youtube : Krujeep ครูจี๊ป รีแอกชั่น การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสง ชาติรี.....	221
143 Youtube : Krujeep ครูจี๊ป รีแอกชั่น การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสง ชาติรี.....	222
144 Youtube : Krujeep ครูจี๊ป รีแอกชั่น การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสง ชาติรี.....	222
145 Youtube : Parawee Pan-iem นำการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสงชาติรี ไปเผยแพร่.....	223
146 ผู้สร้างสรรค์นำการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสงชาติรี ไปเผยแพร่ในช่อง Youtube : ครูบุช ภูกิจ นาฏศิลป์ละพบุรี.....	224
147 รายการใน Facebook ติดตามผู้สร้างสรรค์ ในการนำเสนอผลงาน.....	225
148 Facebook page ร่วมเผยแพร่ผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสง ชาติรี.....	226

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตัวอย่างชื่อเพลงลงสร่งที่ใช้ประกอบการรำลงสร่งของตัวละครในแต่ละเรื่อง.....	30
2	อุปกรณ์ประกอบการแสดง.....	18
3	ท่ารำที่นำมาจากแบบแผนนาฏศิลป์ไทย.....	137
4	ท่ารำที่พัฒนาจากดั้งเดิม.....	140
5	ท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่.....	141
6	ความต่อเนื่องของกระบวนท่ารำ.....	143
7	การเรียงลำดับและจัดวางกระบวนท่ารำ.....	145

ตอนที่ 1

ภูมิหลังการสร้างสรรคผลงาน

1.1 แรงบันดาลใจในการสร้างสรรคผลงาน

ละครเรื่องมโนห์รา ฉบับกรมศิลปากร เป็นละครที่มีวิธีการแสดงแต่โบราณคงไว้อยู่ 3 อย่าง คือ ละครใน ละครนอก และละครชาตรี ซึ่งละครชาตรีเป็นละครรูปแบบดั้งเดิมที่เก่าแก่ที่สุดของไทย แต่ไม่ทราบว่าเกิดมาตั้งแต่สมัยใด รู้แต่ว่ามีมานานแล้ว ตำนานละครชาตรีมีอยู่หลายตำนาน ตำนานที่นายธนิต อยู่โพธิ์ (2503 : 53) เรียบเรียงให้กรมศิลปากรนั้นกล่าวว่าละครชาตรีเกิดที่ภาคใต้แล้วแพร่มาถึงอยุธยา ส่วนสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2507 : 15) มีพระดำริว่าละครชาตรีได้แบบแผนไปจากอยุธยาไปหัดกันที่นครศรีธรรมราชเป็นเมืองแรก เรื่องที่มักนิยมเล่นคือเรื่อง “มโนห์รา” แต่เมื่อไปเล่นที่ภาคใต้จะถูกตัดเสียงเป็น “โนห์รา”

มโนห์ราเป็นเรื่องที่มาจากสุชนชาติกในปัญญาสชาดกซึ่งชาตกนอกนิบาต ซึ่งชาตกจะใช้ชื่อตามตัวเอกฝ่ายชายซึ่งเป็นพระโพธิสัตว์ จึงมีบทบาทในการดำเนินเรื่อง แต่เมื่อเป็นบทละครจะใช้ชื่อตามตัวเอกฝ่ายหญิง เพราะนางมโนห์ราเป็นตัวเดินเรื่อง เรื่องทำนองพระสุธน - มโนห์รา ปรากฏอยู่ในหลายดินแดน เช่น อินเดีย จีน พม่า ลาว เขมร อินโดนีเซีย (วินัย ภูระหงษ์, 2520 : 250) อาจกล่าวได้ว่ามีเรื่องราวที่ปรับเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น

เรื่องมโนห์ราเป็นบทละครมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งและปีที่แต่ง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ มีพระวินิจฉัยว่าบทละครเรื่องนี้เป็นบทละครชิ้นแรกในกรุงเก่า และ “ไม่เป็นกลอนแปดแท้ เช่น บทละครสามัญ แต่งปนกาพย์อย่างที่ละคร “โนรา” มณฑลนครศรีธรรมราช หรือที่เราเรียกกันว่าละครชาตรีร้องบทย่างนี้” ลักษณะบทละครเป็นแบบเก่าหรือกำหนดหน้าพาทย์ตรงที่สำคัญ มีเจรจาแทรกซึ่งผู้แต่งต้องพูดเอง ไม่มีข้อความกำหนดตายตัวไว้ ไม่กำหนดชื่อเพลงร้อง ดังนั้นอาจร้องร้ายเป็นพื้น (เสาวณิต วิงวอน, 2554 : 172) ปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดละครชาตรีผสมกับละครนอก เรียกว่า “ละครชาตรีเข้าเครื่อง” หรือ “ละครชาตรีเครื่องใหญ่” ดนตรีมีทั้ง 2 อย่างคือตามแบบละครชาตรีกับแบบปี่พาทย์สามัญของละครนอก เพลงร้องใช้ปนกัน ร่ายดำเนินเรื่องใช้ทั้งร่ายชาตรีและร่ายนอก นิยมแสดงเรื่องของละครชาตรีแต่เดิม ลักษณะนี้เป็นแม่แบบให้กรมศิลปากรสร้างบทละครเรื่องมโนห์ราและเรื่องรถเสนในเวลาต่อมา (นางสิบลอง - พระรถเมรีศึกษา, 2560 : 100)

พบว่าบทละครเรื่องมโนห์ราไม่ปรากฏการเขียนเป็นบทละครนอกแบบหลวงมาก่อน จนมาถึงในยุคกรมศิลปากรสมัยท่านอธิบดีธนิต อยู่โพธิ์ ปรากฏการแสดงอย่างเต็มรูปแบบตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบโดย

ดำเนินเรื่องตามสุนทรชาดกในปัญญาสชาดก ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทยได้รวบรวมองค์ความรู้จากจารีตของการแสดงละครใน ละครนอก และละครชาตรี นำมาสร้างสรรค์เป็นการแสดงละครชาตรีแบบกรมศิลปากร จนได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งและได้แสดงงานสำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการเผยแพร่จนเป็นแบบแผนอยู่ในบทเรียน เช่น รำโน้ทรำบูชาอัษฎ ชุตพระสุธน เลือกคู่ ชุตพระสุธนตรวจพล ชุตพระสุธนเดินป่า เป็นต้น

การแสดงของกรมศิลปากรเรื่องมโนห์รานั้น ไม่ปรากฏการรำลงสร้ง โดยเป็นการรำรายรำของตัวละครเอกของเรื่องที่กำลังถึงการอาบน้ำแต่งตัวเพื่อเดินทางไปกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามจุดประสงค์ของเรื่องราวในบทละคร ซึ่งการรำลงสร้งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การรำประกอบเพลง ลงสร้งโทน ลงสร้งสุหรัย เป็นต้น
2. การรำประกอบเพลง ชมตลาด
3. การรำประกอบเพลง ฉุยฉาย

ทั้ง 3 ข้อนี้ คือลักษณะการรำลงสร้งหรือการรำแต่งตัวตามจารีตอย่างโบราณของละครใน และละครนอกแบบหลวง ที่มีการสืบทอดกระบวนท่ารำและยึดถือปฏิบัติมาเป็นเวลายาวนานจากบรมครูของวังสวนกุหลาบ อาทิเช่น ครูลมุล ยมะคุปต์ (สุรัตน์ จงดา, บทสัมภาษณ์ 20 มิถุนายน 2564)

เมื่อศึกษาเรื่องมโนห์รายังพบวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระสุธน – มโนราห์ ฉบับวัดโพธิ์ปฐมมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ลักษณะของวรรณกรรมฉบับนี้จารด้วยอักษรไทยและภาษาไทย ซึ่งทั้งภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาไทยกลางปะปนกัน วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องนี้ก็ยังไม่ปรากฏผู้แต่ง เป็นวรรณกรรมที่กล่าวถึงพระสุธนหลังจากที่ได้นำนางมโนห์ราไปฝากตัวกับพระมารดาของตนแล้วกลับเข้าเฝ้าพระบิดาเพื่อลาว่าจะไปรบ โดยอธิบายถึงการแต่งตัวของพระสุธน ผู้สร้างสรรค์จึงนำข้อมูลเบื้องต้นมาวิเคราะห์แนวคิดของรูปแบบการแสดงในการรำลงสร้งของพระสุธน

“ลงสร้ง” เป็นทำนองเพลงที่มีหน้าทับเฉพาะโดยเป็นเพลงที่ใช้บรรจุเพื่อประกอบการแสดงการรำลงสร้งของตัวละครเอกในเรื่อง ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของการรำลงสร้ง คือ การรำเดี่ยวแบบมาตรฐาน ใช้ผู้แสดงเพียงคนเดียว รูปแบบกระบวนท่ารำเป็นการปฏิบัติตามจารีตอย่างโบราณ ละครในและละครนอกแบบหลวง ที่ปรากฏในการรำลงสร้งของตัวละครแต่ละเรื่อง ดังนี้ “ลงสร้งโทน” ใช้กับ อิเหนา เรื่องอิเหนา “ลงสร้งสุหรัย” ใช้กับ อุนรุท เรื่องอุนรุท “ลงสร้งมอญ” ใช้กับ พญาน้อย เรื่องราชาธิราช , พระสังข์ เรื่องสังข์ทอง , ฮเนา เรื่องเงาะป่า “ลงสร้งแขก” ใช้กับ พญาแกรก เรื่องพญาแกรก , ปันหนี เรื่องอิเหนาและอิเหนาแต่งกายแบบชวา “ลงสร้งลาว” ใช้กับ พระลอ เรื่องพระลอ , สาวเครือฟ้า เรื่องสาวเครือฟ้า เป็นต้น

“ลงทรงชาติตรี” จึงเป็นชื่อเพลงที่ผู้สร้างสรรค์มีแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ทำนองเพลง โดยเกิดจากการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีคีตศิลป์ไทย ว่าสามารถประดิษฐ์สร้างสรรค์ทำนองเพลงให้อยู่ในกรอบขนบนิยมของดนตรีคีตศิลป์ไทย เพื่อนำมาใช้ประกอบการรำลงทรงสำหรับตัวละคร “พระสุธน” ในเรื่องมโนห์รา

เครื่องแต่งกายก็เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญในรูปแบบการแสดงการรำลงทรง เนื่องจากในบทละครจะกล่าวถึงการรำลงทรง ตั้งแต่เริ่มต้นที่กระบวนการอาบน้ำจนไปถึงกระบวนการแต่งกายของตัวละคร ที่นำเสนอเป็นการแสดงตามแบบนาฏศิลป์ไทยจากศิระษะสู่ปลายเท้าโดยละเอียด การสร้างสรรค์ครั้งนี้กล่าวถึงการไปรบของพระสุธน ผู้สร้างสรรค์จึงประดิษฐ์เครื่องแต่งกายในตระกูลสีนิล เช่น ตำ ม่วง น้ำเงิน เป็นต้น ซึ่งเป็นสีที่ใช้เพื่อเสริมความเป็นสิริมงคลในการออกรบ รวมทั้งมีการปักดินทองด้วยอักษรย่อ “สธน” โดยได้แรงบันดาลใจมาจากการปักเครื่องในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่มีการปักปรมาภิไธยย่อบนเครื่องแต่งกายตัวละคร ซึ่งเครื่องแต่งกายที่ครุฑมัย ไตรทองอยู่ เคยสวมใส่ในตอนลานางมโนห์รา ปัจจุบันไม่ปรากฏตระกูลสีนิลเช่นนี้แล้วในเครื่องแต่งกายของพระสุธน อีกทั้งผู้สร้างสรรค์ยังเพิ่มการสวมใส่เกราะรัดอกและรองเท้าตามวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระสุธน - มโนห์รา ฉบับวัดโพธิ์ปฐมवास อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา โดยรวบรวมข้อมูลที่ได้ศึกษานำเสนอ นายประเมษฐ์ บุญยะชัย ศิลปินแห่งชาติ และนางนฤมัย ไตรทองอยู่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย ว่าสามารถนำมาสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประกอบการแสดงได้

ในส่วนการสร้างสรรค์กระบวนการทำรำและรูปแบบการแสดงนั้น ผู้สร้างสรรค์ศึกษาโครงสร้างของการรำลงทรงตามจารีตอย่างโบราณของละครในและละครนอกแบบหลวง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งาน ด้วยเหตุผลที่ว่ารูปแบบการรำลงทรงของตัวพระสุธน และทำนองเพลงลงทรงชาติตรี ยังไม่มีปรากฏในรูปแบบของการแสดงละครเรื่องมโนห์รา อีกทั้งเป็นการสร้างสรรค์บทประพันธ์ใหม่ เครื่องแต่งกายใหม่ โดยผ่านการรวบรวมองค์ความรู้จากครุฑมัย ไตรทองอยู่ ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดบทบาทพระสุธนในทุกๆตอนจากครุฑมุล ยมะคุปต์ และศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีไทย เพื่อจัดทำเป็นการแสดงสร้างสรรค์ชุดใหม่ในชื่อชุด “ลงทรงชาติตรี”

ผู้สร้างสรรค์มุ่งหวังเป็นอย่างสูงว่าการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติตรี จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์กระบวนการรำลงทรงที่เป็นหลักการยึดตามจารีตอย่างโบราณของละครในและละครนอกแบบหลวง รวมถึงการสร้างสรรค์งานทางด้านนาฏศิลป์ไทยชุดใหม่พร้อมกับการสร้างสรรค์ทำนองเพลงขึ้นมาใหม่ อีกทั้งมุ่งถึงการเผยแพร่ในลักษณะของการเรียนการสอนและการแสดงในหน่วยงานทางด้านนาฏศิลป์ไทย เพื่อเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์องค์ความรู้แก่ผู้ที่สนใจศึกษา สืบสานสร้างสรรค์ งานศิลป์ ตามนโยบายของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์สืบไป

1.2 จุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์ผลงาน

ศึกษาความเป็นมาและอัตลักษณ์ของการรำลงสร้งในนาฏศิลป์ไทย เพื่อสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด “ลงสร้งชาติรี”

1.3 นิยามศัพท์

ลงสร้ง หมายถึง รูปแบบการรำของพระสุธนที่ให้เห็นถึงการอาบน้ำแต่งตัวเพื่อออกไปรบ โดยเป็นการรำเฉพาะตัวที่แสดงให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกของพระสุธนหลังจากที่ลานางมโนห์รา

ลงสร้งชาติรี หมายถึง เพลงที่ประดิษฐ์ทางร้องขึ้นใหม่ มีแนวคิดจากเพลงรำชาติรี 3 มาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ทางร้อง โดยกำหนดให้อยู่ในรูปแบบของการรำลงสร้งที่มีกลองเป็นเครื่องบ่งบอกเชื้อชาติ ของเพลง คือ โทนชาติรี และกลองชาติรี เรียกว่า หน้าทับชาติรีพิเศษ ลักษณะอารมณ์ของเพลงลงสร้งชาติรี มีความแตกต่างจากเพลงลงสร้งที่มีอยู่เดิม ไม่เพียงให้อารมณ์ของตัวละครที่กำลังอาบน้ำแต่งตัวอยู่ แต่ในขณะที่เดียวกันตัวละครยังอยู่ในอารมณ์ใคร่ครวญนึกหาถึงผู้เป็นที่รัก รวมถึงการบรรจุชื่อเพลงให้สอดคล้องกับเพลงที่มีมาอย่างโบราณโดยการเอาคำนำหน้าว่า “ลงสร้ง” มาใส่ชื่อเพลง ดังปรากฏในงานสร้างสรรค์นี้ว่า “เพลงลงสร้งชาติรี”

พระสุธน หมายถึง ชื่อตัวละครเอกซึ่งเป็นสามีของนางมโนห์รา บุตรของท้าวอาทิตย์ยาและพระมเหสี จากบทละครเรื่องมโนห์รา ภายหลังจากที่โรหิตคิดแก้แค้นนางมโนห์ราจึงออกอุบายให้พระสุธนออกไปรบ พระสุธนได้ไปลานางมโนห์ราในห้องบรรทม แล้วมาอาบน้ำแต่งตัวเพื่อออกไปรบ จึงเกิดเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด “ลงสร้งชาติรี” ซึ่งบรรจุเป็นเพลงเฉพาะการรำลงสร้งของตัว “พระสุธน”

1.4 ขอบเขตของการสร้างสรรค์ผลงาน

1.4.1 ด้านเนื้อหา

ศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระสุธน – มโนราห์ ฉบับวัดโพธิ์ปฐมवास อำเภอมะนัง จังหวัดสงขลา และบทลงสร้งละครเรื่องต่างๆ มาเป็นแนวทางการประพันธ์เพื่อใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด “ลงสร้งชาติรี”

1.4.2 ด้านสถานที่

วิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

1.4.3 ด้านบุคคล

1.4.3.1 กระบวนทำรำลงสร้ง

1) นางนฤมัย ไตรทองอยู่ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

- 2) รศ.ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ปี 2548 สาขาศิลปะการแสดง นาฏศิลป์ไทย และประธานหลักสูตรนาฏศิลป์ ระดับมหาดำเนินชีวิตและดุริยางค์ นาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 3) นายวีระชัย มีบ่อทรัพย์ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 4) นายสัจจะ ภู่งามสุทธิ ครู วิทยฐานะเชี่ยวชาญ วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

1.4.3.2 เพลง ดนตรี

- 1) นางสาวทัศนีย์ ขุนทอง ศิลปินแห่งชาติ ปี 2555 สาขาศิลปะการแสดง คีตศิลป์ไทย และผู้เชี่ยวชาญคีตศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 2) ผศ.ดร.ดุสิต มีป้อม ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 3) นายณรงค์ฤทธิ์ คงปิ่น รองผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี
- 4) นายเกียรติศักดิ์ ร่มสันเทียะ คีตศิลป์ ระดับชำนาญงาน

1.4.3.3 เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ประกอบการแสดง

- 1) นายประเมษฐ์ บุญยะชัย ศิลปินแห่งชาติ ปี 2563 สาขาศิลปะการแสดง นาฏศิลป์ไทย
- 2) ดร.สุรัตน์ จงดา ผู้ช่วยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

1.4.3.4 บทประพันธ์

- 1) รศ.ดร.เสาวณิต วิงวอน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวรรณคดี
- 2) นายภวัต จันทรดาร์กษ์ ผู้มีประสบการณ์ด้านการประพันธ์บทละครไม่น้อยกว่า 10 ปี

1.5 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

ศึกษาความเป็นมาและอัตลักษณ์ของการรำลงสร้งในนาฏศิลป์ไทย เพื่อสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสร้งชาติรี มีขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทย แนวคิด ทฤษฎีการสร้างสร้งงานทางด้านนาฏศิลป์ไทย กลวิธีจารีตอย่างโบราณของละครในและละครนอกแบบหลวงของการรำลงสร้ง และทำนองเพลงประกอบการรำลงสร้ง ตลอดจนเอกสารงานวิจัยและงานสร้างสรรค์จากแหล่งข้อมูล แหล่งวิทยบริการสถาบันการศึกษาต่างๆ หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุ หอสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี แหล่งวัฒนธรรมโบราณจังหวัดลพบุรี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ลพบุรี

2. ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติรี โดยมีขั้นตอนการสร้างสรรค์ ประกอบด้วยลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแนวคิดของการแสดง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างสรรค์ทำนองเพลง เนื้อร้อง และดนตรีประกอบการแสดง

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกผู้แสดง

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบกระบวนการท่ารำ

ขั้นตอนที่ 6 นำเสนองานสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญ / ผู้ทรงคุณวุฒิ / คณาจารย์ในวิทยาลัยนาฏศิลป์พลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ขั้นตอนที่ 7 เผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชน

3. จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) การพิจารณาผลงานสร้างสรรค์ โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ ดนตรีคีตศิลป์ และวรรณศิลป์ ทั้งภายในและภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 5 ท่าน

1) นางสาวทัศนีย์ ขุนทอง ศิลปินแห่งชาติ ปี 2555 สาขาศิลปะการแสดงคีตศิลป์ไทย และผู้เชี่ยวชาญคีตศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2) นางนฤมัย ไตรทองอยู่ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

3) รศ.ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ปี 2548 สาขาศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ไทย และประธานหลักสูตรนาฏศิลป์ ระดับมหาบัณฑิตและดุขฎิบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

4) ผศ.ดร.ดุขฎิ มีป้อม ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

5) รศ.ดร.เสาวณิต วิงวอน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวรรณคดี

4. เข้าร่วมการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ครั้งที่ 5

5. ดำเนินการบันทึกกระบวนการท่ารำ ดังนี้

5.1 บันทึกท่ารำเป็นลายลักษณ์อักษรและภาพนิ่ง

5.2 บันทึกวีดิทัศน์ การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติรี

6. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า การสัมภาษณ์ การนำข้อคิดเห็นจากคณะกรรมการพิจารณาผลงานสร้างสรรค์ มาวิเคราะห์ ตีความ และสรุปเป็นเอกสารผลงานสร้างสรรค์

1.6 การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1.6.1 การศึกษาวรรณกรรม

บทลงตรงในการแสดงนาฏศิลป์ไทย บทละครเป็นองค์ประกอบสำคัญในการแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยเฉพาะบทละครที่ใช้กับการรำละคร ละครแบบดั้งเดิมของไทยเป็นละครรำ บทละครจึงมีลักษณะเป็นบทละครรำ กล่าวคือ คำประพันธ์เป็นกลอนบทละคร ระบุจำนวนคำกลอน กำหนดเพลงหน้าพาทย์ เพลงร้อง การเจรจาซึ่งตัวละครต้องพูดเอง ไม่เขียนถ้อยคำไว้ในบท ในสมัยอยุธยา สมัยธนบุรี จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

ตั้งแต่สมัยอยุธยาในตัวบทละครไม่บอกว่าเป็นบทสำหรับแสดงละครประเภทใด เช่นบทละครเรื่องมโนห์รา บทละครเรื่องสังข์ทอง บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ฯลฯ ต้องพิจารณาจากการพรรณนาการดำเนินเรื่องและสำนวนภาษาจะบอกแบบแผนการแสดงได้ แต่เดิมนั้นเรื่องอาจเป็นตัวกำหนดว่าใช้แสดงละครหลวงหรือใช้แสดงละครข้างนอก ซึ่งแบบแผนการแสดงจะต่างกัน ถ้าดูตัวบทรุ่นเก่าจะเห็นอย่างชัดเจน ตัวอย่างบทละครของเก่าที่ใช้แสดงละครนอก เช่น บทละครเรื่องพิกุลทอง ตอนพระวิษณุกรรมลงมาช่วยเนรมิตเมรุท้าววิรุฬจักร (กรมศิลปากร, 2552 : 104) มีเนื้อความสั้นๆ ดังนี้

๑ แล้วจัดแจงแต่งองค์ทรงเครื่อง อร่ามเรื่องจำรัสศรีมี
กรกุ่มมหาจินดาดี ถือทางมยุรีระเห็จไป ฯ
ฯ 2 คำ กลม ฯ

แต่บทที่ใช้แสดงละครผู้หญิงของหลวงหรือที่เรียกว่าละครใน เช่น เรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ตอนพระรามไปเฝ้าท้าวมาลีวราชที่สนามรบ (2503 : 69) มีบทละครตรงทรงเครื่องอย่างละเอียดว่า

โทน
๑ เมื่อนั้น พระรามบุญเรืองเฟื่องฟ้า
จึ่งชวนพระศรีอนุชา ลีลาลงสรงวารี
ทรงภูษาทาทะรสประดับเครื่อง เรือเรือรุ่งรัศรังสี
สององค์ทรงลักษณะรูจี ต่างสีเหลืองนิลวัตถาพราย
เลิศแล้วแก้วแก้วมังกุฎเก็จ เพชรระยับทับทรวงเฉิดฉาย
ตาบติดสังวาลเลื่อมพราย กระจายจรกรรเจียกเพราตา
พาหุรัดอำมรงค์ชายแครง ศรีแสงชายไหวซ่ายชวา
ทรงศิลป์ศรชวนอนุชา ไคลคลาขึ้นรถจรัส

ฯ เพลง 8 คำ ฯ

ในบทละครเรื่องพิกุลทอง พระพิชัยมงกุฏขึ้นเฝ้าท้าวสังข์ศิลป์ไชย (กรมศิลป์ากร, 2552 : 38)

๑ รุ่งแจ้ง	พระอุทัยไชแสงสุริยไใส
พระตื่นจากบรรทมภริมย์ใน	เสด็จไปขึ้นเฝ้าพระบิดา ฯ
ฯ 2 คำ เสมอ ฯ	

แต่ในบทละครเรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (2516 : 49-50) ตอนอิเหนาจะไปงานพระเมรุที่หมันหย้า มีเนื้อความดังนี้

๑ ครั้นรุ่งสว่างเรืองแรง	อโณทัยไชแสงแข่งไข
เสด็จจากไสยาสน์บรรทมใน	คลาไคลไปสรงคงคา
ฯ 2 คำ ฯ เสมอ	

โทน	
๑ พระไชยพุ่มแก้วเพชรรัตน์	เพชรเรื่องจำรัสพระเวหา
เป็นพวยพุกลิ่นกระจายด้วยมาลา	มาเลศรจนาสุคนธ์ทรง
นำกุหลาบอบอบปนปรุง	ปนสุวรรณเรื่องรุ่งกลิ่นส่ง
สนับเสนาเชิงอนงามยง	งานยิ่งบรรจงจำหลักกลาย [...]
พระเสด็จนางเยื้องยุรยาตร	มุตผาดเพียงเทพอดิศร
สอดดลองพระบาทเชิงงอน	ตั้งร่อนลอยฟ้ามาขึ้นรถ
ฯ 22 คำ ฯ เสมอ	

การพรรณนาในเรื่องพิกุลทองเป็นแบบรวบรัด แต่ในเรื่องรามเกียรติ์และอิเหนามีลำดับรายละเอียด ทำให้กระบวนการแสดงต่างกัน ตรงตามแบบแผนว่าละครนอกดำเนินเรื่องรวดเร็ว ส่วนละครในดำเนินเรื่องช้าละเอียดละไม (นาฏยวรรณคดีสโมสร, 2558 : 93-94)

บทละครนอกพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ปรากฏบทลงสรทรงเครื่องการพรรณนารายละเอียดอย่างละครใน ทำให้มีกระบวนการมากขึ้นกว่าบทละครนอกแบบดั้งเดิม เรียกว่า บทละครนอกแบบหลวง เช่น เรื่องสังข์ทอง ตอนถอดรูป

ลงสรมอญ	
๑ แล้วซัดสีฉวีวรรณผุดผ่อง	ดั่งทองชมพูนุทเนื้อแก้ว
สุคนธาประทีนกลิ่นเกลา	สนับเพลาเชิงอนซ้อนชั้น
ภูษาผ้าทิพย์กระสันทรง	จีบโจงทางหงส์ประจงจับ
ปิ่นแห่งเพชฌพรธรรณรายสายบานพับ	เพื่องห้อยพลอยประดับทับทรวง

ทองกรแก้วพุกามงามเงา	ทับทิมเท่าเม็ดข้าวโพดโชติช่วง
สร้อยสนสังวาลวรรณกุดั่นดวง	รุ้งร่วงอำมรงค์เรือนครุฑ
กรรเจียกจอนจำหลักลายซ้ายขวา	บรรจงทรงมหามงกุฏ
ห้อยอุบะนฤมิตผิคนุชย์	งานดั่งเทพบุตรในชั้นฟ้า

ฯ 8 คำ ฯ

(พระบามสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2540 : 264-265)

บทละครจึงมีความสำคัญในการกำหนดรูปแบบการพรรณนารายละเอียดกระบวนการแสดง ว่าด้วยบทละครนี้จะนำเสนออย่างรวบรัด หรือต้องการอย่างมีรายละเอียด ซึ่งบทละครนอกที่กรมศิลปากรปรับนั้นอยู่ในแนวบทละครนอกแบบหลวงทั้งสิ้น โดยอาจจะปรับปรุงจากบทพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 2 หรือบทของคณะละครที่แสดงละครแบบหลวงมาแต่ก่อน บทละครนอกแบบหลวงเป็นการผสมผสานบทละครนอกและบทละครในไว้ด้วยกัน กล่าวคือบทพรรณนาจะตัดทอนสั้นลงกว่าบทละครใน ทำให้การดำเนินเรื่องรวดเร็วทันใจ แต่ขณะเดียวกันก็มีบทที่ทำให้เกิดกระบวนการงามแบบละครใน ซึ่งการนำเสนอบทลงสรงชาติ ผู้สร้างสรรค์ได้ใส่ใจรายละเอียดของคำประพันธ์ เพลงหน้าพาทย์ และเพลงร้องปรับปรุงสร้างสรรค์บทละครออกมาให้สมบูรณ์เพื่อสนับสนุนกระบวนการแสดงได้ดีที่สุด หรืออาจเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์บทละครใหม่ๆ ต่อไป

บทวรรณกรรมสู่งานสร้างสรรค์ วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระสุธน - นางมโนห์รา ต้นฉบับเป็นหนังสือบุดขาวพบที่วัดโพธิ์ปฐมมาวาส อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ลักษณะของวรรณกรรมฉบับนี้ จารด้วยอักษรไทยและภาษาไทย ซึ่งมีทั้งภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาไทยกลางปะปน แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทกาพย์ 3 ชนิด ได้แก่ กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉบัง 16 และกาพย์สุรางคนางค์ 28 มีบทประพันธ์ จำนวน 5733 บท ต้นฉบับเดิมสันนิษฐานว่าเป็นของชาวบ้านจังหวัดปัตตานี ต่อมามีการส่งต่อไปให้ชาวบ้านตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ผู้รับนั้นไม่ปรากฏหลักฐาน ส่วนการจารตัวอักษรมีข้อน่าสังเกตได้ว่า มีการจารตัวอักษรแตกต่างกันหลายลายมือ แสดงให้เห็นว่ามีการช่วยกันจารหลายคน วรรณกรรมเรื่องนี้จึงไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งหรือผู้รจนาหรือผู้คัดลอกต้นฉบับเพียงแต่บอกไว้ในตอนเริ่มเรื่องว่า “ขอเขียนไว้เพื่อใช้เป็นกลอนสวดในพระพุทธศาสนา” เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งคือชาวบ้านมีความเชื่อว่าการได้ร่วมคัดลอกหนังสือหรือสร้างหนังสือไว้ในพุทธศาสนาถือว่าได้บุญกุศล สรุปได้ว่าต้นฉบับเดิมที่เป็นลายลักษณ์อักษรคงไม่มี เนื่องจากพระภิกษุและชาวบ้านได้ร่วมกันแต่งหรือจารขึ้นใหม่ จากนิทานที่เล่าสืบต่อกันมาอย่างแพร่หลายในรูปของวรรณกรรมมุขปาฐะ จึงไม่ปรากฏวันเดือนปีที่แต่งหรือจารอย่างชัดเจน

ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องนี้ เรียกอีกนัยหนึ่งว่า “พระสุธนกลอนสวด” หรือ “พระสุธนคำสวด” ปรากฏเนื้อเรื่องตอนที่พระสุธนฝากนางมโนห์ราไว้กับพระมารดาแล้วออกมาแต่งตัวเพื่อไปรบ ในบทประพันธ์ 16 ฉบับแล ตั้งแต่บทที่ 1955 – 1964 ดังนี้

- ๑ บัดนั้นพระสุธนโฉมฉาย   ครั้นฝากนางไว้
ท่านไทจะเสด็จออกมา
- ๑ กราบเกล้าเจ้าพระคุณบิดา   ตริตริกปริกษา
พร้อมหมู่พระยาน้อยใหญ่
- ๑ ส่วนท้าวอาทิตย์ฤทธิไกร   สั่งโทรผู้ใหญ่
ให้ดูเริกยามชั้นฉาย
- ๑ แล้วท้าวตรีสแก่ลูกชาย   เจ้าเร่งแต่งกาย
ให้ทันด้วยเริกยามไชย
- ๑ ราชาฟิงบิดาไท   เสด็จทรงโกไสย
ไยของละองอันดี
- ๑ กางเกงท้าวทรงใส่สี   เนื้อแพรกำมะหยี่
เก็บปักชกสวดด้วยทอง
- ๑ เสื้อนอกรอบเพชรแผ้วผ่อง   รัตอกนกกรอง
 تابทองส่องแสงทอตา
- ๑ กำไมลใส่ทั้งซ้ายขวา   เกือกทองรองฝ่า
พระบาทแห่งเจ้าจักรี
- ๑ มงกุฎสวมเกล้าเกศี   ทั้งสิบคูลี
สอดใส่เนพระต้นชัชวาล
- ๑ แต่งองค์ทรงเครื่องเรื่องฉาน   คีองค์พระนารายณ์
แปงภาคจากดาวดั่งสา

(วรรณกรรมคัตสรร เล่มที่ 5, 2541 : 198-199)

วรรณกรรมข้างต้นมีการบรรยายเรื่องราวถึงเหตุที่พระสุธนจะต้องแต่งตัว กล่าวถึงองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายที่จะนำไปสู่กระบวนการประดิษฐ์สร้าง รวมทั้งขยายความเป็นบทการแสดง ซึ่งผู้สร้างสรรค์ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าบทประพันธ์เป็นอย่างมาก เพราะเนื้อหาข้อความต่างๆเหล่านี้เป็นบทวรรณกรรมสู่งานสร้างสรรค์ได้อย่างดียิ่ง

1.6.2 แนวคิดหรือทฤษฎี

ในการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด “ลงสรงชาติรี” ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาทฤษฎีของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ ตลอดทั้งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาการแสดงในวงการนาฏศิลป์ คือ ศ.กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ โดยนำหลักการสร้างงานในส่วน ของเพลงเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบสร้างสรรค์ผลงาน ดังนี้

1. เพลง เป็นเสียงดนตรีที่เรียบเรียงขึ้นคล้ายการเรียงความด้วยภาษา เพลงจึงมีการ เริ่มต้น และมีการบรรเลงอย่างต่อเนื่องไปจนจบลงในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อแสดงความคิดและอารมณ์ด้วย ทำนอง จังหวะและองค์ประกอบอื่นๆทางดนตรี เพลงเป็นส่วนสำคัญในการแสดงนาฏศิลป์ จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เช่น การพ้อนรำ เพราะคนดูต้องการพ้อนรำด้วยสายตาและฟังเพลงด้วยหู จึงจะได้รรถรสสมบูรณ์

1.1 ประเภทของเพลง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เพลงขับร้องและเพลงบรรเลง

1) เพลงขับร้อง หมายถึง เพลงที่มีเนื้อร้องเป็นตัวกำหนดเนื้อหาและ อารมณ์เพลง โดยกำหนดการเปล่งคำร้องให้เป็นไปตามทำนองและอารมณ์ เพลงขับร้องอาจเป็นการขับ ร้องของตัวเอก ของตัวประกอบ หรือของนักร้องเดี่ยวหรือหมู่ ซึ่งการขับร้องนี้อาจเป็นคำพูดของตัวละคร หรือการบรรยายความรู้สึกต่างๆ บรรยายสถานที่ บรรยากาศ หรือกิจกรรมสำคัญๆในขณะนั้น การ แสดงของผู้แสดงในเพลงขับร้องจึงดำเนินไปตามคำร้องและความหมายของเนื้อร้องให้มากที่สุด ในการ พ้อนรำของไทย อินเดีย และจีน มีจารีตการใช้ภาษามือเพื่อรำตามบท หรือรำตีบทไปตามคำร้อง เพลงขับ ร้องจึงเป็นส่วนสำคัญในการแสดงนาฏศิลป์

2) เพลงบรรเลง หมายถึง เพลงที่มีเสียงดนตรีเป็นตัวกำหนดเนื้อหา และอารมณ์ของเพลง โดยเรียบเรียงเสียงดนตรีเป็นท่วงทำนอง แล้วเลือกเครื่องดนตรี ดีด สี ตี เป่า มา บรรเลงให้เหมาะสม และสื่อความหมายได้ดังประสงค์ เพลงบรรเลงนิยมใช้ในการแสดงที่ต้องการอวดพ้อน รำ และใช้เป็นเพลงประกอบการแสดง เพื่อเร่งเร้าหรือเสริมสร้างอารมณ์ของการแสดงในขณะนั้นให้ สมบูรณ์เพลงบรรเลงสำหรับการพ้อนรำไม่มีคำร้องบังคับ นาฏศิลป์ป็น หรือนักนาฏยประดิษฐ์จึงสามารถ ใช้ความคิดประดิษฐ์การพ้อนรำได้ ในขอบเขตที่กว้างขวางกว่าการขับร้อง

1.2 โครงสร้างของเพลง เพลงทุกเพลงมีโครงสร้าง และเพลงแต่ละเพลงมี โครงสร้างที่แตกต่างกัน เช่น เพลงพื้นบ้าน มักเป็นเพลงที่มีทำนองเดียว บรรเลงซ้ำหลายๆเที่ยว แล้วมี ท่อนลงเพื่อจบการร้องเพลง เพลงบางชนิดมีทำนองท่อนหลักแล้วมีสร้อยเพลงบรรเลงแทรกเป็นระยะๆ แล้วจบด้วยท่อนสร้อยเพลง เพลงบางชนิดมีท่อนแรก ท่อนสอง ท่อนแยก และท่อนจบ เป็นต้น โครงสร้าง เหล่านี้มีผลโดยตรงต่อการจัดโครงสร้างของการพ้อนรำออกเป็นท่อนๆ เช่นกัน การนำเพลงมาใช้เพื่อ

นาฏยศิลป์ต้องพิจารณาเรื่องโครงสร้างของเพลงให้ถ่องแท้ เพื่อให้การแสดงนาฏยศิลป์สัมพันธ์กับเพลงในแต่ละท่อนได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์และกิริยาของนาฏยศิลป์กับดนตรี อารมณ์และกิริยาของนาฏยศิลป์ย่อมสัมพันธ์กับดนตรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพ้อนรำ เมื่อตัวละครหรือนาฏยศิลป์อยู่ในอารมณ์ใด ดนตรีที่จะนำมาใช้ก็ต้องคัดเลือกมาให้เหมาะสม ทั้งท่วงทำนอง เสียง จังหวะ และการบรรเลง ในที่นี้จะนำ รส ทั้ง 9 ประการ ในนาฏยศาสตร์ ของภรตมุนีมาเป็นหัวข้อเพื่อพิจารณาถึงดนตรีที่จะนำประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมที่สุด ดังนี้

1. รัก
2. ขบขัน
3. โศก
4. โกรธ
5. กล้า
6. ประหลาดใจ
7. กลัว
8. ชัง
9. สงบ

1.4 การสร้างสรรค์เพลงสำหรับนาฏยศิลป์ เพลงสำหรับนาฏยศิลป์อาจสร้างสรรค์ได้ 2 วิธี คือ 1.การใช้เพลงเก่า 2.การแต่งเพลงใหม่

1) การใช้เพลงเก่า คือการนำเพลงเก่ามาสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ วิธีนี้เป็นที่นิยมทั่วไปเพราะสะดวกในการคิดงานขึ้นโดยสังเขป แล้วหาเพลงที่เหมาะสมกับความคิดเห็นของตนมาใช้ ซึ่งอาจจะนำมาบางส่วนหรือทั้งเพลง หรือนำหลายส่วนจากหลายเพลงมาต่อกัน หรือนำหลายๆ เพลงมาต่อเข้าด้วยกัน เพื่อตอบสนองจินตนาการของตนได้อย่างใกล้เคียง แต่ไม่สามารถสร้างสรรค์งานของตนตามท่วงทำนองได้ เนื่องจากถูกตีกรอบด้วยเพลงเก่าเหล่านั้น

2) การแต่งเพลงใหม่ คือการแต่งเพลงขึ้นใหม่เพื่องานนาฏยศิลป์ โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นวิธีที่ค่อนข้างยากเพราะต้องอาศัยความร่วมมือของนักประพันธ์เพลงหรือนักดนตรี โดยกำหนดปรัชญา สาระ รูปแบบ จุดเด่น ฯลฯ ให้นักดนตรีทราบและเข้าใจอย่างถ่องแท้ และบางครั้งนักดนตรีก็มีสิทธิ์ออกความเห็นในข้อกำหนดดังกล่าวด้วย วิธีนี้จะประสบความสำเร็จหากทั้งสองฝ่ายมีความรู้ในศิลปะของกันและกันอยู่พอสมควร ทั้งนี้เพราะศิลปะทั้งสองสาขาเป็นเรื่องของการเคลื่อนไหวของเสียง

และของภาพ ในงานนาฏศิลป์ผู้สร้างงานและนักดนตรีจะต้องอธิบายหรือทำความเข้าใจเพื่อให้ได้ดนตรีตามที่ต้องการใน 6 ประเด็นหลัก คือ

1. ทำนองหลัก (Theme)
2. เอกภาพของเพลง (Unity)
3. การแปรทำนอง (Variation)
4. ความกลมกลืน (Harmony)
5. ความขัดแย้ง (Contrast)
6. ความยาว (Length)

1.5 ดนตรีไทยกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทย ดนตรีไทยกับดนตรีสากลมีความแตกต่างกันในรายละเอียด โดยเฉพาะเรื่องของบันไดเสียง ในดนตรีไทยเป็น Pentatonic Scale ไม่มีครึ่งเสียงเหมือนกับดนตรีสากล ส่งผลให้เพลงแต่ละเพลงมีข้อจำกัด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องโครงสร้างของเพลง อารมณ์เพลง หรือเสียงประสาน ในทางกลับกันความแตกต่างเหล่านี้ถือเป็นเอกลักษณ์ของดนตรีไทย เมื่อนาฏศิลป์หรือนักนาฏยประดิษฐ์จะเลือกใช้ดนตรีไทยประกอบการแสดงก็ต้องพิจารณาอย่างลึกซึ้ง จึงจะสามารถเลือกเพลงเพื่อสื่อแนวคิดที่ต้องการถ่ายทอดได้ สำหรับดนตรีไทยที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ที่ใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ก็จะมีกฎเกณฑ์ในการใช้อย่างเด่นชัด โดยจัดตามลักษณะเพลงได้เป็น 2 ประเภท คือ 1.เพลงหน้าพาทย์ 2.เพลงอารมณ์

1.5.1 เพลงหน้าพาทย์ เป็นเพลงที่มีทำนองและลักษณะการบรรเลงตายตัว ถือเป็นเพลงชั้นสูงทางดุริยางคศิลป์ มีหน้าที่เฉพาะกล่าวคือ เป็นเพลงบรรเลงประกอบกิริยา ไม่ว่าจะ เป็นกิริยาของมนุษย์ สัตว์ สิ่งของ วัตถุหรือธรรมชาติ ทั้งกิริยาที่มีตัวตนและกิริยาสมมติ นาฏศิลป์ที่รำประกอบเพลงหน้าพาทย์มีทำรำและกระบวนการรำตายตัวซึ่งเรียกกันว่า “รำหน้าพาทย์” ปรมาจารย์ทางนาฏศิลป์ไทยได้กำหนดความหมายและวิธีการใช้ ซึ่งแบ่งเป็น 6 หมวด คือ 1.หมวดเพลงเดินทาง 2.หมวดเพลงยกพล 3.หมวดเพลงรื่นเริง 4.หมวดเพลงอิทธิฤทธิ์ 5.หมวดเพลงต่อสู้ติดตาม 6.หมวดเพลงเฉพาะกรณี

1) หมวดเพลงเดินทาง เสมอต้นนทหรือบาทสกุณี เสมอข้ามสมุทร เสมอสามลา เสมอมาร เสมอผี เสมอภาษา เสมอเข้าที่ ฉิ่ง เชิด พญาเดิน รุกข์รับ ชุบ เหาะ โคมเวียน กลม เข้าม่าน แผละ

2) หมวดเพลงยกพล กราวนอก กราวใน กราวกลาง

3) หมวดเพลงรื่นเริง กราวรำ สีนวล เพลงช้า เพลงเร็ว

4) **หมวดเพลงอิทธิฤทธิ์** สาธุการ องค์พระพิราพรอน ตระนิมิตร ตระสันนิบาต ขำนาญ คุภพาทย์ ตระบองกัน รั้ว

5) **หมวดเพลงต่อสู้อิตตาม** เข็ดกลอง เข็ดฉิ่ง เข็ดนอกล

6) **หมวดเพลงเฉพาะกรณี** กล่อม โลม โอด ทอยย ตระนอน ลงสรลง
เช่นเหล่า ฉุยฉาย เพลงช้า เพลงเร็ว

เพลงหน้าพาทย์เหล่านี้จะมีหน้าที่ชัดเจนและมีทำนองที่ตายตัวเป็นส่วนใหญ่ แต่ในกรณีที่น่าเพลงหน้าพาทย์มาบรรจบเนื้อร้อง ก็ให้รับตามเนื้อร้องแบบรำตีบทหรือรำใช้บทได้ นาฏยศิลป์ป็นพียงระวางในการนำเพลงหน้าพาทย์เหล่านี้มาใช้ และนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ควรเลี่ยงการใช้เพลงเหล่านี้

1.5.2 เพลงอารมณ์ หมายถึง เพลงที่ใช้เพื่อแสดงอารมณ์ของสถานการณ์ในละครหรืออารมณ์ของตัวละครสำคัญในท้องเรื่องขณะนั้น เพลงอารมณ์แบ่งได้เป็น 4 หมวดหลัก ๆ คือ อารมณ์รัก อารมณ์เศร้า อารมณ์โกรธ และอารมณ์รื่นเริง (ข้อมูลจาก คุณครูสุดจิตต์ ดุริยะประณีต)

1) **อารมณ์รัก** ไอ้ชาตรี ชมโฉม ไอ้โถม คลื่นกระทบฝั่ง เป็นต้น

2) **อารมณ์เศร้า** นางครวญ แยกโอด ตะนาวแปลง โศกพม่า เป็นต้น

3) **อารมณ์โกรธ** ทะเลบ้า เทพทอง ลิงโลด สุดใจ สมิงทอมอญ เป็นต้น

4) **อารมณ์รื่นเริง** ครวญหา นางนาค ย่องหงิด มหาฤกษ์ เป็นต้น

เพลงเป็นปัจจัยหลักของการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสารกระบวนการแสดง วัตถุประสงค์ของการแสดงที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องการนำเสนอออกมาอย่างเป็นรูปธรรม การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของเพลง โครงสร้างของเพลง ความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์และกิริยาของนาฏยศิลป์กับดนตรี การสร้างสรรค์เพลงสำหรับนาฏยศิลป์ ดนตรีไทยกับการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ไทย นอกจากทำให้การกำหนดขอบเขตของการสร้างสรรค์เพลง ยังมีส่วนในการประดิษฐ์สร้างสรรค์กระบวนการทำซ้ำอีกด้วย

ในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทยผู้สร้างสรรค์ได้นำแนวคิดของ ผศ.ดร.พีรพงศ์ เสนไสย กล่าวไว้ในหนังสือนาฏยประดิษฐ์ เกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานนาฏยประดิษฐ์ (พีรพงศ์ เสนไสย, 2546 : 22-23) แบ่งตามขอบเขตได้ดังนี้

1. คิดสร้างให้เป็นของเก่า โบราณ ตั้งเดิมตามแบบแผนบรรพบุรุษ หมายถึงการสร้างสรรคงานนาฏยประดิษฐ์โดยยึดหลักและโครงสร้างตามแบบแผนโบราณ เช่น นาฏยศิลป์ไทย ยังปรากฏการ

ตั้งวง จีบกระดก เป็นต้น หรือปรากฏท่ารำในเพลงแม่บท ทั้งนี้เพลงที่เลือกมาประกอบอาจเป็นบทเพลงที่มีอยู่แล้วนำมาบรรจุกับเนื้อหาที่แต่งขึ้นใหม่

2. คิดสร้างให้เป็นการผสมผสานนาฏศิลป์หลายจารีตเข้าด้วยกัน หมายถึง การนำนาฏศิลป์ตั้งแต่สองจารีตขึ้นไปผสมเป็นงาน เช่น นาฏศิลป์ตะวันตกอย่างบัลเลต์กับนาฏศิลป์อินเดีย หรือ นาฏศิลป์อีสานกับนาฏศิลป์อินเดียที่ปรากฏในการแสดงแสงเสียงตามปราสาทต่างๆ นาฏยประดิษฐ์ประเภทนี้จะพบการผสมผสานนาฏยลักษณะของแต่ละอย่างเอาไว้อย่างชัดเจน เช่น ลักษณะการจีบ การกระดกท่าแบบนาฏศิลป์ไทย ส่วนท่าและการเคลื่อนไหวอาจเป็นนาฏยลักษณะอื่นๆ

3. คิดสร้างแบบประยุกต์จากแบบดั้งเดิม หมายถึง งานนาฏยประดิษฐ์ที่อาศัยการหยิบเพียงเอกลักษณ์เด่นของนาฏศิลป์นั้นๆ เช่น ท่าทาง เทคนิคพิเศษบางอย่าง นอกจากนั้นผู้ประดิษฐ์ก็จะพยายามแสวงหากระบวนการใหม่ๆ การเคลื่อนไหวใหม่ๆ ให้แหวกแนวจากของเดิม และให้ความหมายตรงกับที่ผู้ประดิษฐ์ต้องการหรือตรงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. คิดใหม่ ทำใหม่ อาจพูดได้ว่าเป็นงานสร้างที่ไม่ยึดกฎและกรอบใดๆ ด้วยความต้องการที่จะสร้างงานนาฏยประดิษฐ์จากประสบการณ์ที่สั่งสมมา แล้วถ่ายทอดออกมาตามภาวะอารมณ์ความรู้สึกภายใน เป็นการเคลื่อนไหวอย่างอิสระไม่จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นใด นอกจากร่างกายเรียกได้อีกอย่างว่า นาฏยศิลป์ร่วมสมัย

จากแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้สร้างสรรค์ได้นำทฤษฎีหลักการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยในส่วนการสร้างสรรคเพลงของ ศ.กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ และนำแนวความคิดสร้างสรรค์งานของ พีรพงศ์ เสนไสย มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานดังที่ปรากฏในตอนต่อไป

1.6.3 ผลงานสร้างสรรค์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี)

- นฤมล ชันสัมฤทธิ์ (2560)

การสร้างสรรคการแสดงชุด พระลอลงสรง ปรากฏเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรคครั้งนี้ คือ การศึกษาทำรำลงสรงของพระอุณรุท พระสังข์และพระยาแกรก ทำให้เกิดแนวคิดในการประดิษฐ์ท่ารำ หรือการสร้างสรรคท่ารำในการแสดง ชุด พระลอลงสรง เป็นการรำลงสรงของพระลอ ซึ่งเป็นกษัตริย์เมืองแมนสรวง พระราชานิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงค์ ในบทละครเรื่องพระลอ ฉาก 6 ตอน พระลอลั่งจนวนจากเมืองแมนสรวง เป็นการรำลงสรงก่อนออกเดินทาง โดยได้สร้างสรรค กระทบนท่ารำที่มีลักษณะเด่นสื่อถึงละครพันทาง เป็นท่ารำประกอบเพลงหน้าพาทย์สื่อถึงการเดินทาง การตีบทใช้บทประกอบบทร้องสื่อถึงการอาบน้ำ การประพรมเครื่องหอม การแต่งกาย การสวมเครื่องประดับ และการใช้อาวุธ สร้างสรรคเครื่องแต่งกายยืนเครื่องพระกึ่งละครพันทางที่แตกต่างไปจากเครื่องแต่งกายแบบกรมศิลปากร

- จุฑารัตน์ สุเมรุรัตน์ (2558)

กระบวนการรำแต่งตัวพระและนาง วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลป นาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรคในเรื่องการศึกษากระบวนการรำแต่งตัวในละครใน จากบทละครเรื่องรามเกียรติ์และอุณรุท บทพระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เรื่องอิเหนา บทพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กล่าวถึงการแต่งตัวที่มีการบรรยายถึงการแต่งตัว ในเรื่องรามเกียรติ์ 183 บท เรื่องอุณรุท 27 บท เรื่องอิเหนา 89 บท โดยมี 7 จุดประสงค์ในการแต่งตัว คือ 1.ก่อนออกรบ 2.ก่อนประพาสป่าหรือก่อนเดินทาง 3.ก่อนปลอมตัวหรือแปลงกาย 4.ก่อนไปหาผู้เป็นที่รัก 5.ก่อนเข้าพิธีสำคัญ 6.ก่อนเข้าเฝ้า 7.เมื่อตื่นนอนในตอนเช้าก่อนไปกระทำการกิจอื่นๆ รวมถึงขั้นตอนในการแต่งตัว 3 ขั้นตอน คือ 1.ขั้นตอนของการอาบน้ำซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การอาบน้ำแบบไขสุหร่าย และการอาบน้ำแบบมีชั้นสาครแล้วใช้ชั้นเล็ก ตักอาบ ขั้นตอนการประพรมเครื่องหอม (ทรงสุคนธ์) 3.ขั้นตอนการแต่งตัวและการถืออาวุธ (อาจมีในบางบทตามเนื้อเรื่อง)

- สุรเชษฐ์ สุพลจิตต์ (2562)

กระบวนการรำแต่งกายของพระสังข์ในการแสดงละครนอกแบบหลวง เรื่องสังข์ทอง พบขั้นตอนการอาบน้ำแต่งตัวของพระสังข์นั้น อยู่ในตอนมณฑลางกระท่อมเพื่อให้ออกไปตีคลีกับพระอินทร์ พระสังข์จึงรำลงสรงเพื่อมีจุดประสงค์ออกไปตีคลี โดยกล่าวถึงขั้นตอนที่เป็นแบบแผนในการอาบน้ำแต่งตัว 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1.ขั้นตอนการรำออกเพื่อเปิดตัวผู้แสดง 2.ขั้นตอนของการอาบน้ำแต่งตัวมี 3 ลักษณะ คือ การอาบน้ำแบบไขสุหร่าย (อาบน้ำแบบฝักบัว) การอาบน้ำแบบชั้นสาคร (อาบน้ำแบบมีชั้นเล็กตักอาบ)

การอาบน้ำแบบสงกรานต์ (อาบน้ำในสระน้ำ แม่น้ำหรือน้ำตก เป็นการอาบน้ำในที่โล่งแจ้ง) 3.ขั้นตอนการประพรมเครื่องหอม 4.ขั้นตอนการแต่งตัว 5.ขั้นตอนในการเดินทางของตัวละครเมื่อสอดใส่เครื่องทรงเรียบร้อยแล้ว

- ขมขนาด กิจฉันท (2557)

นาฏยลักษณ์ตัวพระละครแบบหลวง วิทยานิพนธ์ระดับดุริยางค์บัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์ในเรื่องขององค์ประกอบที่สำคัญของนาฏยลักษณ์คือ คุณลักษณะของอวัยวะเชิงกายภาพในด้านลักษณะรูปร่างหน้าตาและการจัดการกับอวัยวะให้แขนอ่อน นิ้วอ่อน ทิศทางที่ใช้ในการรำ มิติของนาฏยลักษณ์ กล่าวเนื้อสำคัญที่ใช้ หลักของการเคลื่อนไหวอวัยวะ การจัดวางตำแหน่งท่าทางเชิงทัศนศิลป์ การประสมท่ารำที่เกิดจากการประสมกันของหน่วยท่าทางทั้งสามที่เรียกว่า ท่าต้น ท่าต่อและท่าตาม ซึ่งท่าตามนั้นจะทำหน้าที่เป็นท่าต้นให้กับท่ารำต่อไปลักษณะของการประสมท่ารำจึงสอดคล้องเกี่ยวพันกันเหมือนลูกโซ่จนจบเพลงรำ

ตอนที่ 2

วิเคราะห์การสร้างสรรค์ผลงาน

2.1 แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

“ลงสร้ง” เป็นการร่ายรำของตัวละครเอกที่กล่าวถึงการรำแต่งตัวเพื่อเดินทางไปกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามจุดประสงค์ของเรื่องราวในบทละคร และเป็นทำนองเพลงที่มีหน้าทับเฉพาะที่ใช้บรรจุเพื่อประกอบการแสดงการรำลงสร้งของตัวละครเอกในเรื่อง ซึ่งองค์ประกอบหลักที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของการรำลงสร้ง คือ การรำเดี่ยวแบบมาตรฐานที่ใช้ผู้แสดงเพียงคนเดียว ปรากฏในการรำลงสร้งของตัวละครแต่ละเรื่อง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างชื่อเพลงลงสร้งที่ใช้ประกอบการรำลงสร้งของตัวละครในแต่ละเรื่อง

ชื่อเพลง	ตัวละคร / เรื่อง
“ลงสร้งโทน”	อิเหนา เรื่องอิเหนา
“ลงสร้งสุหรัาย”	อุณรุท เรื่องอุณรุท
“ลงสร้งมอญ”	พญาน้อย เรื่องราชาธิราช , พระสังข์ เรื่องสังข์ทอง , ยเอนา เรื่องเงาะป่า เป็นต้น
“ลงสร้งแขก”	พญาแกรก เรื่องพญาแกรก, ปันหนี เรื่องอิเหนาและอิเหนาแต่งกายแบบขวา เป็นต้น
“ลงสร้งลาว”	พระลอ เรื่องพระลอ , สาวเครือฟ้า เรื่องสาวเครือฟ้า เป็นต้น

จากการศึกษาบทละครโบราณของละครในและละครนอกแบบหลวง เรื่องมโนห์รายังไม่ปรากฏการเขียนเป็นบทละครนอกแบบหลวงมาก่อน จนมาถึงในยุคกรมศิลปากรสมัยท่านอธิบดีธนิธ อยุธยาธิ์ ปรากฏการแสดงอย่างเต็มรูปแบบตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบโดยดำเนินเรื่องตามสุนทรชาติในปัญญาสชาดก ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทยได้รวบรวมองค์ความรู้จากจารีตของการแสดงละครใน ละครนอก และละครชาตรี นำมาสร้างสรรค์เป็นการแสดงละครชาตรีแบบกรมศิลปากร จนได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งและได้แสดงงานสำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการเผยแพร่จนเป็นแบบแผนอยู่ในบทเรียน เช่น รำมโนห์ราบุชายัญ ชุดพระสุธนเลือกคู่ ชุดพระสุธนตรวจพล ชุด พระสุธนเดินป่า เป็นต้น แต่การแสดงของกรมศิลปากรเรื่องมโนห์รานั้น ไม่ปรากฏการรำลงสร้ง

ภาพที่ 1 พระสุณลานางมโนห์รา ของกรมศิลปากร
ที่มา : นางนฤมัย ไตรทองอยู่ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

“ลงสรงชาติรี” เป็นชุดการแสดงที่มีแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานกระบวนการรำลงสรงสำหรับ “พระสุณ” เรื่องมโนห์รา ในรูปแบบละครรำ ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษากระบวนการรำลงสรงตามจารีตโบราณของละครในและละครนอกแบบหลวง รวมทั้งรูปแบบการแสดงละครเรื่องมโนห์ราของกรมศิลปากร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์กระบวนการรำ และองค์ประกอบของการแสดงต่อไป

2.2 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

2.2.1 รูปแบบของผลงาน

การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสรงชาติรี เป็นการแสดงในรูปแบบรำเดี่ยว คือ ใช้ชีวิตฝีมือของผู้แสดง โดยพระสุณรำประกอบเพลงที่บรรจ คือ เพลงเทพชาติรี (2 ชั้น) และทำนองเพลงร้องที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ คือ เพลงลงสรงชาติรี ใช้เวลาแสดงประมาณ 10 นาที การประพันธ์บทร้องอธิบายถึงการอาบน้ำแต่งตัวของพระสุณเพื่อจะออกไปรบหลังจากที่ได้ฝากนางมโนห์ราไว้กับพระมารดา นอกจากนี้การแสดงจะมีลักษณะโดดเด่นด้วยการสอดแทรกกระบวนการรำที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของละครรำอย่างละครชาติรี เช่น การตีไหล่ การกล่อมไหล่ การกระท่ายไหล่ และท่ารับท่ายบ โดยมีขั้นตอนการแสดง ดังนี้

ช่วงที่ 1 “คะนึ่งอนงค์” หลังจากทีพระสุณได้ลานางมโนห์รา และฝากไว้กับพระมารดาแล้ว

ช่วงที่ 2 “ลงสรงชาติรี” พระสุณอาบน้ำแต่งตัวเพื่อจะออกไปรบ ซึ่งในการลงสรงครั้งนี้มีการอุปมาถึงนางมโนห์ราผู้เป็นที่รักด้วย

2.2.2 บทร้องและดนตรี

“ลงสรงชาติรี” เป็นชื่อเพลงที่ผู้สร้างสรรค์มีแนวความคิดของการสร้างสรรค์ทำนองเพลงร้อง โดยเกิดจากการปรึกษาทำนองศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีคีตศิลป์ไทย ว่าสามารถประดิษฐ์สร้างสรรค์ทำนองเพลงร้องให้อยู่ในกรอบขนบนิยมของดนตรีคีตศิลป์ไทย เพื่อนำมาใช้ประกอบการรำลงสรงสำหรับตัวละคร “พระสุธน”

เพลงลงสรงชาติรี เป็นเพลงที่ประดิษฐ์ทำนองขึ้นใหม่ มีแนวคิดจากเพลงร่ายชาติรี 3 มาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ทำนอง โดยกำหนดให้อยู่ในรูปแบบของการรำลงสรง แต่มีความแตกต่างจากเพลงลงสรงที่มีอยู่เดิม เช่น ลงสรงโชน ลงสรงสุหร่าย ลงสรงมอญ ลงสรงแขก ลงสรงลาว คือ ลักษณะอารมณ์ของเพลงลงสรงชาติรี จะให้อารมณ์ของตัวละครที่กำลังอาบน้ำแต่งตัวอยู่ ซึ่งในขณะที่เดียวกันตัวละครยังอยู่ในอารมณ์ใคร่ครวญนึกหาถึงผู้เป็นที่รัก ดนตรีที่ใช้ปี่พาทย์ชาติรี มีกลองเป็นเครื่องบ่งบอกเชื้อชาติของเพลง คือ โชนชาติรี และกลองชาติรี ใช้หน้าทับชาติรีพิเศษ รวมถึงการบรรจุชื่อเพลงให้สอดคล้องกับเพลงที่มีมาอย่างโบราณโดยการเอาคำนำหน้าว่า “ลงสรง” มาใส่ชื่อเพลง ดังปรากฏในงานสร้างสรรค์นี้ว่า “เพลงลงสรงชาติรี”

ขั้นตอนการสร้างสรรค์บทประพันธ์ และทำนองเพลงร้องสำหรับการแสดง

ผู้สร้างสรรค์ได้เล็งเห็นความสำคัญถึงกระบวนการสร้างสรรค์บทประพันธ์ และทำนองเพลงร้องหรือทำนอง โดยมีความคิดที่รูปแบบการแสดงจะออกมาได้ต้องอาศัยบทประพันธ์ และเพลงร้องที่ไพเราะ จึงได้ปรึกษาศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และครูอาจารย์ ในการสร้างสรรค์บทประพันธ์และทำนองเพลงร้องไปในแนวทางของผู้สร้างสรรค์ โดยมีลำดับขั้นตอนทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) โครงสร้างบทประพันธ์

ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาเอกสารข้อมูล รวบรวมเนื้อหาของเรื่อง และความต้องการในการนำเสนอเรื่องราวการแสดง โดยเขียนเป็นภาษาพูดในรูปแบบร้อยกรองที่ไม่มีสัมผัสใดๆ ระบุให้อยู่ในจำนวนบรรทัดที่ต้องการให้ผู้ประพันธ์เข้าใจ เช่น ช่วงที่ 2 “ลงสรงชาติรี” บรรทัดที่ 1 พระสุธนใช้การอาบน้ำแบบชั้นสาคร (อาบน้ำแบบมีชั้นเล็กตักอาบ) บรรทัดที่ 2 ปรนปรุงเครื่องหอมที่ใบหน้าและผิวกาย รวมถึงอุปมาถึงกลิ่นของนางมโนธรา บรรทัดที่ 8 พระสุธนสวมใส่รองเท้าเป็นอันดับสุดท้ายแล้วจับพระชันเพื่อจะออกไปรบ อธิบายเช่นนี้จนถึงบรรทัดสุดท้ายตามขั้นตอนการแต่งตัวที่ได้ศึกษาว่ามีการพรรณนาบทลงสรงทรงเครื่องอย่างบทละครนอกแบบหลวง

2) เรียบเรียงวรรณกรรม

ผู้ประพันธ์ได้นำข้อมูลโครงสร้างบทประพันธ์ที่ผู้สร้างสรรค์กำหนดร่างไว้ไปดำเนินการ โดยมีระยะเวลาให้ผู้ประพันธ์ได้ศึกษาข้อมูลคำประพันธ์เพิ่มเติม ในขั้นตอนนี้ผู้สร้างสรรค์และผู้ประพันธ์ต้องมีการติดต่อกันอยู่ตลอดเวลาเพื่อรับส่งข้อมูลที่ได้พบใหม่ หรือข้อมูลที่เป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้ เช่น บรรทัดที่ 3 เนื้อหาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้กล่าวถึงผ้ากำมะหยี่นำมาเป็นสนับเพลา ในวรรณกรรมบทละครอาจจะไม่เหมาะสม แต่เนื่องด้วยผู้สร้างสรรค์มีความต้องการ ผู้ประพันธ์จึงปรับนำเอาคำว่ากำมะหยี่มาใส่ บรรทัดที่ 5 กล่าวถึงฉล่ององค์แทน ซึ่งการเรียบเรียงวรรณกรรมที่มีการพูดคุยกะบวนการสร้างสรรค์ทำให้ผลงานเป็นไปตามรูปแบบที่ต้องการนำเสนอมากที่สุด

3) สร้างสรรค์ทางร้อง

บทประพันธ์มีส่วนช่วยสนับสนุนในการสร้างสรรค์ทางร้อง ภาษาไทยมีคำประพันธ์ที่มีวรรณยุกต์อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนคำประพันธ์ให้เข้ากับทำนองอื่น หรือทำนองอื่นถึงขนาดจะต้องแก้ทางร้องให้เข้ากับคำประพันธ์เลยทีเดียวได้ การสร้างสรรค์ทำนองเพลงร้องมีความสำคัญต่อกระบวนการแสดงผู้สร้างสรรค์จึงใส่ใจรายละเอียดโดยกำหนดวัตถุประสงค์แก่ผู้ประพันธ์ทางร้อง เบื้องต้นเป็นเพลงท่อนเดียวอัตราความยาว 4 จังหวะ แบ่งขอบเขตให้แก่ผู้ประพันธ์ทางร้อง ดังนี้

- 2 จังหวะแรก ให้มีสำเนียงเพลงแบบลงสรอง คือ มีการเอื้อนที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้แสดงสามารถอวดฝีมือกระบวนการรำ

- 2 จังหวะหลัง ให้มีสำเนียงเพลงแบบชาตรี คือ ผู้สร้างสรรค์ได้ส่งตัวอย่างเพลงให้ผู้ประพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ทำนองในช่วงนี้

4) ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนสุดท้ายในการสร้างสรรค์ผลงาน คือ การนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ หรือศิลปินแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของผลงานในเบื้องต้น รับฟังความคิดเห็นนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยแบ่งเป็นด้านบทประพันธ์ และด้านทำนองเพลงร้อง ดังนี้

- ด้านบทประพันธ์ รศ.ดร.เสาวณิต วิงวอน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวรรณคดี ได้มีการตรวจแก้ไขกับผู้ประพันธ์ ตัวอย่างเช่น

.....
 คະนิงพลาถ ทางเสด็จ จรลี
ปรับเป็น

.....
 เข้าสู่ที่ “สระสง” ธารา

.....
 คະนิงพลาถ ทางเสด็จ จรลี

.....
 เข้าสู่ที่ “โสรจสง” ธารา

- ด้านทำนองเพลงร้อง หรือทางร้อง นางสาวทัศนีย์ ขุนทอง ศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญคีตศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้มีการตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำเพิ่มเติม โดยกล่าวว่าในเมื่อผู้สร้างสรรค์มีแรงบันดาลใจหรือแนวทางในการประพันธ์ทางร้องจากเพลงร่ายชาติรี 3 ท่อนก็ให้ใช้ครั้งแรกจากเพลงนี้ และครั้งหลังจากทำนองที่ได้ประพันธ์ไว้ ซึ่งตรงกับข้อมูลการประพันธ์เพลงของนายมนตรี ตราโมท ที่นำท่อนแรกของเพลงเดิมที่อยู่มาใช้ และประพันธ์ใหม่ในท่อนต่อไป ณรงค์ฤทธิ์ คงปิ่น (สัมภาษณ์, 2564, 23 สิงหาคม)

จากการสร้างสรรค์บทประพันธ์ และทำนองเพลงร้องสำหรับการแสดง โดยการรวบรวมข้อมูลวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เอกสารตำรา และขั้นตอนการสร้างสรรค์ 4 ขั้นตอน คือ โครงสร้างบทประพันธ์ เรียบเรียงวรรณกรรม สร้างสรรค์ทางร้อง ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข รวมถึงเพลงเทพชาติรี (2 ชั้น) เดิมเป็นเพลงอัตราชั้นเดียว จัดอยู่ในประเภทเพลงเกร็ดภาษาเรียกว่าเพลงชาติรี ทำนองเพลงมีสำเนียงไพเราะน่าฟัง (บุญยงค์ เกตุคง, 2539, 226) นำมาบรรจุในช่วงแรกของการแสดง จึงเป็นบทเพลงสงชาติรีเพื่อใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ชุด ลงสงชาติรี ปรากฏดังนี้

บทลงสรงชาติรี

ภวัต จันทรดาร์กซ์ : ประพันธ์

รศ.ดร. เสาวณิต วิงวอน : ตรวจแก้ไข

ทัศนีย์ ขุนทอง ศิลปินแห่งชาติ , เกียรติศักดิ์ ร่มสันเทียะ : บรรจุและประพันธ์เพลง

ปีพาทย์ทำเพลง เทพชาติรี (2 ชั้น)

(พระสุธน ปราบภูตตัว ยืนรำตามกระบวนท่าทางด้านขวาของเวที)

ร้องเพลง เทพชาติรี (2 ชั้น)

เมื่อนั้น	พระสุธน หม่นหมอง ไม่ผ่องใส
จำห่างน้อง มโนห์รา ยาใจ	ต้องคลาไคล ไปรบรบ กับไพร่
จึงฝากฝัง โฉมเจ้า เยาวพา	ไว้กับ พระมารดา มารศรี
คะนิงพลาง ทางเสด็จ จรลี	เข้าสู่ที่ โสรจสรง ธารา

ร้องเพลง ลงสรงชาติรี

ทรงชั้น สุวรรณตัก วาริรด	มะลิสด หอมรีน ชื่นนาสา
น้ำดอกไม้ เทศทิพย์ ชโลมทา	หอมเหมือนกลิ่น กายา โฉมบังอร
ทรงสอดใส่ สนับเพลลา เขิงสามชั้น	ที่จอมขวัญ ปักไหม รูปไกรสร
ภูษาโจง จีบจับ ชับซ้อน	เหมือนสมร ประจงจับ ใ้พैया
ฉลององค์ น้ำเงินกำ กำมะหยี่	สำหรับยุทธ- ราวี มีสง่า
เกราะสุวรรณ รัตคาคด กันศาสตรา	ดั่งหนึ่งน้อง มโนห์รา มากอดกาย
ทรงมงกุฎ กรรเจียกจร งอนสะบัด	พวงอุบะ ดอกไม้ทัด จรัสฉาย
ฉลองพระบาท ตาดสุวรรณ พรรณราย	จับพระขรรค์ ผันผาย ไปโยธี

ปีพาทย์ทำเพลง เสมอ

(พระสุธน รำตามกระบวนท่า แล้วหายเข้าโรง)

วงดนตรีประกอบการแสดง

สำหรับการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาตรี สามารถใช้วงปี่พาทย์สามัญ เพิ่มเติมเครื่องประกอบจังหวะที่บ่งบอกสำเนียงเชื้อชาติ โดยการำลงทรงชาตรี มีเครื่องดนตรีคือ ปี่ชวา และกลองชาตรี โทนชาตรี เพื่อใช้ประกอบหน้าทับจังหวะพิเศษ ดังนี้

ภาพที่ 2 วงปี่พาทย์สามัญ ที่ใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาตรี
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

1. ปี่ชวา
2. ชลุ่ย
3. ระนาดเอก
4. ระนาดทุ้ม
5. ซ้องวงใหญ่
6. ตะโพน
7. กลองทัด
8. ฉิ่ง
9. กรับพวง
10. กรับไม้ไผ่
11. กลองชาตรี
12. โทนชาตรี

ภาพที่ 3 รูปร่างผู้แสดงบทบาทพระสุธน
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

2.2.3 ผู้แสดง

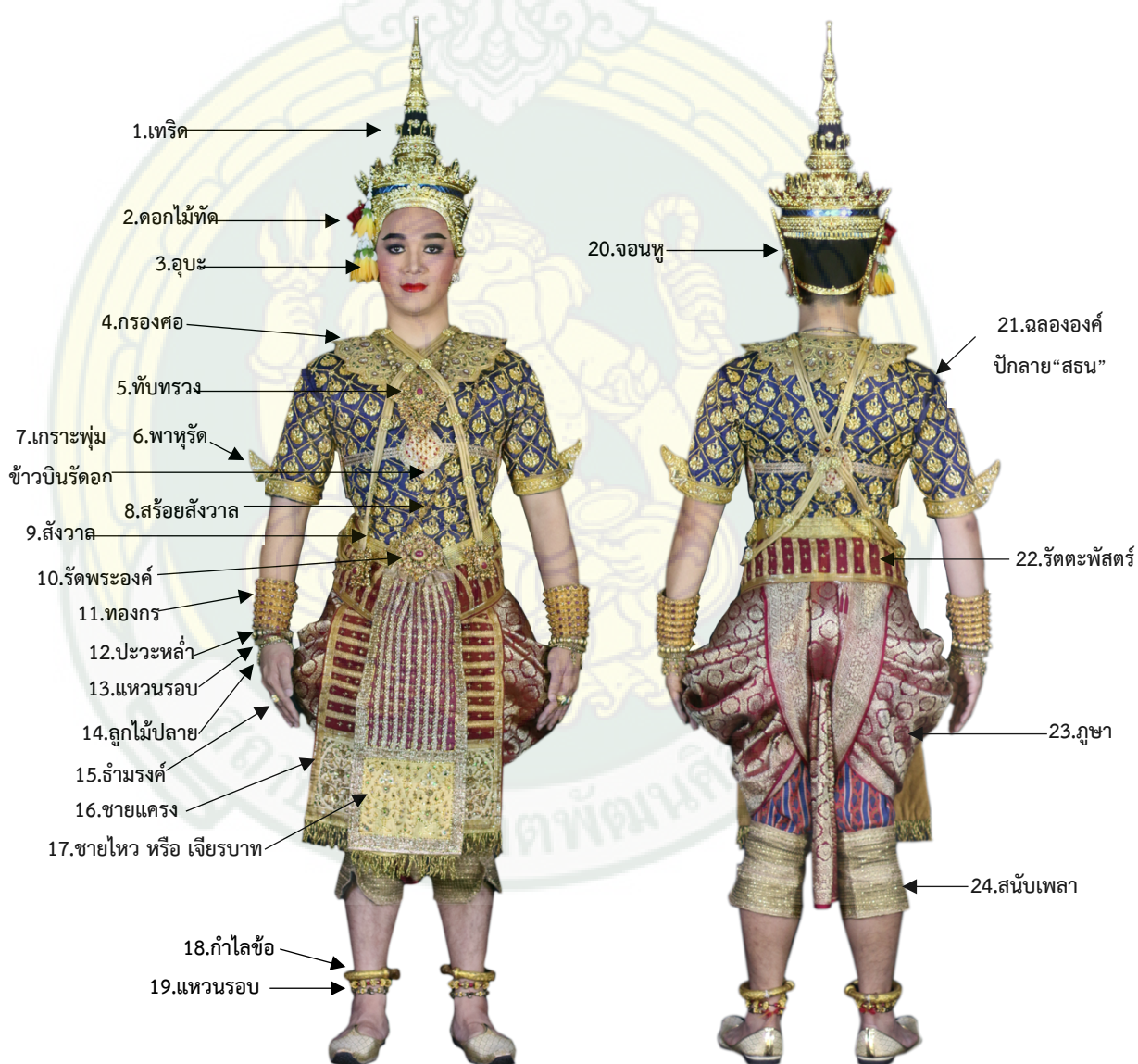
การนำเสนอผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ชุด ลงสงราชตรี ผู้สร้างสรรค์ได้แสดงเป็นพระสุธน และได้ศึกษาการคัดเลือกผู้ที่จะได้รับบทบาทตัวละครพระสุธนโดยรวบรวมข้อมูลจาก นายไพฑูรย์ เข้มแข็ง (สัมภาษณ์, 2564, 17 กันยายน) ปราบกวีวิธีคัดเลือกผู้แสดงแบ่งออกได้ดังนี้

- 1) เป็นผู้ผ่านกระบวนการเรียนของตัวโขนพระตั้งแต่เพลงช้าเพลงเร็วมาถือว่าเป็นพื้นฐานของการฝึกหัดการรำเพื่อให้รู้จักใช้กล้ามเนื้อและร่างกายจนเกิดความเคยชิน
- 2) เป็นผู้ที่มีพื้นฐานการรำรำที่ดี มีความขยัน อดทน และหมั่นฝึกสอนอยู่เสมอ
- 3) เป็นผู้ที่ได้รับคัดเลือกจากครูอาจารย์ ให้มีโอกาสแสดงโขนบนเวที (ตัวพระ) เพื่อสะสมประสบการณ์ของการแสดง จนเป็นที่ยอมรับและไว้วางใจจากครูอาจารย์
- 4) เป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะที่ตรงกับบทบาทของตัวละคร โดยมีคุณลักษณะ คือ รูปร่างหน้าตาดี มีเกณฑ์อายุที่ตรงและเหมาะสมกับตัวละคร
- 5) เป็นผู้ที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดมีความจำที่ดีสามารถปรับตนเองให้เข้าถึงบทบาทการเป็นตัวละครพระไวได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เหมือนอยู่บนเวที

2.2.4 เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดง

เครื่องแต่งกาย

การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสรองชาติริ เป็นการแต่งกายยืนเครื่องตัวพระแสนสิ้นสิ้นน้ำเงินทำอย่างโบราณปกคลุมลายตัวเสือ “สรน” เพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะของการแสดง สวมเทริดที่มีแบบการประดิษฐ์สร้างจากเทริดอย่างละครชาติริของกรมศิลปากรและเทริดโนรา รวมทั้งเพิ่มเติมเกราะและรองเท้า ตามบทประพันธ์ของการแสดง ดังนี้

ภาพที่ 4 เครื่องแต่งกายพระสุน ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสรองชาติริ

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

1. เทริด มีรูปแบบการประดิษฐ์สร้างจากเทริดอย่างละครชาตรีของกรมศิลปากร และเทริดโนรา
2. ดอกไม้ทัด ดอกกุหลาบ หรือดอกไม้สีแดงติดอยู่เหนือกรรเจี๊ยกจรด้านขวาของ เทริด
3. อุบะ ห้อยต่อจากดอกไม้ทัดลงมา ประกอบด้วยดอกกรัก และดอกจำปาปลาย อุบะนิยมอยู่ระดับต่ำกว่าปลายจมุกแต่ไม่เกินริมฝีปากบน
4. กรองคอ ปักด้วยดุ้นทอง และดุ้นเงินบนผ้าตาดทอง มีลวดลายอย่างเครื่อง โบราณ
5. ทับทรวง เครื่องประดับคล้ายสร้อยคอ ตัวเรือนเป็นรูปสามเหลี่ยมข้าวหลามตัด แนวตั้ง ทำจากโลหะลงยาประดับพลอย
6. พาหุรัด เป็นแถบผ้าตาดทองปักดุ้นทอง มีลวดลายอย่างเครื่องโบราณ
7. เกราะพุ่มข้าวบิณฑ์ดอก มีจำนวน 4 ชั้น ปิดหน้าอก กลางหลัง และข้างลำตัวทั้งสองข้าง สายคาดรอบอกทำจากแถบทองปักดุ้นทอง
8. สร้อยสังวาล แหวนทรงกลมร้อยต่อกันเป็นสร้อยทองสวมใส่คาดทางซ้ายของ ลำตัว
9. สังวาล สร้อยตัวใช้คล้องสะพายแล่งไขว้กัน มี 2 สาย เชื่อมด้วยตาบทิศติดกัน เป็นรูปกากบาท ประดับด้วยหัวพลอยเว้นระยะห่างพอสมควร
10. รัตพระองค์ หัวเข็มขัด ทำด้วยโลหะชุบทองตัวเรือนมีลักษณะเป็นชั้นๆ จาก การวางต่อหัวพลอยให้เป็นรูปทรงกลม สายเข็มขัดทำจากโลหะชุบทอง ถักลายทางมะพร้าว
11. ทองกร กำไลข้อมือ ทำจากโลหะชุบทองประดับพลอย มีลักษณะเป็นเหมือน กำไลนำมาต่อกันเป็นแผง
12. ปะวะหล้า เม็ดมะยมร้อยเป็นกำไลข้อมือ สวมใส่ต่อจากทองกร
13. แหวนรอบ (ข้อมือ) ทำจากแหวนวงเล็กๆ หลายสิบวงร้อยต่อกันและหักด้วย ด้ายควั่นติดกันเป็นพวง สวมใส่ข้อมือ
14. ลูกไม้ปลายมือ เครื่องประดับทำจากโลหะติดลายกระหนก ห้อยพลอยตรง ปลายลายกระหนก เวลาสวมใส่ข้อมือจะอยู่บริเวณหลังมือ
15. กำมรงค์ แหวนทองประดับพลอย สามารถสวมใส่ได้ครบ 10 นิ้ว ปัจจุบัน เพื่อให้สะดวกต่อการแสดงและจับอาวุธในการแสดง
16. ชายแครง หรือห้อยข้าง เป็นผ้าสีแดงขลิบทอง ห้อยลงมาตามหน้าขาทั้งสอง ข้าง ปักด้วยดุ้นทอง และเลื่อมลวดลายสวยงาม

17.ชายไหว เจียรบาท หรือห้อยหน้า เป็นผ้าสีเหลี่ยมผืนผ้าสีแดงยาวลงมาอยู่ระหว่างห้อยข้างทั้งสองผืน ปักด้วยดินทอง และเลื่อมลวดลายสวยงามรับกับห้อยข้าง

18.กำไลข้อเท้า เป็นโลหะหัวบัวชุบทองขัดเงาสวมใส่เหนือแหวนรอบเท้า

19.แหวนรอบ (ข้อเท้า) ทำจากแหวนวงเล็กๆ หลายสิบวงร้อยต่อกันและทักด้วยด้ายควั่นติดกันเป็นพวง สวมใส่ข้อเท้า

20.จอนหู เป็นส่วนหนึ่งของเทริดสวมศีรษะ ติดกับกรอบหน้าอยู่บริเวณเหนือใบหูทั้งสองข้างเมื่อสวมใส่

21.ฉลององค์ ปักสาย “สธน” จุดเด่นของการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประกอบชุดลงทรงชาตรีในการบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของการแสดง ผ่านพัสดราภรณ์

22.รัตตะพัสดร์ เป็นผ้าสีเหลี่ยมยาวสีแดงเดินแถบทองเว้นระยะ คาดบริเวณสะโพกทับห้อยข้างปักด้วยดินทอง ลวดลายอย่างเดียวหรือรับกับห้อยหน้าห้อยข้าง

23.ภูษา หรือผ้านุ่ง เป็นผ้ายกสอดไหมทอง มีขนาดยาวกว่าผ้านุ่งปกติ เมื่อเวลานุ่งทางหงส์จะปล่อยหางยาวอย่างโบราณ

24.สนับเพลา สีทองปักดินทองมีลายกระหนกคล้ายไกรสร ใกล้เคียงอย่างบทประพันธ์

เครื่องแต่งกายก็เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญในรูปแบบการแสดงการรำลงทรง เนื่องจากในบทละครจะกล่าวถึงการรำลงทรง ตั้งแต่เริ่มต้นที่กระบวนการอาบน้ำจนไปถึงกระบวนการแต่งกายของตัวละคร ที่นำเสนอเป็นการแสดงตามแบบนาฏศิลป์ไทยจากศีรษะสู่ปลายเท้า โดยละเอียด การสร้างสรรค์ครั้งนี้กล่าวถึงการไปรับของพระสุธน ผู้สร้างสรรค์จึงประดิษฐ์เครื่องแต่งกายในตระกูลสีนวล เช่น ดำ ม่วง น้ำเงิน เป็นต้น ซึ่งเป็นสีที่ใช้เพื่อเสริมความเป็นสิริมงคลในการออกรบ รวมทั้งมีการปักดินทองด้วยอักษรย่อ “สธน” โดยได้แรงบันดาลใจมาจากการปักเครื่องในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่มีการปักปรมาภิไธยย่อบนเครื่องแต่งกายโขนละคร ซึ่งเครื่องแต่งกายที่ครุฑมัย ไตรทองอยู่ เคยสวมใส่ในตอนนางมโนห์รา ปัจจุบันไม่ปรากฏตระกูลสีนวลเช่นนี้แล้วในเครื่องแต่งกายของพระสุธน อีกทั้งผู้สร้างสรรค์ยังเพิ่มการสวมใส่เกราะรัดอกและรองเท้าตามวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระสุธน - มโนราห์ ฉบับวัดโพธิ์ปฐมवास อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยรวบรวมข้อมูลที่ได้ศึกษานำเสนอนายประเมษฐ์ บุญยะชัย ศิลปินแห่งชาติ และนางนงมัย ไตรทองอยู่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยว่าสามารถนำมาสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประกอบการแสดงได้

ภาพที่ 5 การปักดินทองด้วยอักษรย่อ “สธน”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

อุปกรณ์ประกอบการแสดง

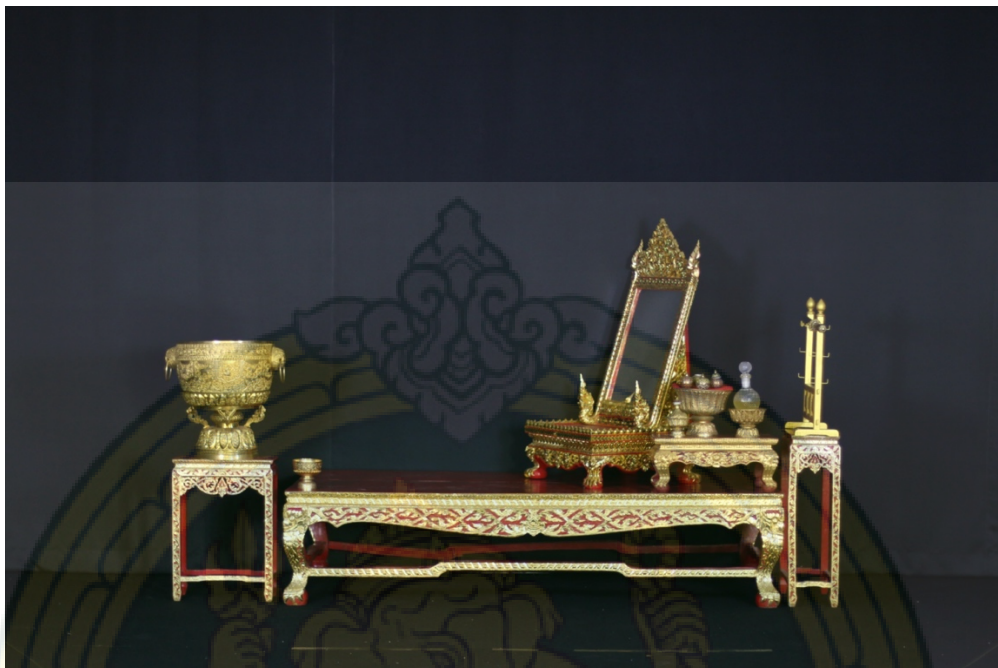
อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติรี ประกอบไปด้วยอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการอาบน้ำแต่งตัว และเดินทางไปรบ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการอธิบายขั้นตอนการแสดงได้อย่างละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2 อุปกรณ์ประกอบการแสดง

รูปภาพ	อุปกรณ์
	<p>ชั้นสาครและชั้นตักน้ำ - ชั้นสาครเป็นภาชนะสำหรับใส่น้ำเพื่อใช้ในการลงทรงของตัวพระสุธนลักษณะเป็นชั้นขนาดใหญ่มีพานรอง ในการแสดงเป็นเครื่องประกอบฉากเพื่อให้พระสุธนแสดงท่ารำในตอนตักน้ำล้างตัว ชั้นตักน้ำเป็นชั้นขนาดเล็กใช้ตักน้ำจากชั้นสาครมารดตัว</p>
	<p>เครื่องพระสำอาง - เครื่องพระสำอางประกอบด้วย พระอบแป้ง ร่ำ ขวดน้ำอบน้ำปรุง เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดงของพระสุธน ใช้ในตอน ชโลมทาน้ำดอกไม้</p>
	<p>พระฉาย - กระจกส่องใช้สำหรับ แต่งหน้า แต่งตัว หรือทำผม ตั้งไว้ทางด้านซ้ายมือของพระสุธน เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดงของพระสุธนใช้ในตอนผัดหน้า และชโลมทาน้ำดอกไม้</p>
	<p>พระขรรค์และแท่นวาง - พระขรรค์อาวุธมีคมลักษณะคล้ายดาบ มีคม 2 ด้าน ตรงกลางคอดขนาดยาว 42 เซนติเมตร วางอยู่บนแท่นวาง เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดงของพระสุธน ในขั้นตอนสุดท้ายของการแต่งตัวเพื่อเดินทางออกไปรบ</p>
	<p>ตั้งเล็ก (หัวเตียงและท้ายเตียง) - สำหรับวางพระขรรค์ทางหัวเตียง และชั้นสาครทางท้ายเตียง เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดงของพระสุธนใช้ในตอนเริ่มลงทรงและสิ้นสุดการลงทรง</p>
	<p>เตียงละคร - เตียงใหญ่ ที่ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง กว้าง 1 เมตร ยาว 2 เมตร สูง 50 เซนติเมตร เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดงของพระสุธน ใช้ในขั้นตอนการอาบน้ำ และชโลมทาน้ำดอกไม้</p>

จากตารางสรุปได้ว่า อุปกรณ์ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติรี มีทั้งหมด 6 ชิ้นหลักๆ ได้แก่ 1.ชั้นสาครและชั้นตักน้ำ 2.เครื่องพระสำอาง 3.พระฉาย 4.พระขรรค์และแท่นวาง 5.ตั้งเล็ก (หัวเตียงและท้ายเตียง) 6.เตียงละคร เมื่อนำมาจัดวางประกอบการแสดง

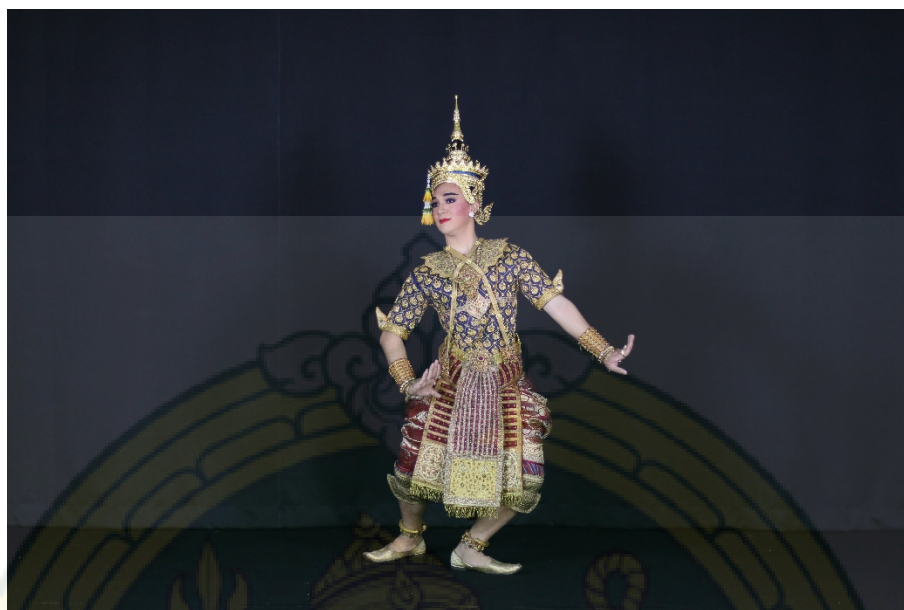

ภาพที่ 6 การจัดอุปกรณ์ประกอบการแสดง ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติรี
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

2.2.5 ทำรำ

กระบวนการทำรำในผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติรี เป็นการสร้างสรรค์ทำรำภายใต้กรอบของบทประพันธ์และเพลงร้อง ดนตรี โดยกระบวนการที่ปรากฏทั้งหมดในการสร้างสรรค์มีดังนี้

ช่วงที่ 1 คະนึ่งองค์

ภาพที่ 7 : ท่าที่ 1 ทำนองเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
1.	ทำนองเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)	- เดินออกทางขวาของเวที เเฉียงตัวด้านขวา เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาจับปลายตั้งวงล่าง มือซ้ายจับปลายแขนตั้งข้าง ลำตัวระดับเอว ศีรษะเอียงขวามองเข้าเวที (ท่าเดิน)

ภาพที่ 8 : รูปแบบการใช้พื้นที่ของเวที 1 ตั้งแต่ ท่าที่ 1 - 23

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

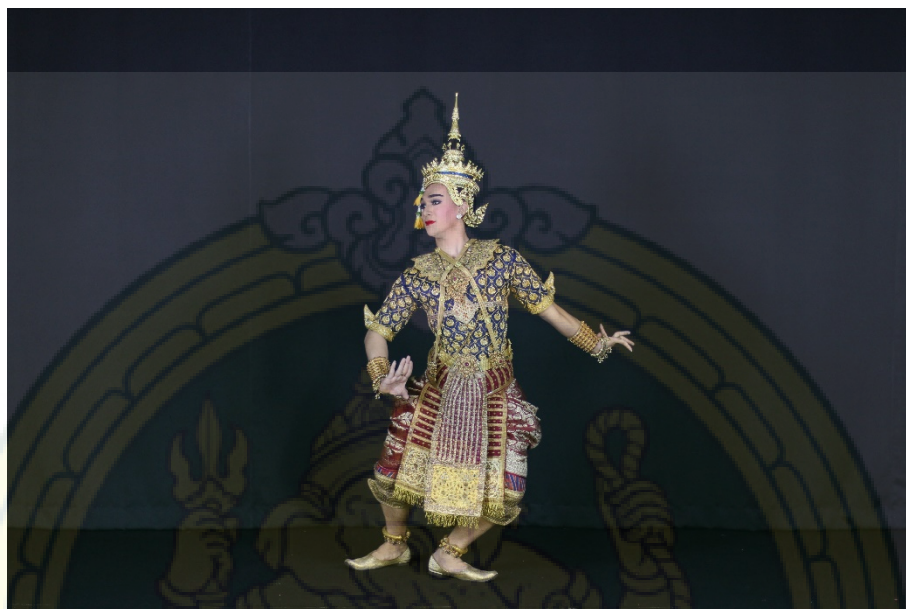

ภาพที่ 9 : ท่าที่ 2 ทำนองเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
2.	ทำนองเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)	- เฝียงตัวด้านซ้าย เท้าขวาก้าวข้าง มือซ้ายจับปลายตั้งวง ล่าง มือขวาจับปลายแขนตั้งข้างลำตัวระดับเอว ศีรษะ เอียงซ้ายหน้ามองเข้าเวที (ท่าเดิน)

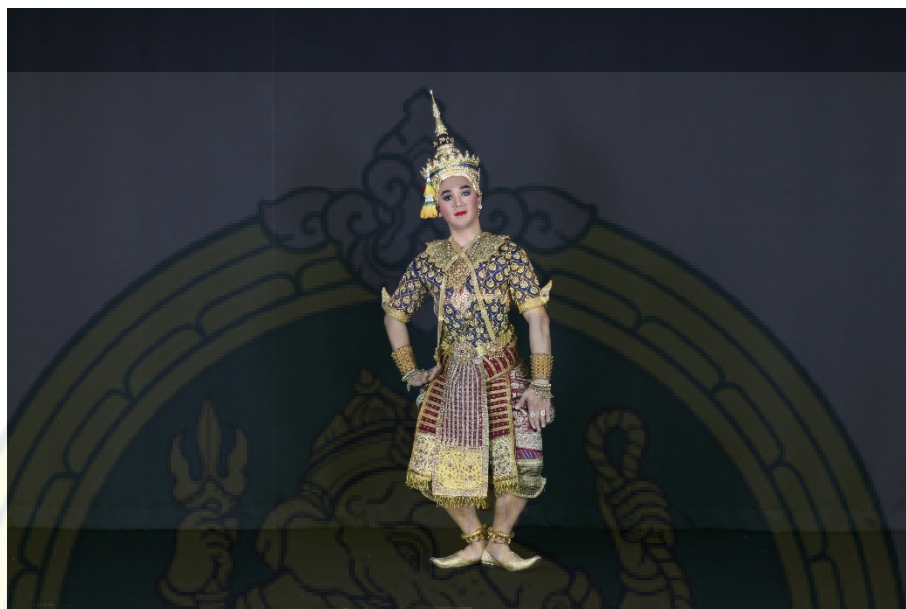

ภาพที่ 10 : ท่าที่ 3 ทำนองเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
3.	ทำนองเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)	- เฝียงตัวด้านขวา เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาจับปลายตั้งวง ล่าง มือซ้ายจับส่งหลัง ศีรษะเอียงขวาหน้ามองเข้าเวที (ท่าเดิน)

ภาพที่ 11 : ท่าที่ 4 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “เมื่อนั้น”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
4.	เมื่อนั้น	- เฝียงตัวด้านขวา ประสมเท้าซ้าย มือขวาเท้าเอว มือซ้าย แบมือวางบนหน้าขาซ้าย ศีรษะเอียงขวาหน้า

ภาพที่ 12 : ท่าที่ 5 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “พระสุธน”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
5.	พระสุธน	- เฝียงตัวด้านซ้าย เท้าซ้ายยืนตะเต้าขวา มือขวาเท้าเอว มือซ้ายจับเข้าอก ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 13 : ท่าที่ 6 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “หม่นหมอง”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
6.	หม่นหมอง	- เฝียงตัวด้านซ้าย ประสมเท้าขวา มือขวาแบมือไขว้ทับ มือซ้ายที่ชายพก ศีรษะเอียงขวา

ภาพที่ 14 : ท่าที่ 7 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “ไม่ฟ้องใส”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
7.	ไม่ฟ้องใส	- เเฉียงตัวด้านขวา เท้าขวายืนตะเท้าซ้าย มือขวาเท้าเอว มือซ้ายตั้งวงระดับเอว ศีรษะเอียงซ้าย

“ร้องเอื้อน”

“ทำนองเพลง”

ภาพที่ 15 : ทำที่ 8 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)

ร้องเอื้อน และ ทำนองเพลงหลังบทร้อง “ไม่พ่องใส”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
8.	ร้องเอื้อน และ ทำนองเพลง หลังบทร้อง “ไม่พ่องใส”	<p>“ร้องเอื้อน” – เฉียงตัวด้านซ้าย เท้าซ้ายยื่นตะเต้าขวา มือซ้ายเท้าเอว มือขวาแบมือวางบนหน้าขาขวา ศีรษะเอียงซ้าย</p> <p>“ทำนองเพลง” – เฉียงตัวด้านขวา เท้าขวายื่นตะเต้าซ้าย มือขวาเท้าเอว มือซ้ายแบมือวางบนหน้าขาซ้าย ศีรษะเอียงขวา</p>

ภาพที่ 16 : ท่าที่ 9 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “จำห่าน้อง”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
9.	จำห่าน้อง	- ก้าวเท้าขวาจรดเท้าซ้าย มือทั้ง 2 จีบหงายไขว้กัน ระดับอก ศีรษะเอียงขวา หมุนตัวลงทางซ้าย

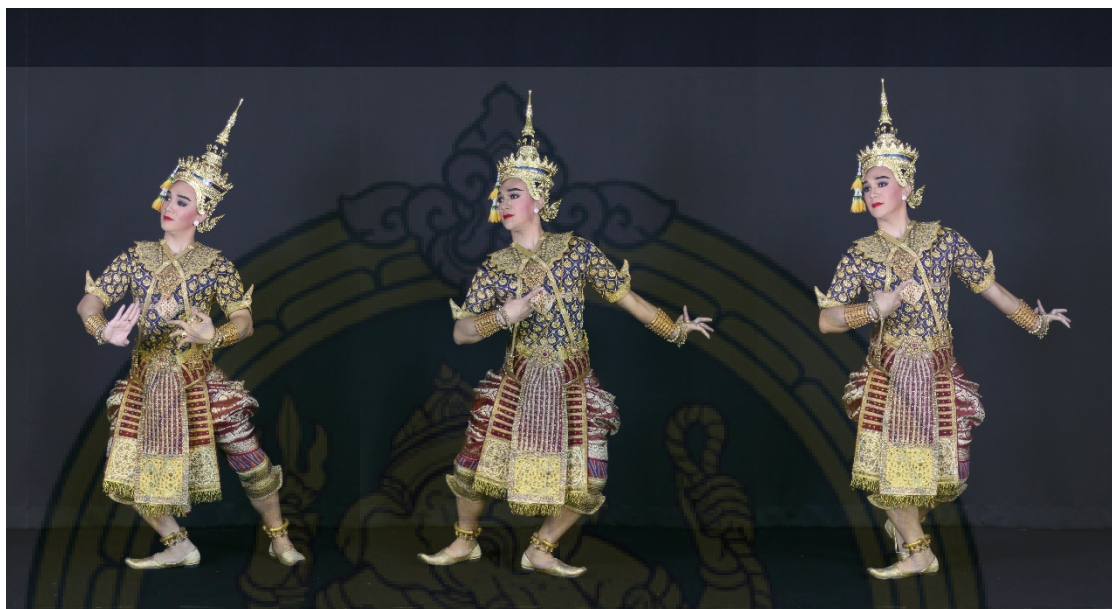

“มโนห์รา”

“ร้องเอื่อน”

ภาพที่ 17 : ท่าที่ 10 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “มโนห์รา” และร้องเอื่อนหลังบทร้อง
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
10.	“มโนห์รา” และร้องเอื่อน หลังบทร้อง	“มโนห์รา” - เท้าขวาก้าวข้าง มือขวาตั้งมือระดับปาก มือซ้ายตั้งมือตึงแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงซ้าย “ร้องเอื่อน” - เท้าขวาก้าวข้าง ย้อนตัว มือขวาตั้งมือระดับปาก มือซ้ายตั้งมือตึงแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา

“ยา”

“ใจ”

“ร้องเอื่อน”

ภาพที่ 18 : ท่าที่ 11 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “ยาใจ” และร้องเอื่อนหลังบทร้อง
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
11.	“ยาใจ” และร้องเอื่อนหลัง บทร้อง	<p>“ยา” - เท้าขวาก้าวข้าง มือขวาตั้งมือระดับอกขวา มือซ้ายจับหางระดับอกซ้ายแขนตั้ง ศีรษะเอียงซ้าย</p> <p>“ใจ” - เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาชี้เข้าอก มือซ้ายจับส่งหลัง ศีรษะเอียงขวา</p> <p>“ร้องเอื่อน” - เท้าขวาก้าวหน้า (เดิน) มือขวาชี้เข้าอก มือซ้ายจับส่งหลัง ศีรษะเอียงขวา</p>

“ร้องเอื้อน”

“ร้องเอื้อน”

“ต้องคลาไคล”

ภาพที่ 19 : ทำที่ 12 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)

ร้องเอื้อนก่อนบทร้อง “ต้องคลาไคล”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
12.	ร้องเอื้อนก่อนบทร้อง “ต้องคลาไคล”	<p>“ร้องเอื้อน” - เท้าขวาก้าวหน้า มือทั้งสองตั้งมือระดับเอว ศีรษะเอียงซ้าย</p> <p>“ร้องเอื้อน” - จรดเท้าซ้าย มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับส่งหลัง ศีรษะเอียงขวา กระทบไหล่ก่อนสิ้นสุดท่ารำ</p> <p>“ต้องคลาไคล” - จรดเท้าขวา มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับส่งหลัง ศีรษะเอียงซ้าย กระทบไหล่ก่อนสิ้นสุดท่ารำ</p>

“ไปรรับ”

“ร้องเอื่อน”

ภาพที่ 20 : ท่าที่ 13 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)

“ไปรรับ” และร้องเอื่อนหลังบทร้อง

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
13.	“ไปรรับ” และร้องเอื่อน หลังบทร้อง	“ไปรรับ” - เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาจับหงาย มือซ้ายตั้ง มือระดับอกซ้าย ศีรษะเอียงขวา “ร้องเอื่อน” - เท้าซ้ายก้าวข้าง ย้อนตัว มือขวาจับหงาย มือซ้ายตั้งมือระดับอกซ้าย ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 21 : ท่าที่ 14 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “กั๊ปไฟรี”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
14.	“กั๊ปไฟรี”	- ยกเท้าซ้าย มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจีบหางแขนตึง ระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา กระทบไหล่ก่อนสิ้นสุดท่ารำ

ภาพที่ 22 : ท่าที่ 15 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “จิ้งฝาแฝง โฉมเจ้า”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
15.	“จิ้งฝาแฝง โฉมเจ้า”	- หันด้านซ้าย เท้าขวาก้าวข้าง มือทั้ง 2 แขน่มือประสาน มือซ้ายวางบนมือขวาระดับหัวเข็มขัด ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 23 : ท่าที่ 16 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “เยาวพา”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
16.	“เยาวพา”	- เท้าซ้ายก้าวข้าง มือซ้ายจับล่อแก้วหักข้อมือออกระดับ ศีรษะ มือขวาจับล่อแก้วระดับหัวเข่าชิด ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 24 : ท่าที่ 17 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “ไว้กับ”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
17.	“ไว้กับ”	- เียงตัวด้านซ้าย เท้าขวาก้าวข้าง มือซ้ายแบมือตั้งระดับเอว มือขวาเท้าเอว ศีรษะเอียงซ้าย

“พระ” “มารดา”
 ภาพที่ 25 : ท่าที่ 18 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “พระมารดา”
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
18.	“พระมารดา”	“พระ” - จรดเท้าขวา มือทั้ง 2 จีบหงาย ศีรษะเอียงซ้าย “มารดา” - เท้าขวาก้าวข้าง มือทั้ง 2 ประคบไว้ที่หูขวา ศีรษะเอียงขวา (ท่าไหว้)

“ร้องเอื้อน”

“ร้องเอื้อน”

“มารศรี”

ภาพที่ 26 : ท่าที่ 19 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)

ร้องเอื้อนก่อนบทร้อง “มารศรี”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
19.	ร้องเอื้อนก่อนบทร้อง “มารศรี”	<p>“ร้องเอื้อน”- จรดเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ประกบกันระดับอก ทิ้งปลายมือลง ศีรษะเอียงขวา</p> <p>“ร้องเอื้อน” - จรดเท้าขวา มือทั้ง 2 ประกบกันระดับอก ตั้งมือขึ้น ศีรษะเอียงขวา</p> <p>“มารศรี” - ตั้งเท้าขวา มือทั้ง 2 ประกบกันระดับใบหน้า ตั้งมือขึ้น ศีรษะเอียงซ้าย (ท่าไหว้)</p>

“คะนึ่ง”

“พलग”

ภาพที่ 27 : ท่าที่ 20 ร้องเพลงเทพชาติรี (2 ชั้น) “คะนึ่งพलग”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
20.	“คะนึ่งพलग”	<p>“คะนึ่ง”- ตั้งเข่าขวา มือทั้ง 2 ตั้งมือ มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายตั้งแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงซ้าย</p> <p>“พलग”- ตั้งเข่าขวา ย้อนตัว มือทั้ง 2 ตั้งมือ มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายตั้งแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา</p>

“ทาง”

“เสด็จ”

ภาพที่ 28 : ท่าที่ 21 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “ทางเสด็จ”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
21.	“ทางเสด็จ”	<p>“ทาง”- ตั้งเข่าขวา มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจีบหงายแขน ตั้งระดับไหล่ ศีรษะเอียงซ้าย</p> <p>“เสด็จ”- เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาม้วนจีบแล้วตั้งวงบน มือซ้ายจีบส่งหลัง ศีรษะเอียงขวา</p>

“จรรลี”

“ร้องเอื่อน”

ภาพที่ 29 : ท่าที่ 22 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)

“จรรลี” และร้องเอื่อนหลังบทร้อง

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
22.	“จรรลี” และร้องเอื่อนหลัง บทร้อง	“จรรลี”- ยกเท้าซ้าย มือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวาจับคว่ำตึง แขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา “ร้องเอื่อน”- ยกเท้าขวา มือขวาตั้งวงล่าง มือซ้ายจับคว่ำ ตึงแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา

“ร้องเอื้อน”

“ร้องเอื้อน”

ภาพที่ 30 : ท่าที่ 23 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)

ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “จรีลี”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

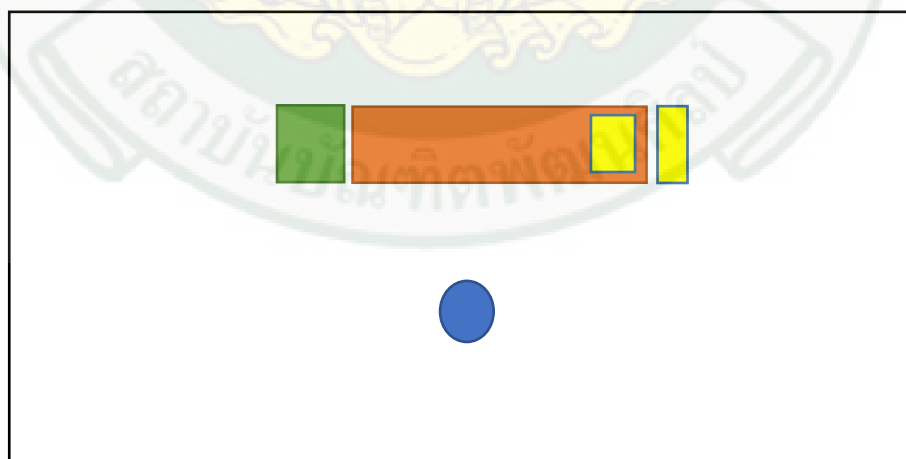
ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
23.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “จรีลี”	“ร้องเอื้อน”- ยกเท้าขวา มือขวาจับคว่ำจับที่ห้อยข้าง มือ เท้าเอว ศีรษะเอียงซ้าย “ร้องเอื้อน”- เท้าขวาวางหลัง มือขวาจับตั้งมือจับที่ห้อย ข้าง มือซ้ายเท้าเอวศีรษะเอียงขวา กระท่ายไหลก่อน สิ้นสุดท่ารำ

ภาพที่ 31 : ท่าที่ 24 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “เข้าสู่ที่”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
24.	“เข้าสู่ที่”	- เท้าซ้ายก้าวข้าง มือทั้ง 2 ตั้งมือระดับหางคิ้วศีรษะเอียงขวา

ภาพที่ 32 : รูปแบบการใช้พื้นที่ของเวที 2 ตั้งแต่ ท่าที่ 24 - 103
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 33 : ท่าที่ 25 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “โสจรสรง”
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
25.	“โสจรสรง”	- เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับหงายไว้ข้างหลัง ศีรษะเอียงขวา หมุนตัวลงทางซ้ายไปที่เตียงละคร

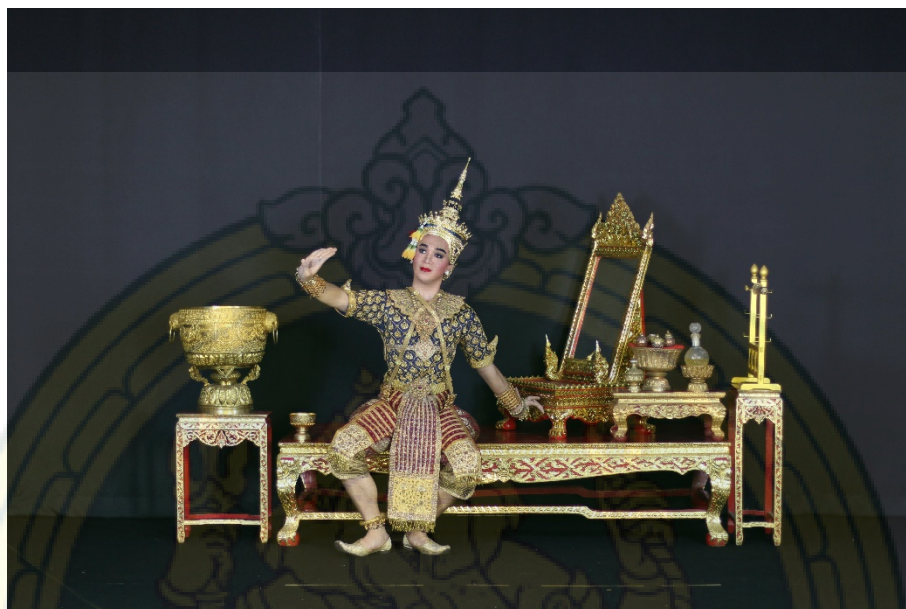

ภาพที่ 34 : ท่าที่ 26 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)

ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “โสจรสรง”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
26.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “โสจรสรง”	“ร้องเอื้อน”- หันทางด้านขวา เท้าขวาก้าวข้าง มือซ้ายตั้ง วงบน มือขวาจีบหงายไว้ข้างหลัง ศีรษะเอียงซ้าย

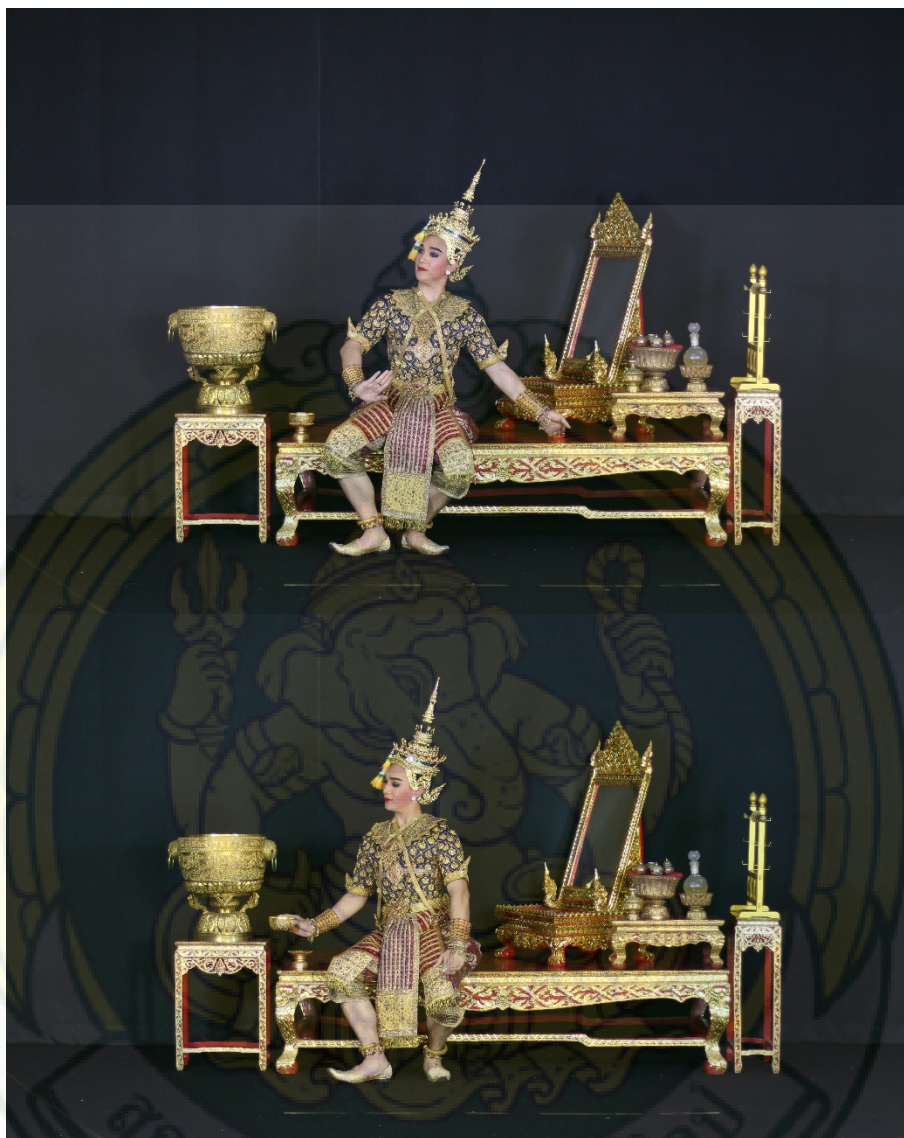
ภาพที่ 35 : ทำที่ 27 ร้องเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) “ธารา”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
27.	“ธารา”	- นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง มือขวาจับคว่ำ คลายออกตั้งวงบน มือซ้ายลดมือลงจับส่งหลัง ศีรษะเอียง ซ้าย

ช่วงที่ 2 ลงสรองชาติรี

ภาพที่ 36 : ท่าที่ 28 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “ทรงขัน”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
28.	“ทรงขัน”	<p>“ทรง” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง มือขวาตั้งวงล่าง มือซ้ายตั้งมือแล้วส่งปลายนิ้วไปข้างหลัง ศีรษะเอียงซ้าย</p> <p>“ขัน” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าขวา มือขวาจับขัน ตักน้ำ มือซ้ายวางที่หน้าขา ศีรษะเอียงขวากลับเอียงซ้าย</p>

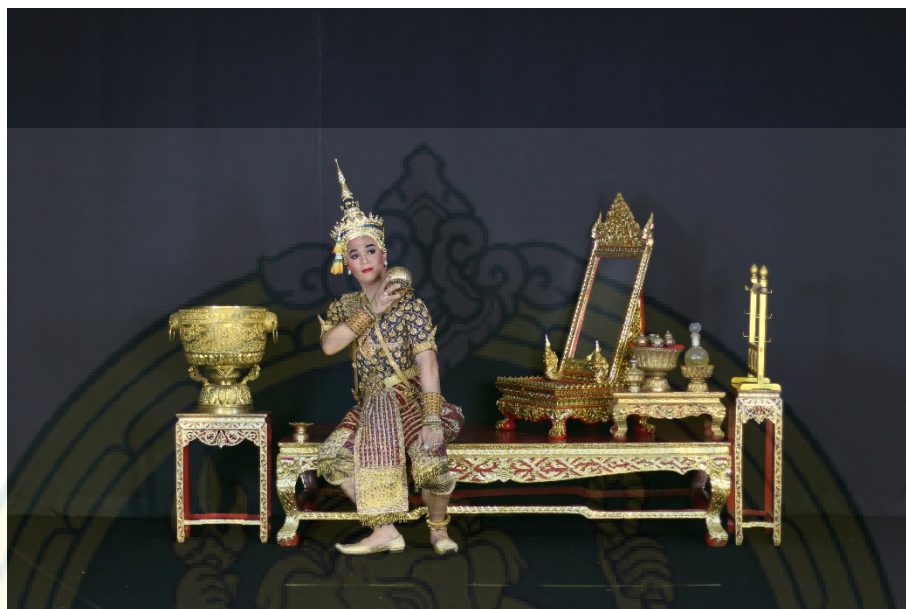

ภาพที่ 37 : ทำที่ 29 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “สุวรรณटक”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
29.	“สุวรรณटक”	- นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายขวา มือขวาจับขันตักน้ำแล้ว ตักลงในขันสาคร มือซ้ายวางที่หน้าขา ศีรษะเอียงขวา กลับเอียงซ้าย

ภาพที่ 38 : ท่าที่ 30 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “วาริรด”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
30.	“วาริรด”	- นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าขวา มือขวาจับขันตักน้ำ รดหัวไหล่ซ้าย มือซ้ายวางที่หน้าขา ศีรษะเอียงขวา

ภาพที่ 39 : ท่าที่ 31 ร้องเพลงลงสรงชาติรี
ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “วาริรด”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
31.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “วาริรด”	“ร้องเอื้อน” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายขวา มือขวาจับ ขันตักน้ำแล้วตักลงในขันสาคร มือซ้ายวางที่หน้าขา ศีรษะ เอียงขวากลับเอียงซ้าย “ร้องเอื้อน” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าขวา มือขวา จับขันตักน้ำรดหัวไหล่ขวา มือซ้ายวางที่หน้าขา ศีรษะ เอียงขวา

ภาพที่ 40 : ท่าที่ 32 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “มะลิสด”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
32.	“มะลิสด”	- นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง มือซ้ายจับ หงายอแขนข้างลำตัว มือขวาวางที่หัวเข่า ศีรษะเอียงซ้าย

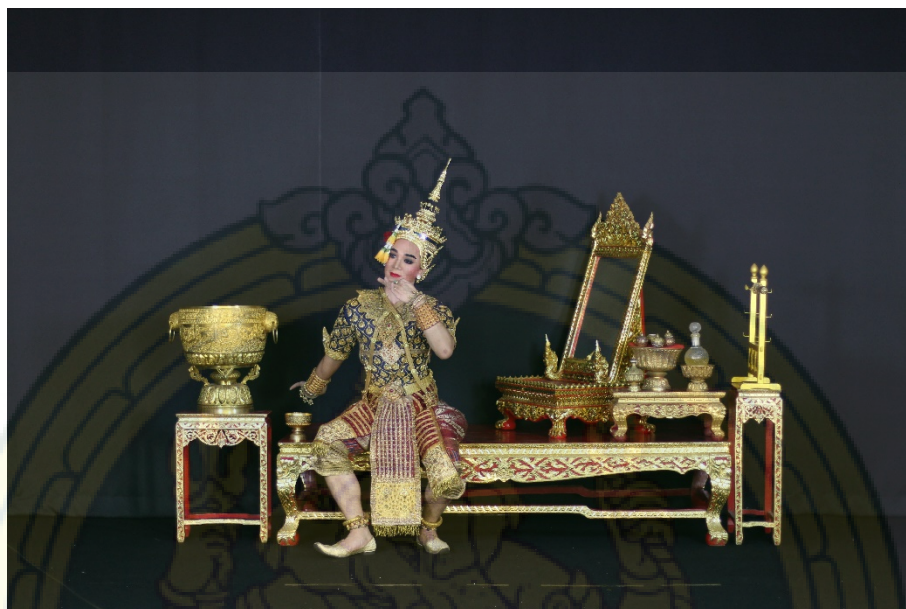

ภาพที่ 41 : ท่าที่ 33 ร้องเพลงลงสรงชาติรี
 “หอมรีน” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
33.	“หอมรีน” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง	“หอมรีน” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง มือขวาจับคว่ำอแนนระดับอก มือซ้ายตั้งมือตึงแนนระดับไหล่ ศีรษะเอียงซ้าย “ร้องเอื้อน” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง มือขวากลายจับตั้งวงบน มือซ้ายวางที่หน้าขา ศีรษะเอียงขวากลับเอียงซ้าย กระทบไหล่ก่อนสิ้นสุดท่ารำ

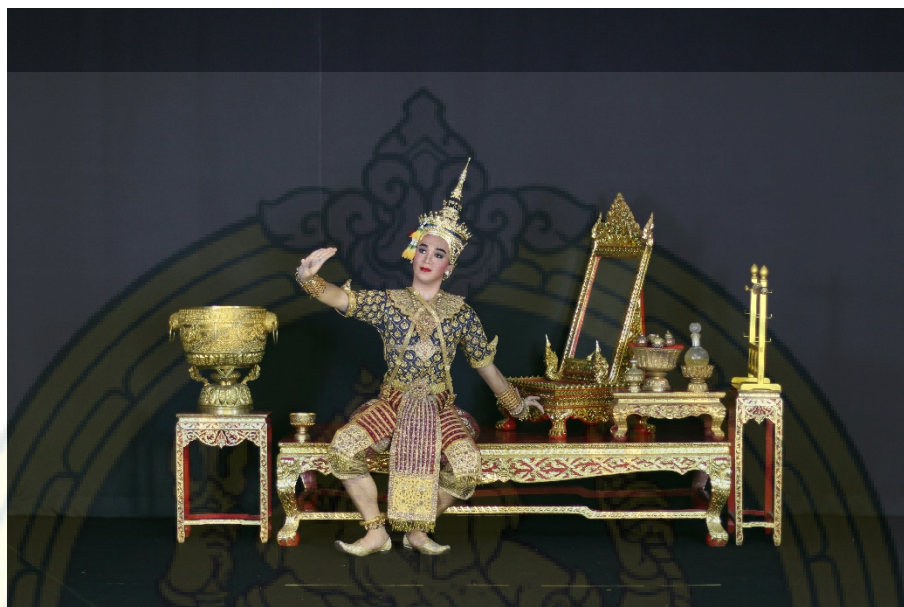

ภาพที่ 42 : ท่าที่ 34 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ขึ้นนาสา”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
34.	“ขึ้นนาสา”	- นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าขวา มือขวาตมมือจีบส่งหลัง มือซ้ายจีบคว่ำระดับจมูก ศีรษะเอียงขวากลับเอียงซ้าย (ท่าดมกลิ่น)

ภาพที่ 43 : ท่าที่ 35 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดนตรีรับ ท่าที่ 1”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
35.	“ดนตรีรับ ท่าที่ 1”	- นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง มือขวาจับคว่ำ คลายออกตั้งวงบน มือซ้ายลดมือลงจับส่งหลัง ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 44 : ท่าที่ 36 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “น้ำดอกไม้ เทศทิพย์”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
36.	“น้ำดอกไม้ เทศทิพย์”	<p>“น้ำดอกไม้” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง เฝียงตัวด้านซ้าย มือซ้ายจับหงายที่เอว มือขวาเปิดผอบ ศีรษะเอียงขวา</p> <p>“เทศทิพย์” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง แบนมือซ้ายระดับอก มือขวาหยิบขวดน้ำอบเทใส่มือซ้าย แล้ววางลงบนพานที่เดิม ศีรษะเอียงขวา</p>

ภาพที่ 45 : ท่าที่ 37 ร้องเพลงลงสรงชาติรี ทวนบทร้อง “น้ำดอกไม้”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
37.	ทวนบทร้อง “น้ำดอกไม้”	“น้ำ” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง เเฉียงตัว ด้านซ้าย บดฝ่ามือทั้ง 2 ข้างระดับอก ศีรษะเอียงขวา “ดอกไม้” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง แบมือซ้ายระดับอก แบมือขวาถูบแก้มขวา ศีรษะเอียงขวา

ภาพที่ 46 : ทำที่ 38 ร้องเพลงลงสรองชาติรี ทวนบทร้อง “เทศทิพย์”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
38.	ทวนบทร้อง “เทศทิพย์”	“เทศ” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง เอียง ตัวด้านซ้าย บดฝ่ามือทั้ง 2 ข้างระดับอก ศีรษะเอียงขวา “ทิพย์” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง แบมือขวาระดับอก แบมือซ้ายลูบแก้มซ้าย ศีรษะ เอียงขวา

ภาพที่ 47 : ท่าที่ 39 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “ชโลมทา”

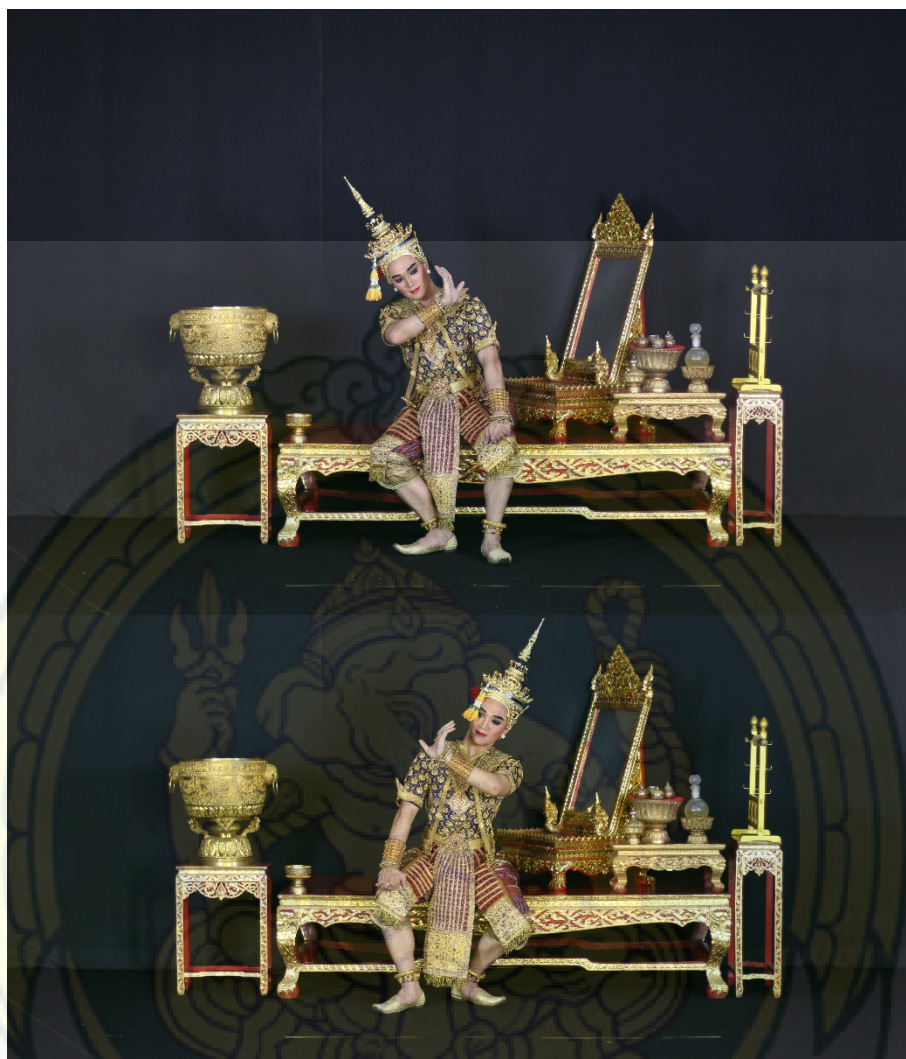
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
39.	“ชโลมทา”	“ชโลม” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง บดฝ่ามือทั้ง 2 ข้างระดับอก ศีรษะเอียงขวา “ทา” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง มือทั้ง 2 ข้าง แปะไขว้กันระดับอก ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 48 : ท่าที่ 40 ร้องเพลงลงสรงชาติรี
ร้องเอื้อนหลังทวนบทร้อง “ชโลมทา”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
40.	ร้องเอื้อนหลังทวนบทร้อง “ชโลมทา”	“ร้องเอื้อน” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง ลูบมือทั้ง 2 ข้างคล้ายออกตั้งมือองอแขนระดับไหล่ ศีรษะ เอียงซ้าย กระท่ายไหลก่อนสิ้นสุดท่ารำ

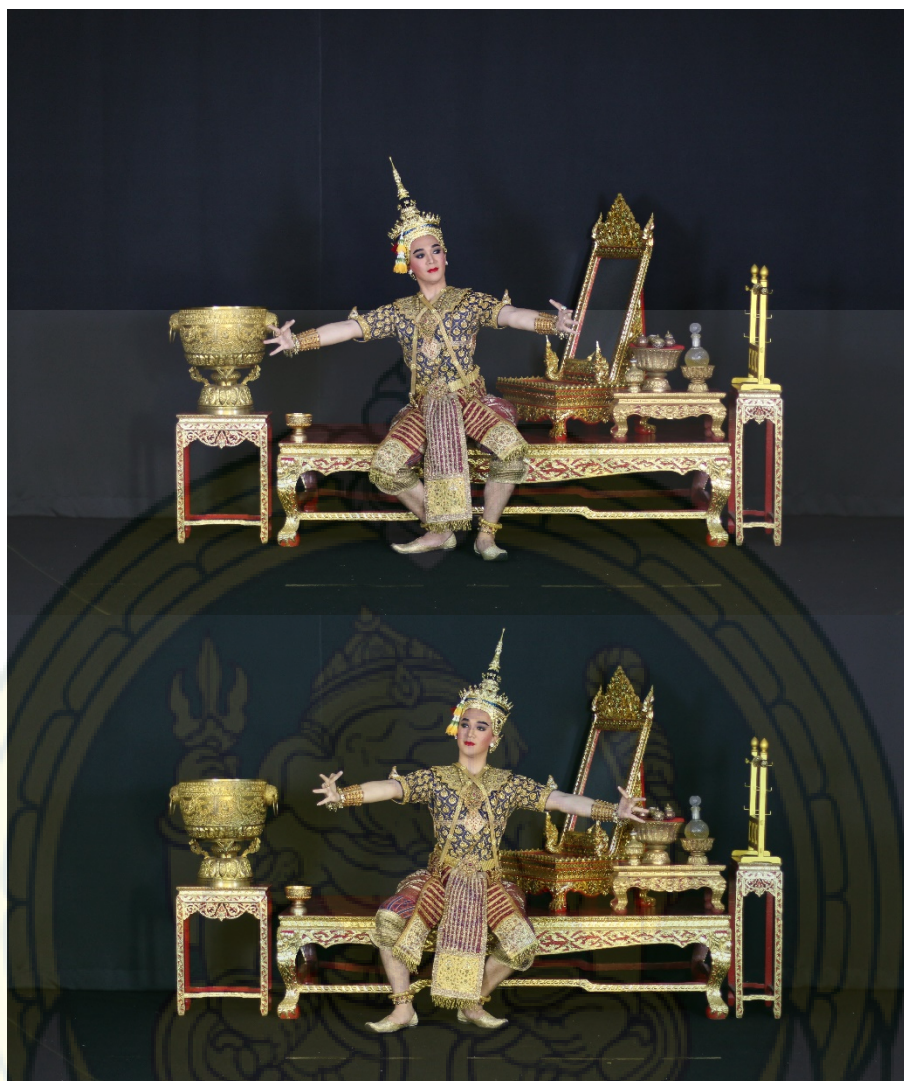

ภาพที่ 49 : ทำที่ 41 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “หอมเหมือนกลิ่น”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

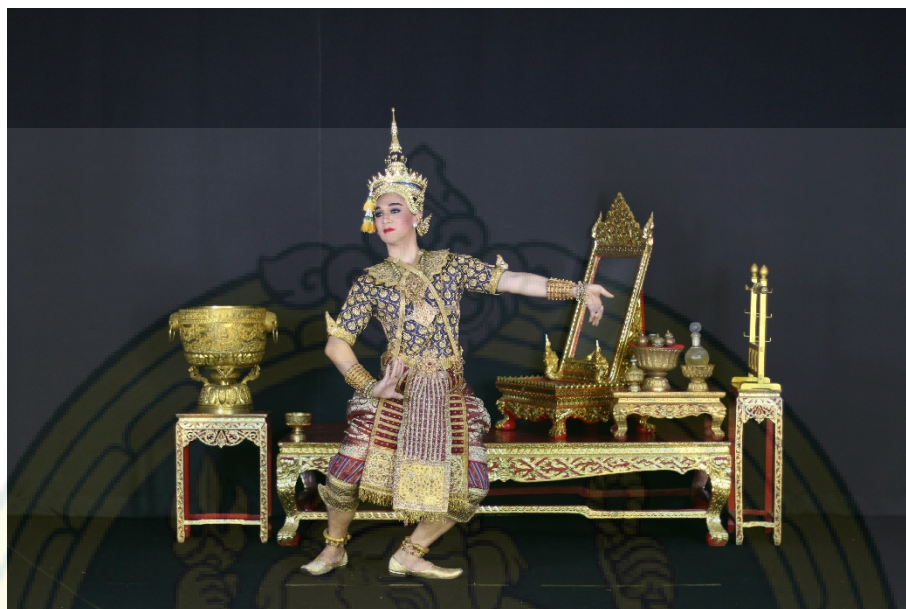
ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
41.	“หอมเหมือนกลิ่น”	<p>“หอม” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง มือขวาตั้งมือองอแขนระดับไหล่ซ้าย มือซ้ายวางที่หน้าขา ก้มศีรษะทำท่าสุดคมจากต้นแขนมาข้อมือ ศีรษะเอียงขวา</p> <p>“เหมือนกลิ่น” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง มือซ้ายตั้งมือองอแขนระดับไหล่ขวา มือขวาวางที่หน้าขา ก้มศีรษะทำท่าสุดคมจากต้นแขนมาข้อมือ ศีรษะเอียงซ้าย</p>

ภาพที่ 50 : ท่าที่ 42 ร้องเพลงลงสรองชาติรี
 “กายา” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

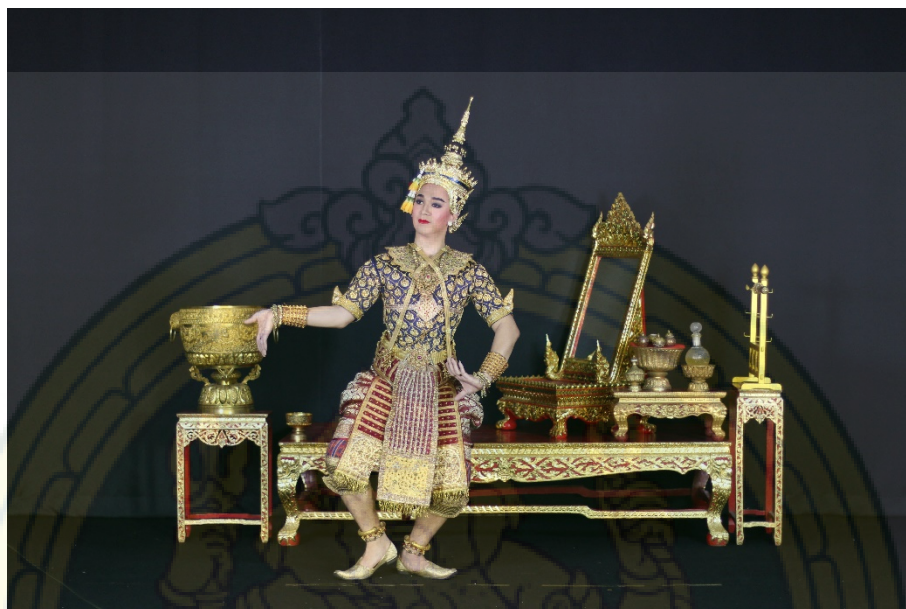
ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
42.	“กายา” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง	“กายา” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง มือ ทั้ง 2 ข้าง จีบหงายตั้งแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา “ร้องเอื้อน” - นั่งบนเตียงละคร เปิดปลายเท้าทั้ง 2 ข้าง มือทั้ง 2 ข้าง จีบหงายตั้งแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา

ภาพที่ 51 : ท่าที่ 43 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “โฉมบังอร”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
43.	“โฉมบังอร”	- เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาม้วนจีบตั้งวงล่าง มือซ้ายม้วนจีบ แบ่มือตั้งแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา

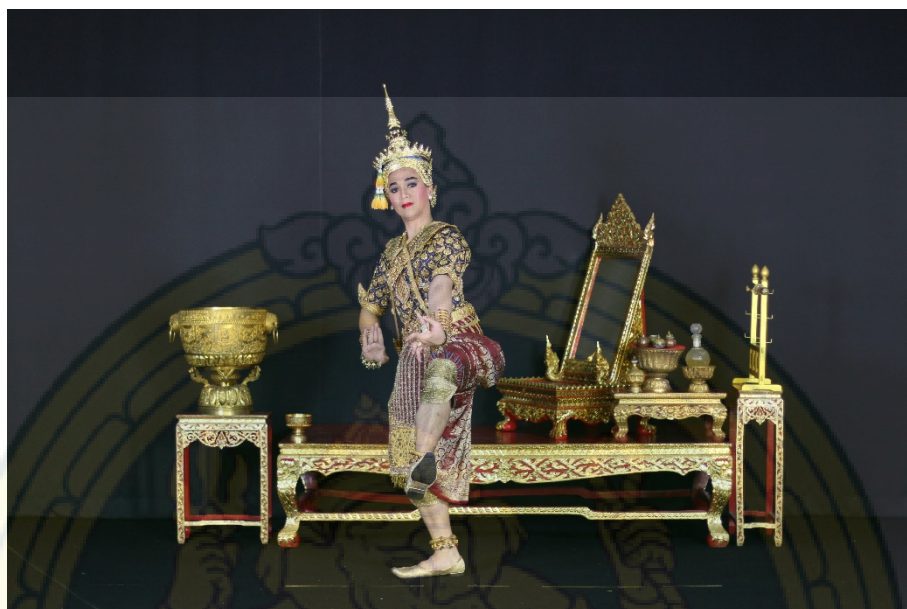

ภาพที่ 52 : ท่าที่ 44 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดนตรีรับ ท่าที่ 2”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

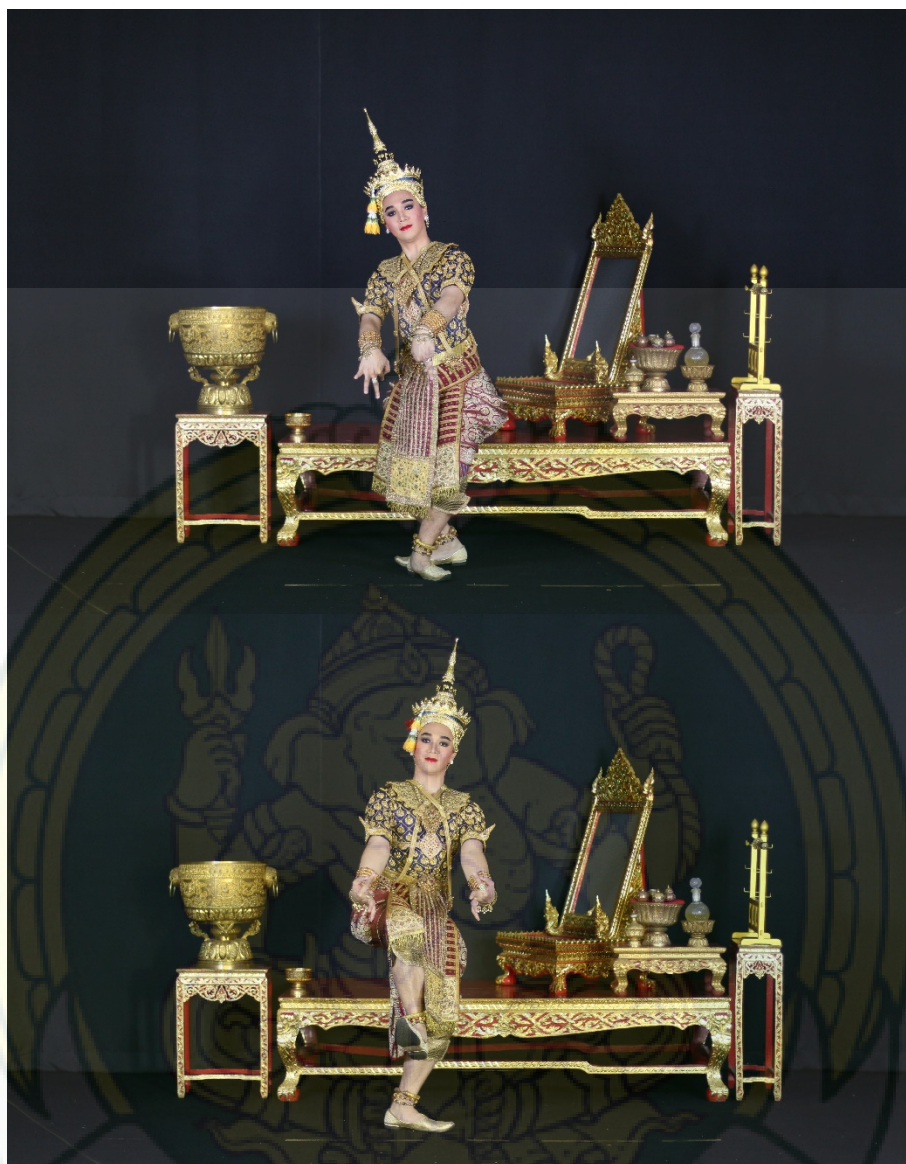
ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
44.	“ดนตรีรับ ท่าที่ 2”	- จรดเท้าขวา มือซ้ายม้วนจีบตั้งวงล่าง มือขวาแกกลับ ข้อมือแบหงายระดับเอว ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 53 : ท่าที่ 45 ร้องเพลงลงสรงชาตรี “ทรงสอดใส่”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
45.	“ทรงสอดใส่”	- เเฉียงตัวด้านขวา ยกเท้าซ้าย มือซ้ายดึงจีบคลายมือตั้งวงล่าง มือขวาตั้งมือจีบคว่ำแล้วจีบหงายระดับเข่า พร้อมกับกระทยไหล่ ศีรษะเอียงขวา

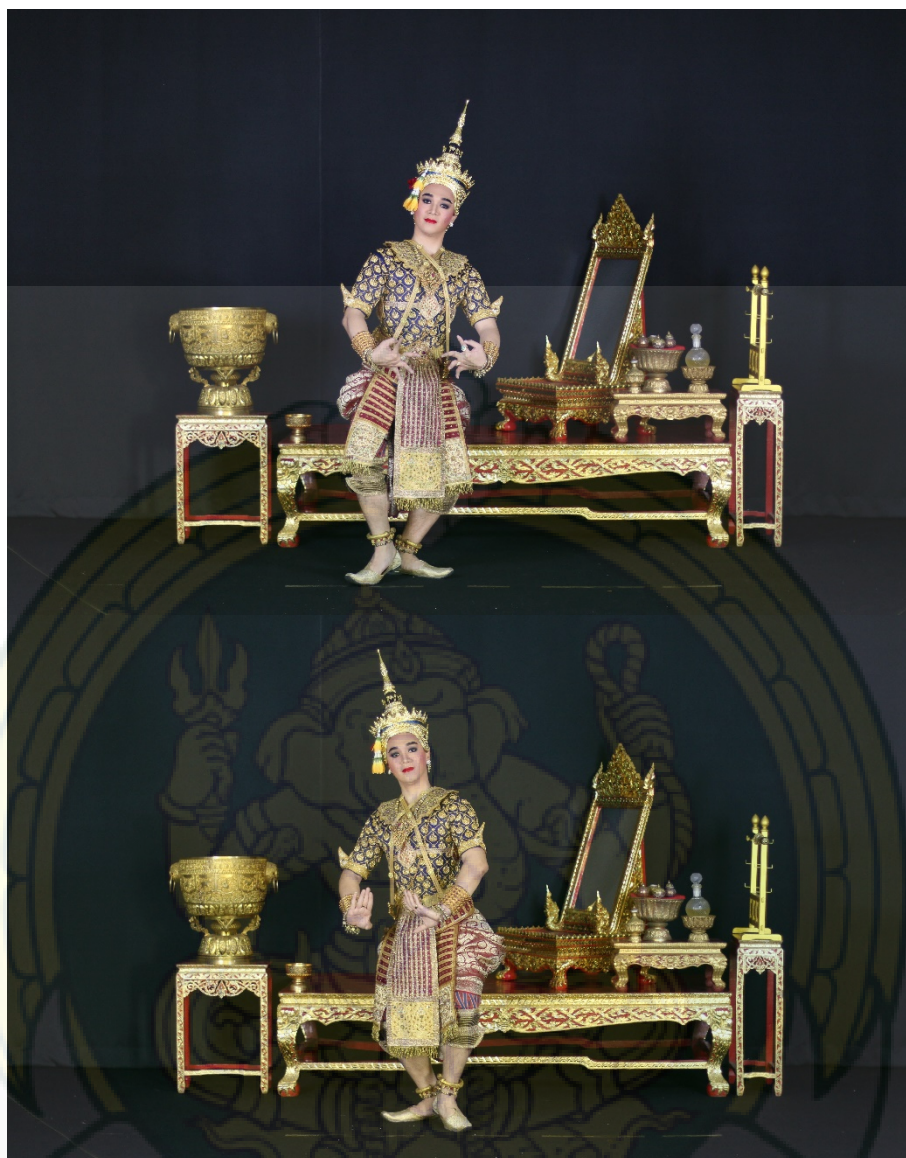

ภาพที่ 54 : ท่าที่ 46 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “สนับเพลา”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
46.	“สนับเพลา”	<p>“สนับ”- เเฉียงตัวด้านขวา เท้าซ้ายก้าวข้าง มือทั้ง 2 ช้าง จีบคว่ำ ศีรษะเอียงขวา</p> <p>“เพลา” - เเฉียงตัวด้านซ้าย ยกเท้าขวา มือทั้ง 2 ช้าง จีบคว่ำพร้อมกับกระทยไหลแล้วพลิกเป็นจีบหงายระดับเข่า ศีรษะเอียงซ้าย</p>

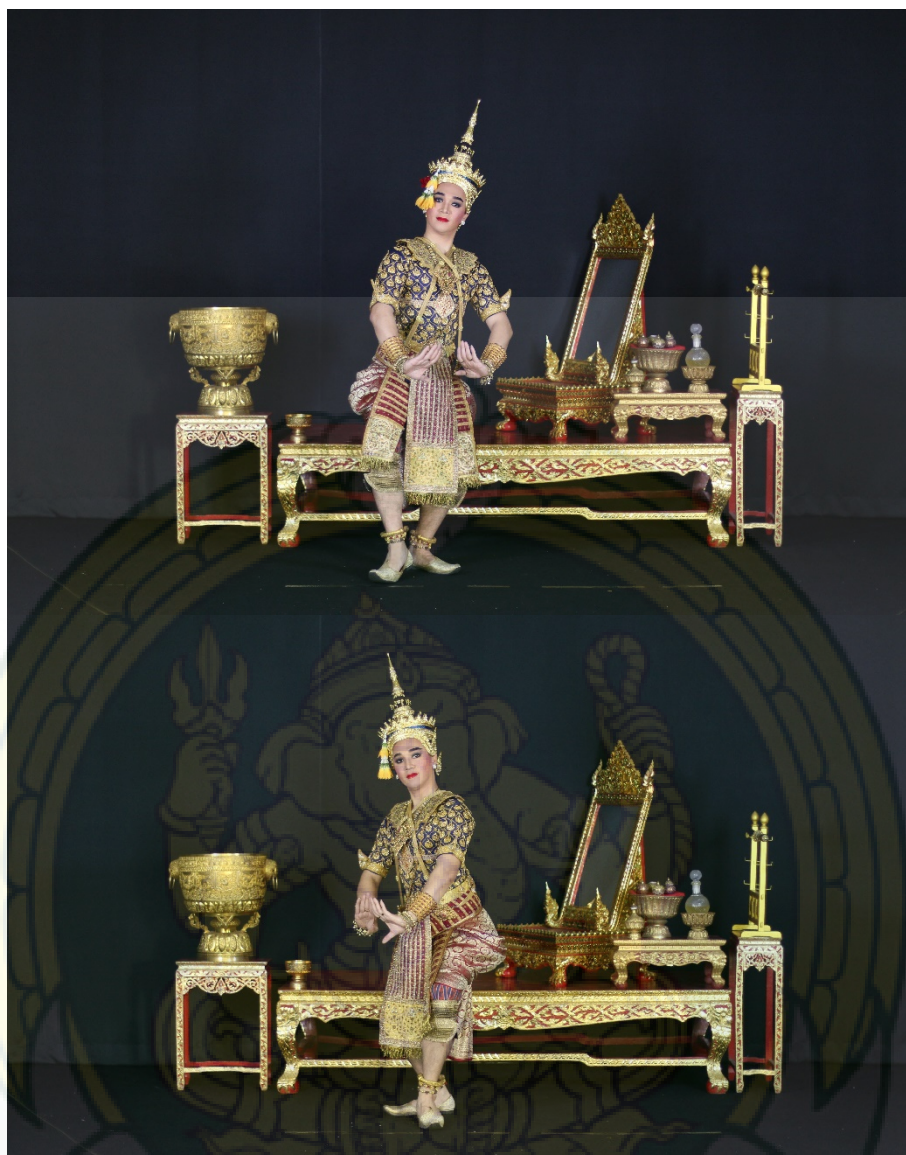

ภาพที่ 55 : ท่าที่ 47 ร้องเพลงลงสรงชาติรี
 ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “สนับเพลา”
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
47.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “สนับเพลา”	“ร้องเอื้อน”- จรดเท้าขวา มือทั้ง 2 ช้าง จีบหงายระดับ เอว ศีรษะเอียงซ้าย “ร้องเอื้อน”- จรดเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ช้าง ม้วนจีบตั้งวงล่าง ศีรษะเอียงขวา

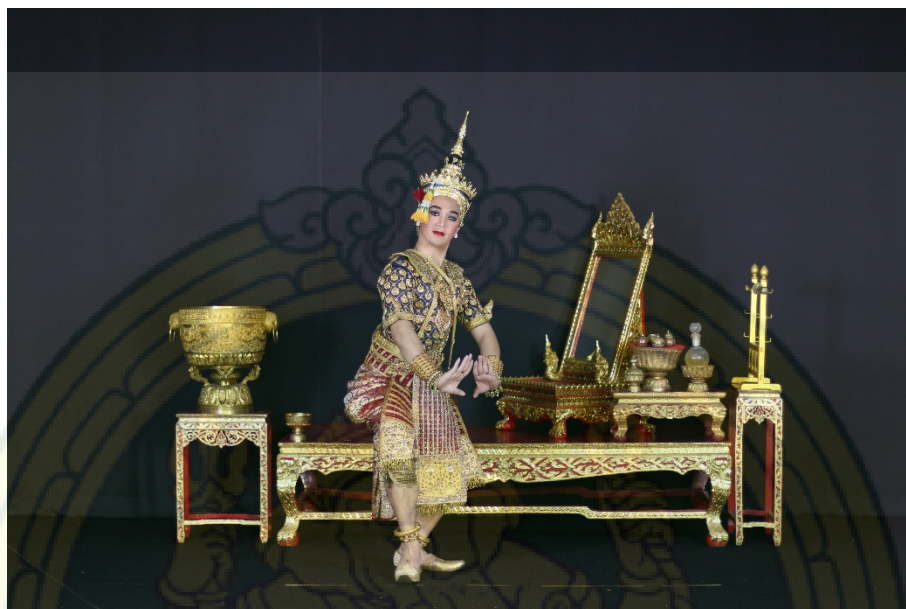

ภาพที่ 56 : ท่าที่ 48 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “เชิงสามชั้น”

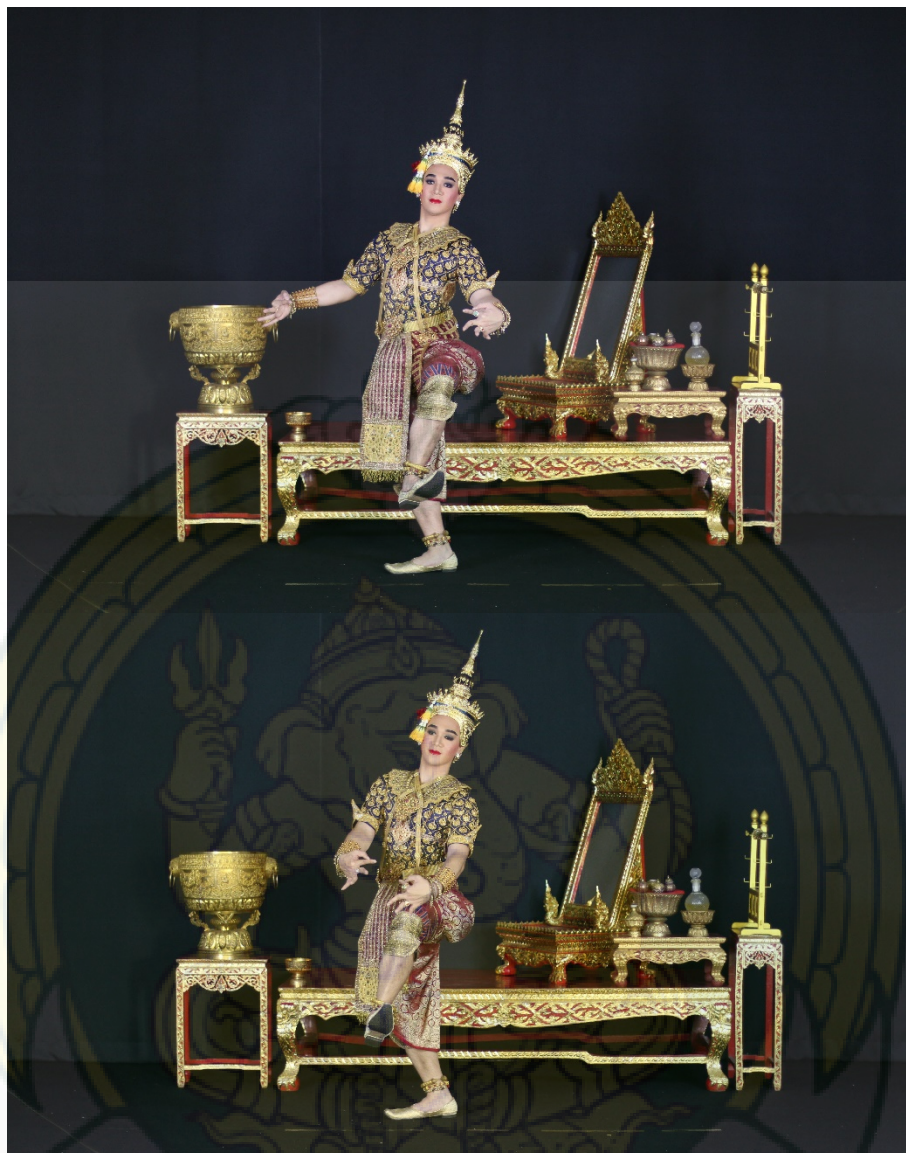
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
48.	“เชิงสามชั้น”	“เชิง”- เฉียงตัวด้านซ้าย จรดเท้าขวา มือทั้ง 2 ข้าง ตั้งวง ล่าง ศีรษะเอียงซ้าย “สามชั้น”- เฉียงตัวด้านขวา ถอนเท้าขวาจรดเท้าซ้าย มือ ทั้ง 2 ข้าง ตั้งวงล่าง วนมือขึ้นซ้ายขวาซ้าย ศีรษะเอียงขวา

ภาพที่ 57 : ท่าที่ 49 ร้องเพลงลงสรงชาติรี
 ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “เชิงสามชั้น”
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
49.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “เชิงสามชั้น”	“ร้องเอื้อน”- เฝียงตัวด้านซ้าย ถอนเท้าซ้ายจรดเท้าขวา มือทั้ง 2 ข้าง ตั้งวงล่าง วนมือขวาขึ้น ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 58 : ท่าที่ 50 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ที่จอมขวัญ ปักหมม”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
50.	“ที่จอมขวัญ ปักหมม”	“ที่จอมขวัญ”- เฉียงตัวด้านขวา ยกเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ข้าง จีบตะแคงระดับเอว ศีรษะเอียงซ้าย “ปักหมม”- เฉียงตัวด้านขวา ยกเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ข้าง จีบตะแคงระดับเข่า ศีรษะเอียงซ้าย

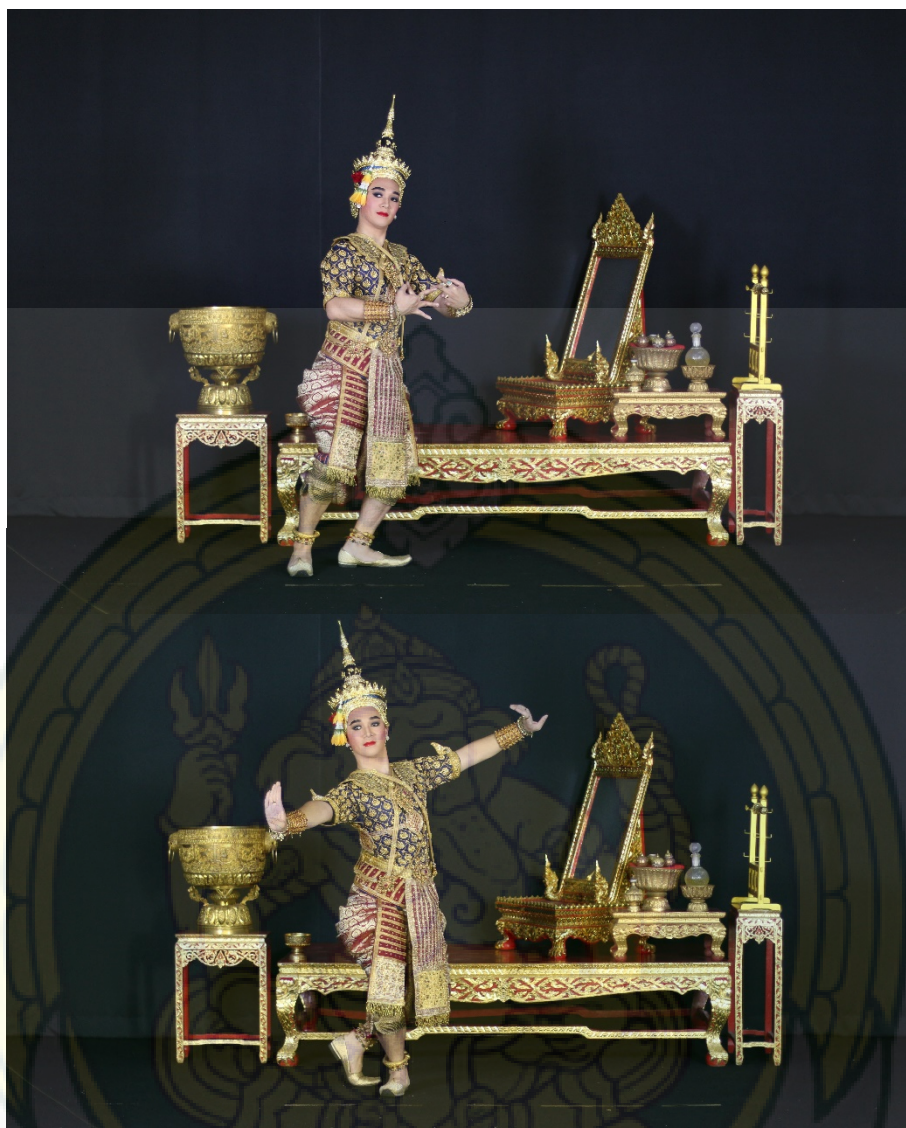

ภาพที่ 59 : ท่าที่ 51 ร้องเพลงลงสรชชาติรี
ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “ที่จอมขวัญ ปักไหม”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
51.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “ที่จอมขวัญ ปักไหม”	“ร้องเอื้อน”- เฉียงตัวด้านขวา เท้าซ้ายก้าวข้าง มือทั้ง 2 ข้าง จีบตะแคงระดับเอว ศีรษะเอียงขวา “ร้องเอื้อน”- เฉียงตัวด้านขวา จรดเท้าขวา มือทั้ง 2 ข้าง จีบตะแคงระดับหัวเข่าชิด ศีรษะเอียงซ้าย หมุนตัวลงทางขวา

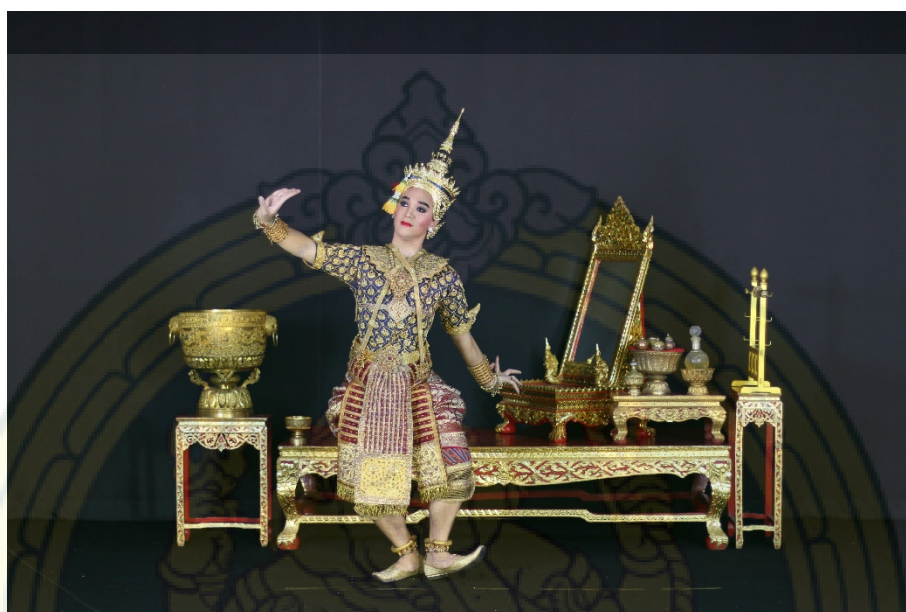

ภาพที่ 60 : ท่าที่ 52 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “รูปไกรสร”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

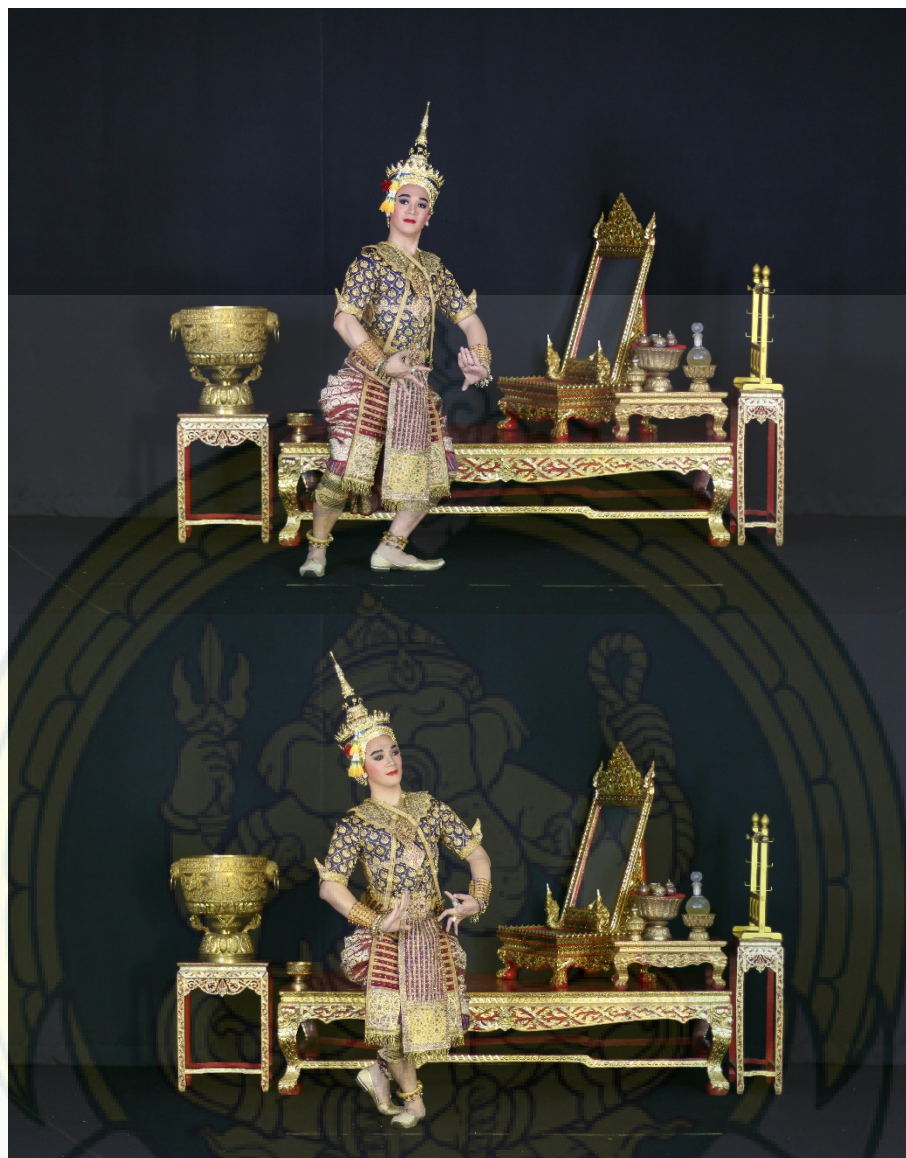
ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
52.	“รูปไกรสร”	<p>“รูป”- เฉียงตัวด้านซ้าย เท้าซ้ายก้าวข้าง มือทั้ง 2 ข้าง จีบหงายระดับอก ศีรษะเอียงซ้าย</p> <p>“ไกรสร”- เฉียงตัวด้านขวา เท้าขวาก้าวหน้า มือทั้ง 2 ข้างจีบคล้ายตั้งมือ มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาตั้งแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา ตามองมือขวา</p>

ภาพที่ 61 : ท่าที่ 53 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดนตรีรับ ท่าที่ 3”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
53.	“ดนตรีรับ ท่าที่ 3”	- จรดสั้นเท้าซ้าย มือขวาจับปลายมือตั้งวงบน มือซ้ายลดมือจับส่งหลัง ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 62 : ท่าที่ 54 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “ภาษาโจง”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
54.	“ภาษาโจง”	“ภาษา”- เฉียงตัวด้านซ้าย เท้าซ้ายก้าวข้าง มือซ้ายตั้งวง ล่าง มือขวาจับหงายระดับเอว ศีรษะเอียงซ้าย “โจง” - เฉียงตัวด้านซ้าย เท้าขวาก้าวหน้า มือขวาม้วน จับตั้งวงล่าง มือซ้ายจับหงายระดับเอว ศีรษะเอียงขวา

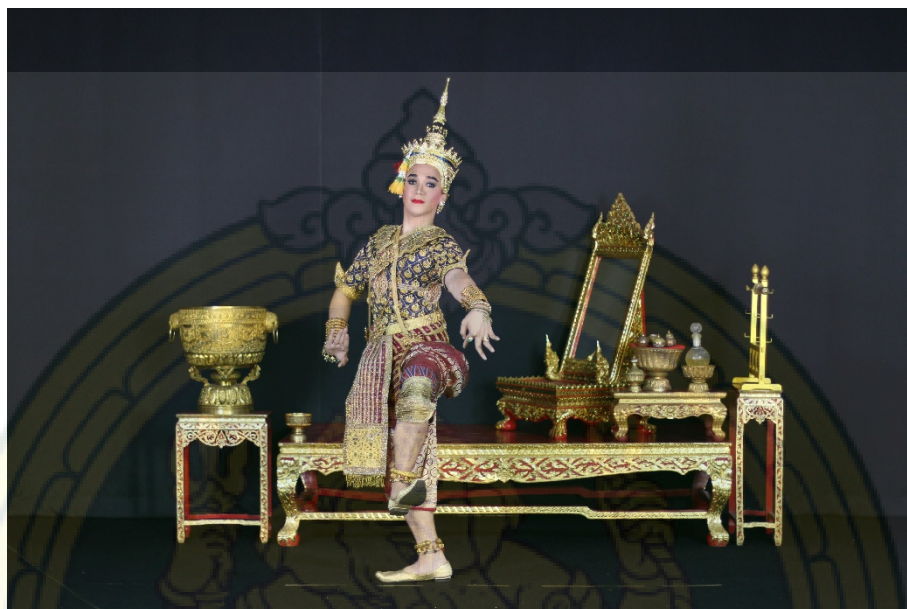

ภาพที่ 63 : ท่าที่ 55 ร้องเพลงลงสรชาติรี “จิบจิบ”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

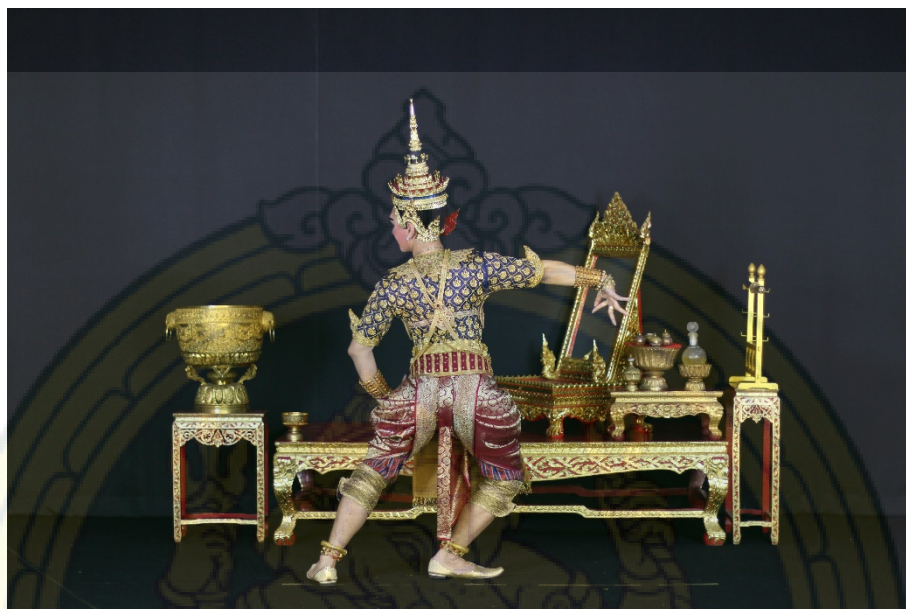
ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
55.	“จิบจิบ”	<p>“จิบ” - เเฉียงตัวด้านซ้าย เท้าซ้ายก้าวหน้า มือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวาแบมือที่หน้าขา ทำท่าลูบจิบผ้ายก ศีรษะเอียงขวา</p> <p>“จิบ” - เเฉียงตัวด้านซ้าย ยกเท้าขวา มือขวาจิบคว่ำ มือตั้งวงล่าง ศีรษะเอียงซ้ายกลับเอียงขวา หมุนตัวลงทางซ้าย</p>

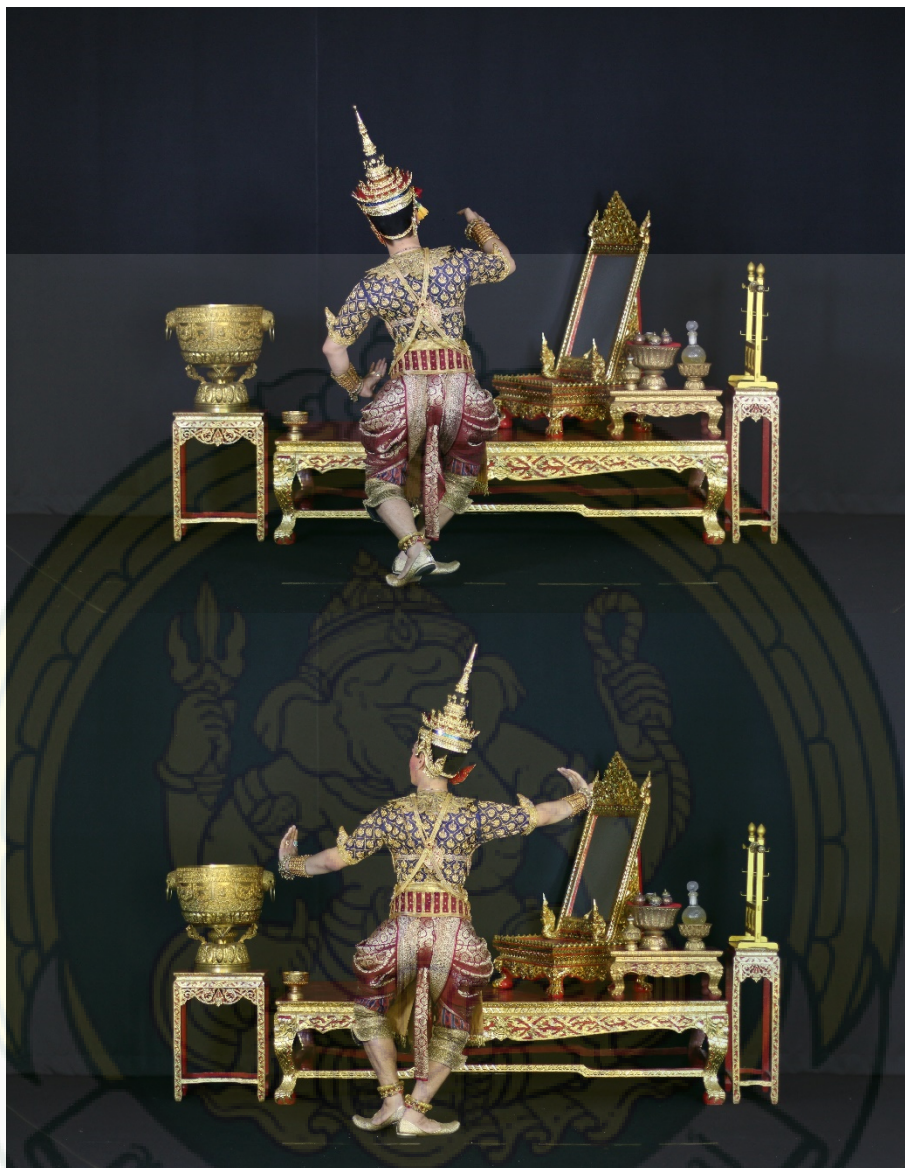
ภาพที่ 64 : ท่าที่ 56 ร้องเพลงลงสรองชาติรี ทวนบทร้อง “ภูษาโจง จีบจับ”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
56.	ทวนบทร้อง “ภูษาโจง จีบจับ”	- เเฉียงตัวด้านขวา ยกเท้าซ้าย มือขวาตั้งวงล่าง มือซ้ายจับ คว่ำตั้งแขนระดับเอว ศีรษะเอียงซ้าย หมุนตัวลงทางขวา

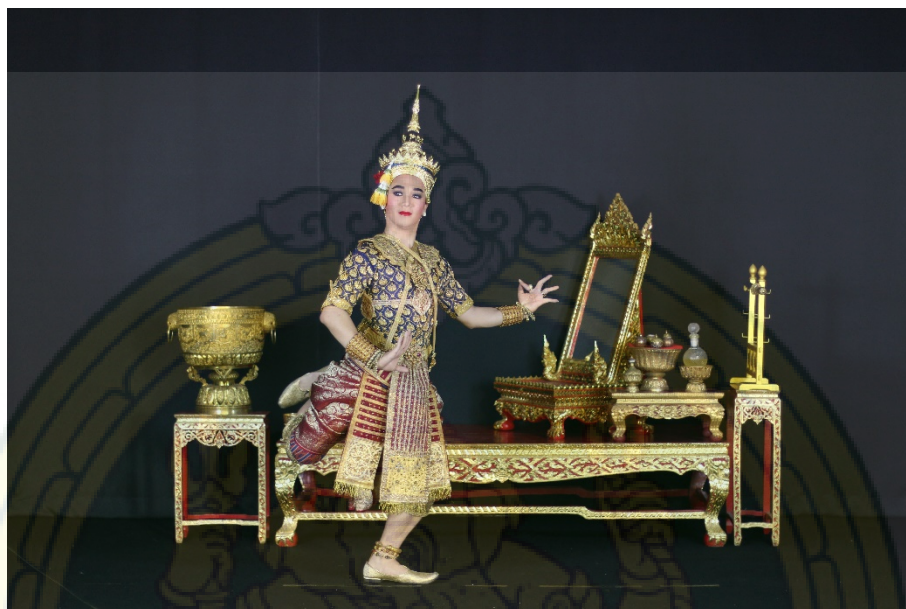
ภาพที่ 65 : ท่าที่ 57 ร้องเพลงลงสรงชาติรี ทวนบทร้อง “ซั๊บซั๊อน”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
57.	“ซั๊บซั๊อน”	- หันด้านหลัง เท้าขวาก้าวข้าง มือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวา จับคว่ำตึงแขนระดับเอว ศีรษะเอียงขวากลับเอียงซ้าย ตา มองจับฝ้ายก

ภาพที่ 66 : ท่าที่ 58 ร้องเพลงลงสรงชาติรี
 ร้องเอื้อนหลังทวนบทร้อง “ซั๊บซ้อน”
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
58.	ร้องเอื้อนหลังทวนบทร้อง “ซั๊บซ้อน”	“ร้องเอื้อน”- หันด้านหลัง เท้าขวาก้าวหน้า มือซ้ายตั้งวง ล่าง มือขวาแบมือองแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวาซ้าย “ร้องเอื้อน” – หันด้านหลัง จรดเท้าขวา มือทั้ง 2 ข้างตั้ง มือ มือขวาดั้งวงบน มือซ้ายปาดมือ องแขนระดับเอว ศีรษะเอียงขวา หมุนตัวขึ้นทางขวา

ภาพที่ 67 : ท่าที่ 59 ร้องเพลงลงสรงชาตรี “เหมือนสมร ประจงจีบ”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

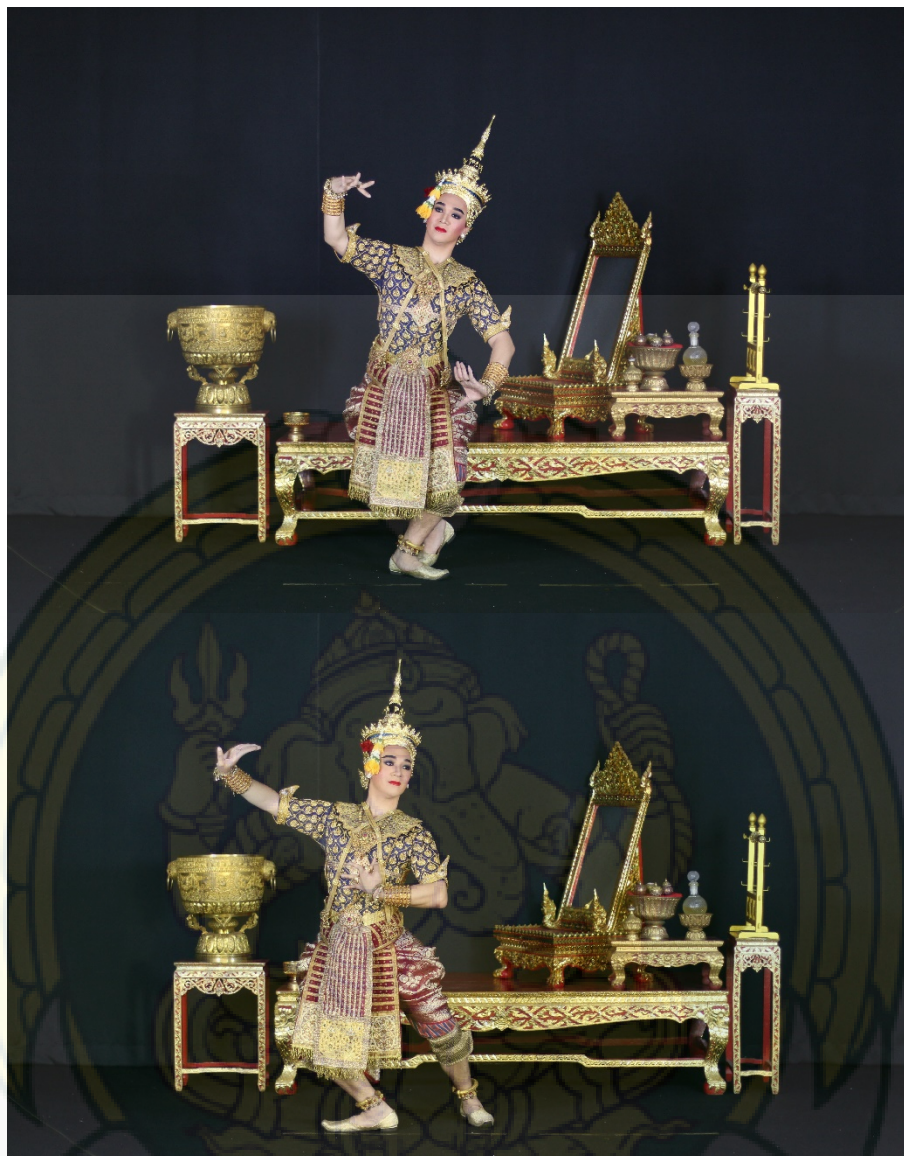
ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
59.	“เหมือนสมร ประจงจีบ”	- เเฉียงตัวด้านซ้าย กระดกเท้าขวา มือขวาดึงวงล่าง มือซ้ายจีบหางงอแขนข้างลำตัวระดับเอว ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 68 : ท่าที่ 60 ร้องเพลงลงสรชชาติรี
 ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “เหมือนสมร ประจงจีบ”
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
60.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “เหมือนสมร ประจงจีบ”	“ร้องเอื้อน” - จรดเท้าขวา มือขวาตั้งวงล่าง มือซ้ายจีบ หงายอแขนข้างลำตัวระดับเอว ศีรษะเอียงซ้าย “ร้องเอื้อน” - จรดเท้าซ้าย มือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวาจีบ หงายอแขนข้างลำตัวระดับเอว ศีรษะเอียงขวา

ภาพที่ 69 : ท่าที่ 61 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ให้พี่ยา”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
61.	“ให้พี่ยา”	<p>“ให้” - เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาจับหงายระดับศีรษะ มือซ้ายจับตั้งวงล่าง ศีรษะเอียงซ้าย</p> <p>“พี่ยา” - เท้าขวาก้าวข้าง มือขวาตั้งวงล่าง มือขวาจับหงายอแนนระดับเอว ศีรษะเอียงขวากลับเอียงซ้าย ตามองด้านซ้าย</p>

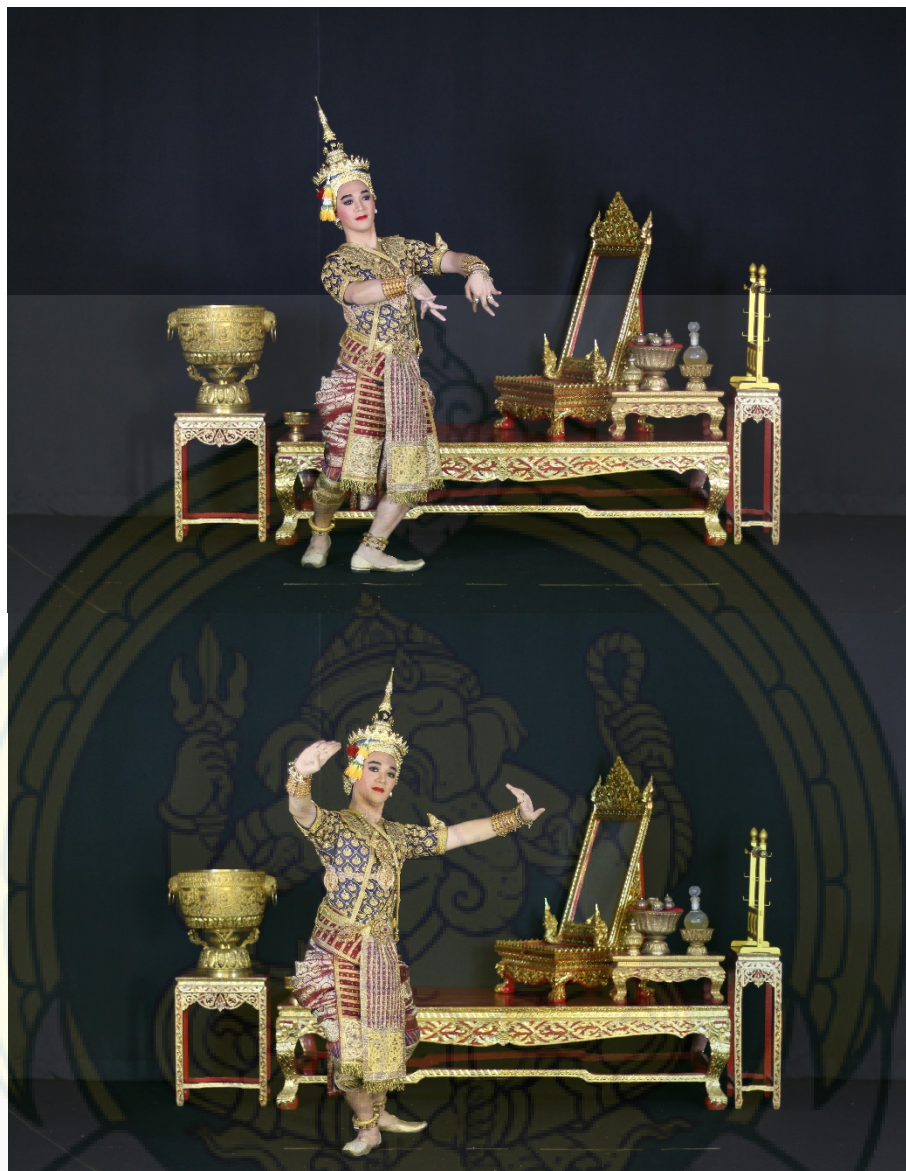

ภาพที่ 70 : ท่าที่ 62 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดนตรีรับ ท่าที่ 4”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
62.	“ดนตรีรับ ท่าที่ 4”	- จรดเท้าขวา มือขวาตกลงจับหงายระดับเอว มือซ้าย คล้ายจับตั้งวงบน ศีรษะเอียงซ้าย (ท่าสอดสร้อยมาลาแปลง)

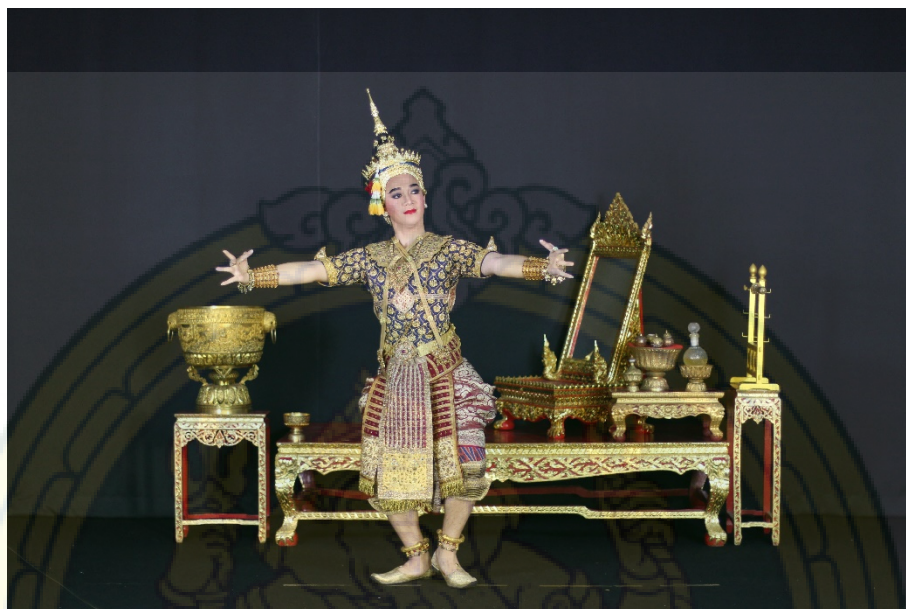

ภาพที่ 71 : ท่าที่ 63 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ฉลององค์”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
63.	“ฉลององค์”	<p>“ฉลอง” - เฌียงตัวด้านซ้าย เท้าซ้ายก้าวหน้า มือทั้ง 2 ข้าง จีบคว่ำระดับอก ศีรษะเอียงขวา</p> <p>“องค์” - เฌียงตัวด้านซ้าย เท้าขวาก้าวข้าง มือทั้ง 2 ข้าง คลายจีบตั้งวงบน ศีรษะเอียงซ้าย</p>

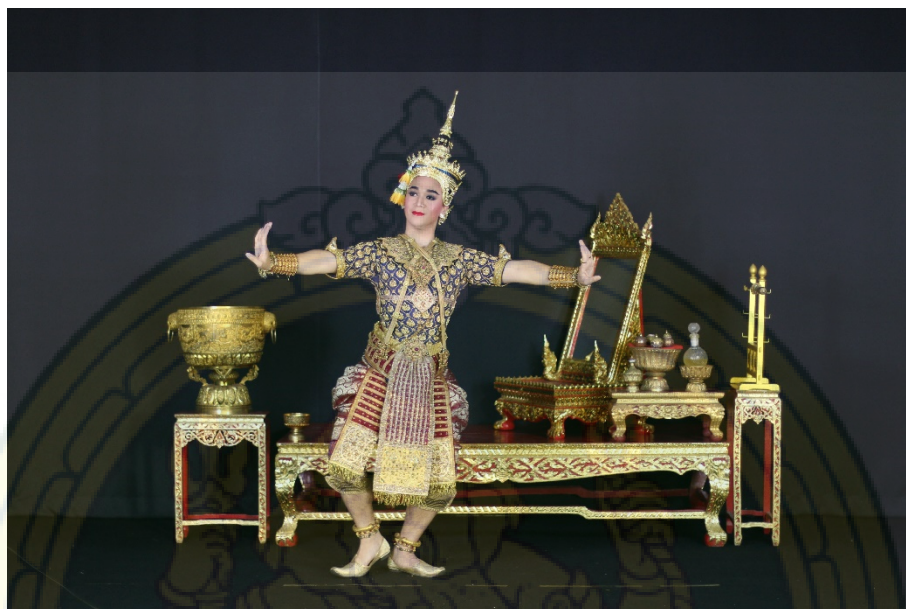

ภาพที่ 72 : ท่าที่ 64 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “น้ำเงินกำ”

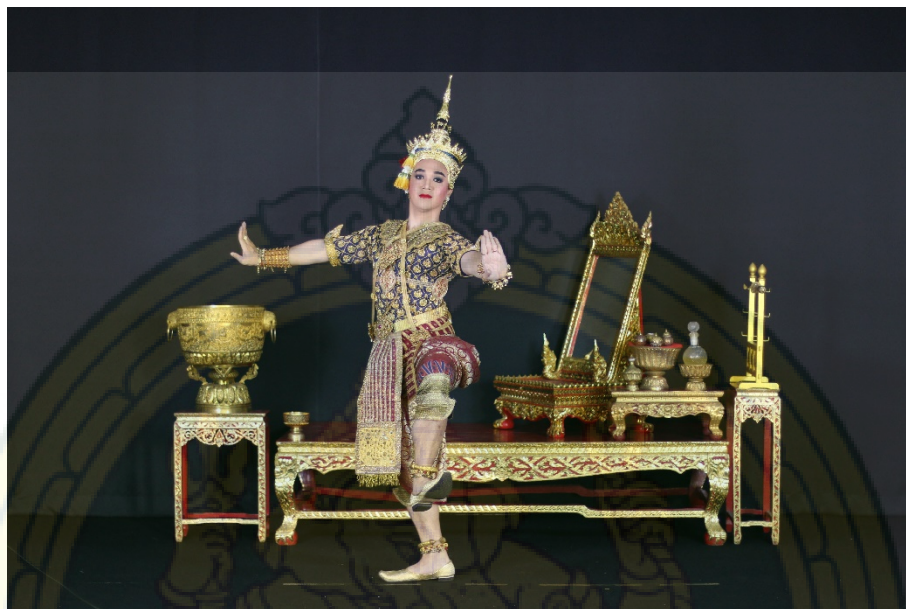
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
64.	“น้ำเงินกำ”	- จรดเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ข้าง จีบหงายตั้งแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา

ภาพที่ 73 : ท่าที่ 65 ร้องเพลงลงสรงชาติรี
ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “น้ำเงินกำ”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

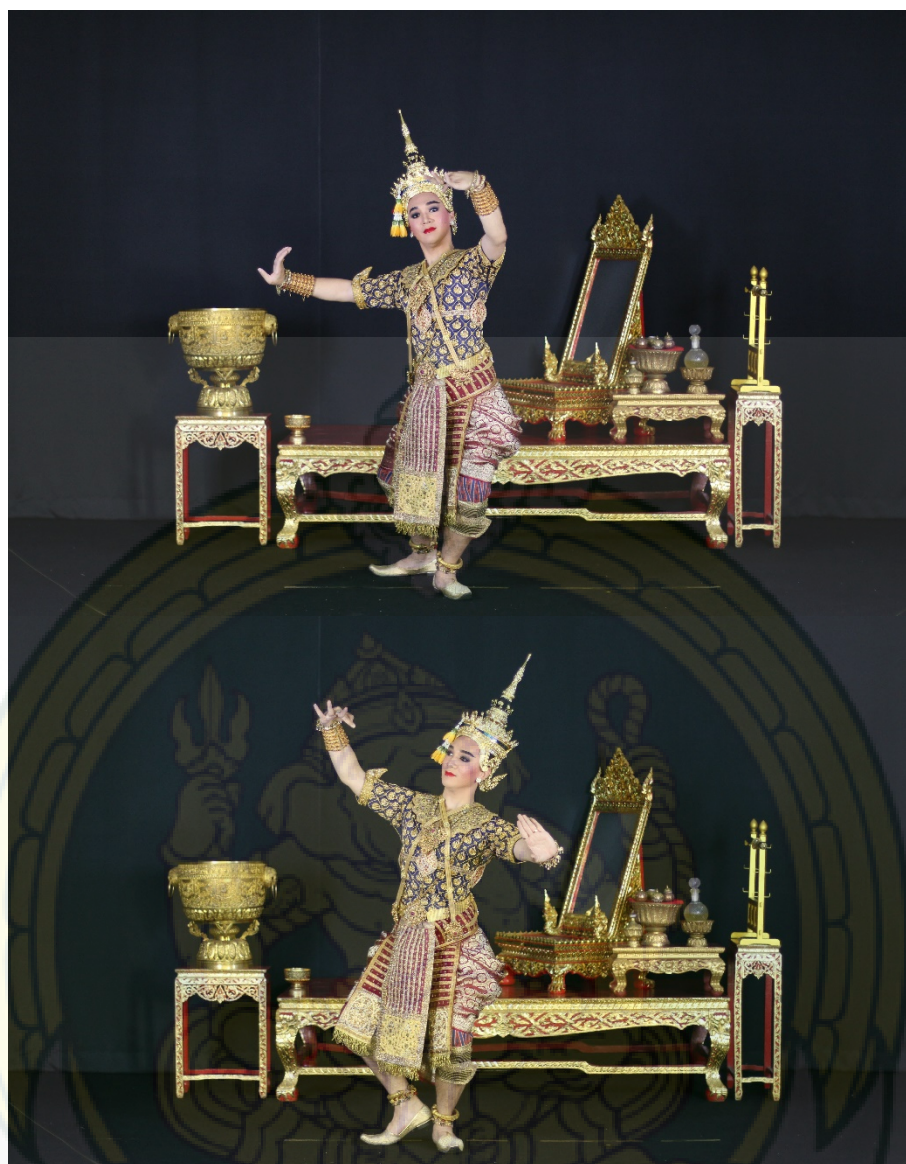
ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
65.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “น้ำเงินกำ”	“ร้องเอื้อน” - จรดเท้าขวา มือทั้ง 2 ข้าง คลายจีบตั้งมือ ตั้งแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 74 : ท่าที่ 66 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “กำมะหยี่”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
66.	“กำมะหยี่”	- เนิยงตัวด้านขวา ยกเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ข้าง คลายจีบตั้ง มือตึงแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงซ้าย กระทบไหล่ก่อน สิ้นสุดท่ารำ

ภาพที่ 75 : ท่าที่ 67 ร้องเพลงลงสรงชาตรี

ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “กำมะหยี่”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
67.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “กำมะหยี่”	<p>“ร้องเอื้อน” - เเฉียงตัวด้านขวา เท้าซ้ายก้าวข้าง มือซ้ายจับหงายระดับศีรษะ มือขวาตั้งมืออแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา</p> <p>“ร้องเอื้อน” - เเฉียงตัวด้านขวา จรดเท้าขวา มือขวาจับหงายระดับศีรษะ มือซ้ายตั้งมืออแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงซ้าย กระท่ายไหลก่อนสิ้นสุดท่ารำ หมุนตัวลงทางขวา</p>

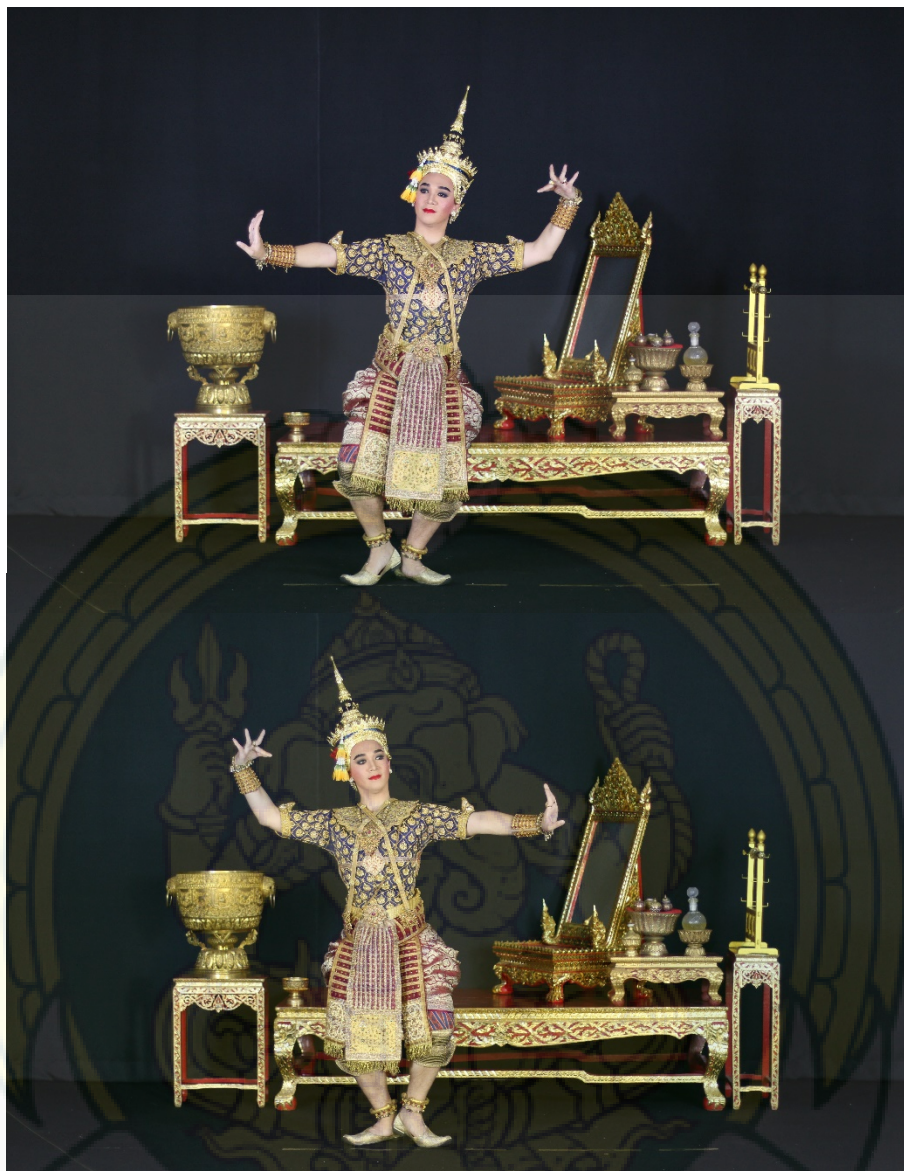

ภาพที่ 76 : ท่าที่ 68 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “สำหรับยุทธ- ราวี”

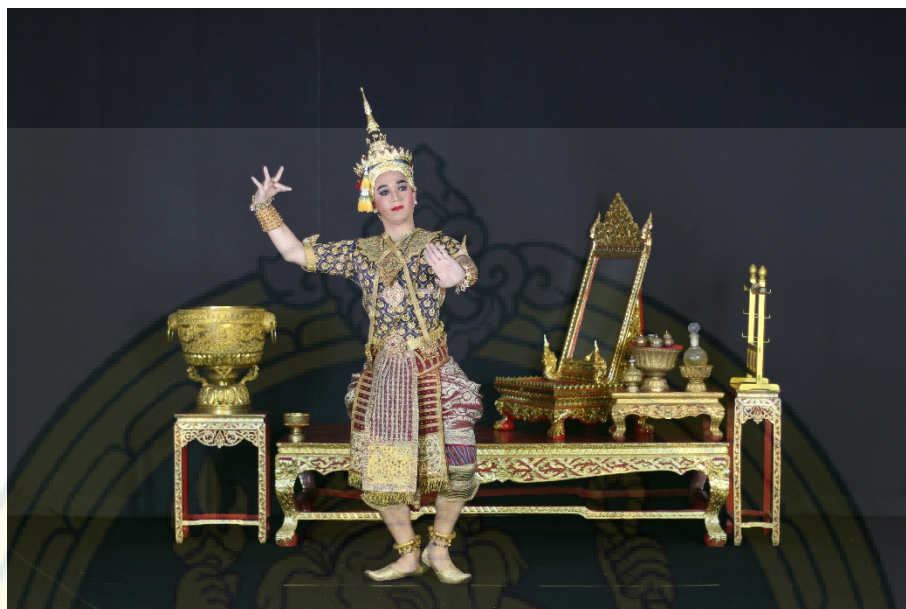
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
68.	“สำหรับยุทธ- ราวี”	- เฉียงตัวด้านซ้าย กระจดกเท้าขวา มือซ้ายจับหงายระดับ ศีรษะ มือขวาตั้งมือตึงแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 77 : ท่าที่ 69 ร้องเพลงลงสรงชาติรี
ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “สำหรับยุทธ- ราวี”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

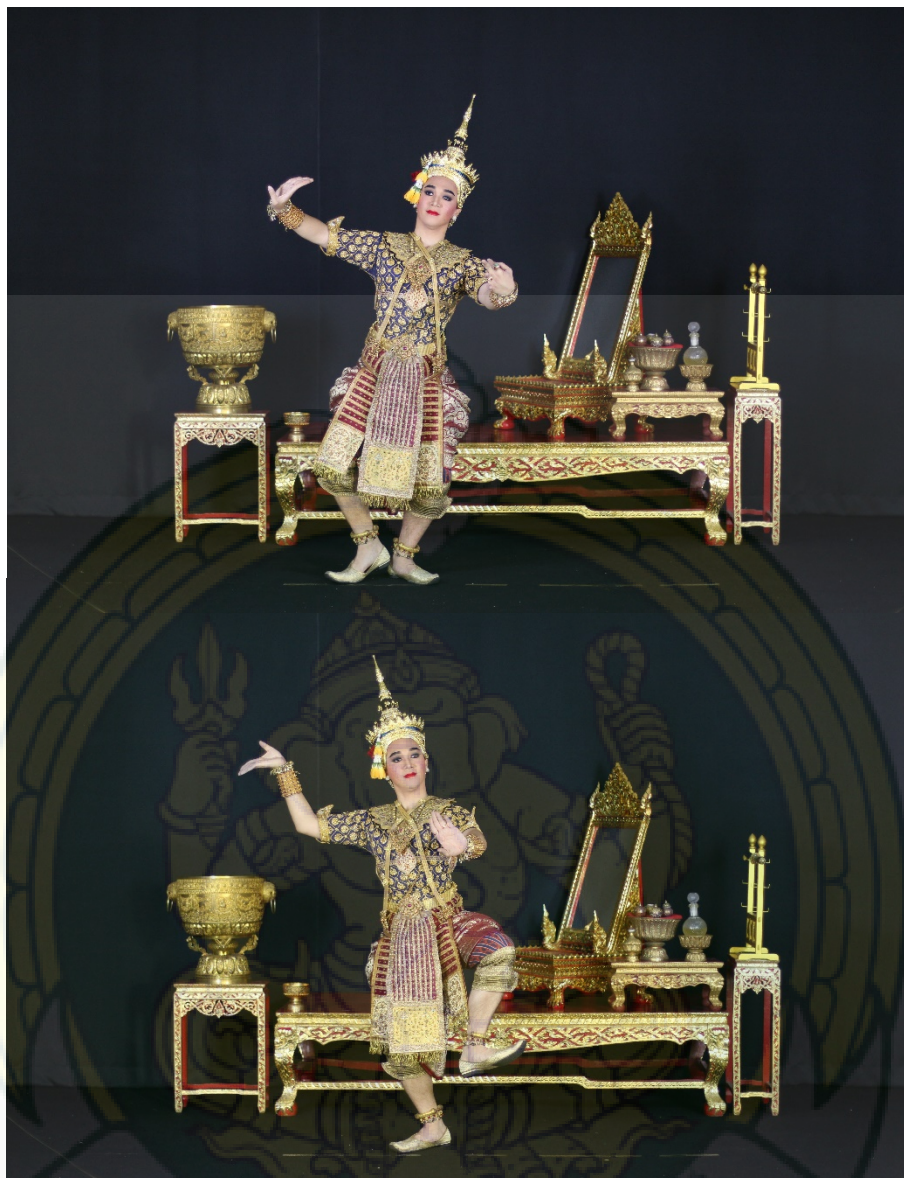
ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
69.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “สำหรับยุทธ- ราวี”	“ร้องเอื้อน” - จรดเท้าขวา มือซ้ายจับหงายระดับศีรษะ มือขวาตั้งมือตึงแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงซ้าย “ร้องเอื้อน” - จรดเท้าซ้าย มือขวาจับหงายระดับศีรษะ มือซ้ายตั้งมือตึงแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา

ภาพที่ 78 : ท่าที่ 70 ร้องเพลงลงสรงชาติรี
ร้องเอื่อนก่อนบทร้อง “มีสง่า”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
70.	ร้องเอื่อนก่อนบทร้อง “มีสง่า”	“ร้องเอื่อน” - จรดเท้าซ้าย มือขวาจับหงายระดับศีรษะ มือขวาตั้งมือระดับอก ศีรษะเอียงขวา

ภาพที่ 79 : ท่าที่ 71 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “มีสง่า”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
71.	“มีสง่า”	<p>“มี” - จรดเท้าขวา มือขวาดั้งวงบน มือซ้ายจับหงายระดับอก ศีรษะเอียงซ้าย กล่อมไหล่</p> <p>“สง่า” - ยกเท้าซ้าย มือขวาแบหงายระดับศีรษะ มือซ้ายตั้งมือระดับอก ศีรษะเอียงขวา กระท่ายไหล่ก่อนสิ้นสุดท่า</p>

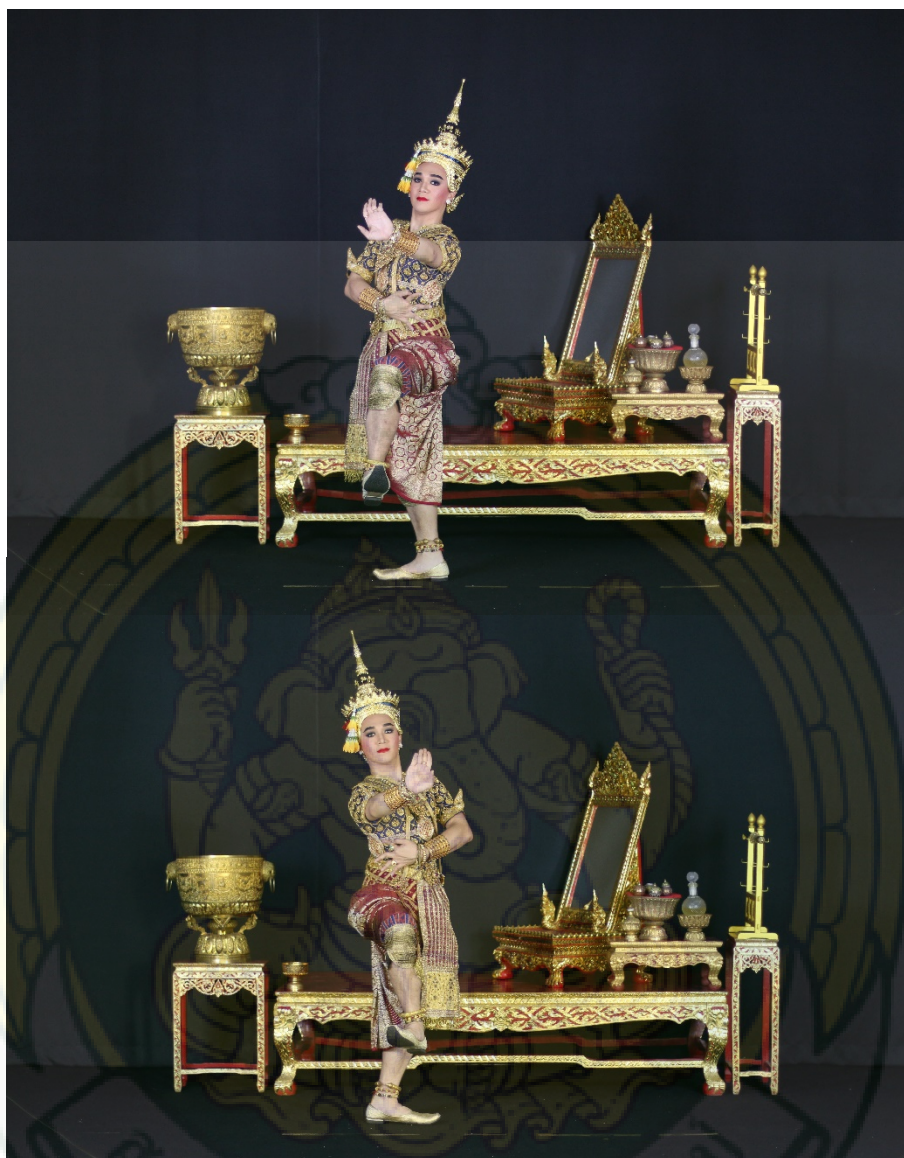

ภาพที่ 80 : ท่าที่ 72 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดนตรีรับ ท่าที่ 5”

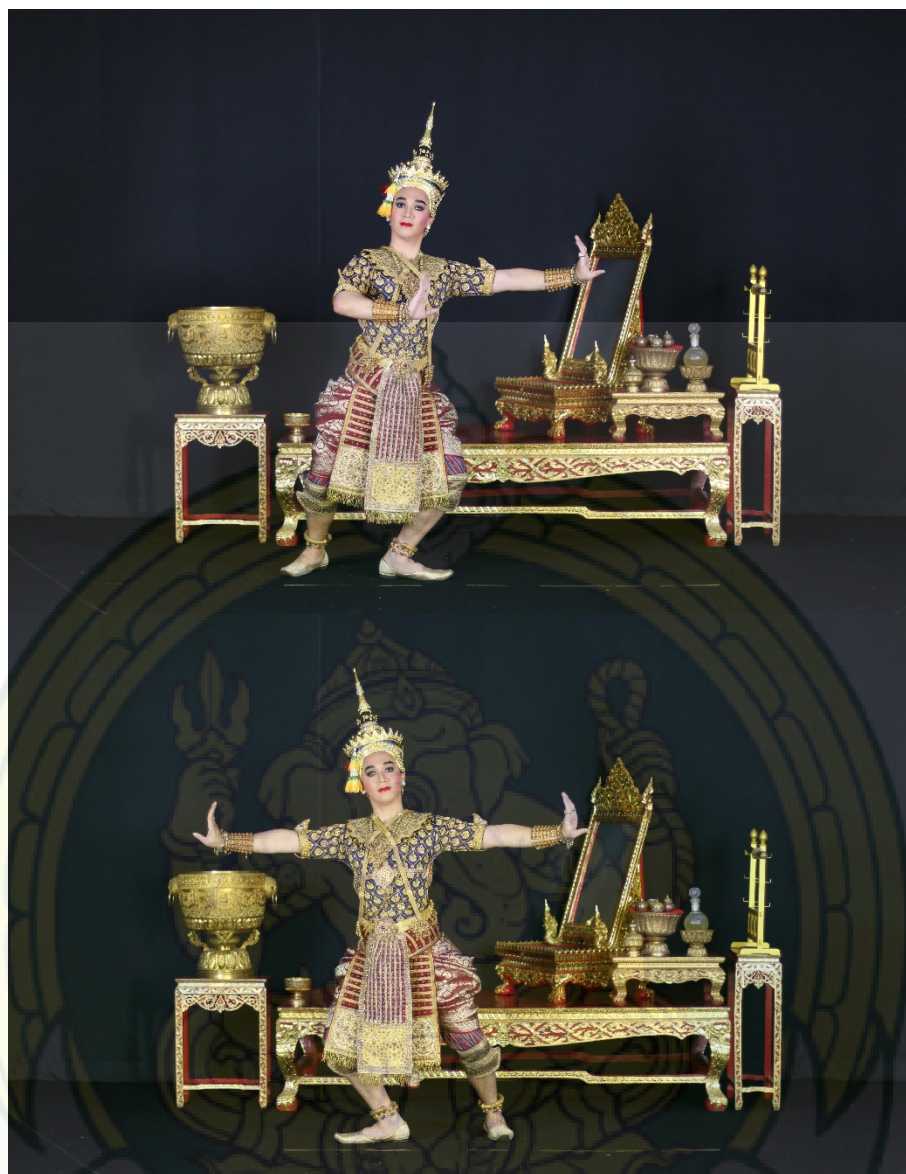
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
72.	“ดนตรีรับ ท่าที่ 5”	- จรดเท้าขวา มือซ้ายแบหงายระดับศีรษะ มือขวาตั้งมือระดับอก ศีรษะเอียงซ้าย กล่อมไหล่ และกระท่ายไหล่ กระท่ายไหล่ก่อนสิ้นสุดท่า

ภาพที่ 81 : ท่าที่ 73 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “เกราะสุวรรณ รัตคาคด” และทวนบทร้อง
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
73.	“เกราะสุวรรณ รัตคาคด” และทวนบทร้อง	“เกราะสุวรรณ รัตคาคด” - หันด้านขวา ยกเท้าซ้าย มือซ้ายตั้งมืออแขนระดับไหล่ มือขวาจับหงายข้างลำตัว ด้านซ้าย ศีรษะเอียงซ้าย สะดุ้งตัว “เกราะสุวรรณ รัตคาคด” - หันด้านซ้าย ยกเท้าขวา มือขวาคลายจับตั้งมืออแขนระดับไหล่ มือซ้ายลดมือจับหงายข้างลำตัวด้านขวา ศีรษะเอียงขวาสะดุ้งตัว

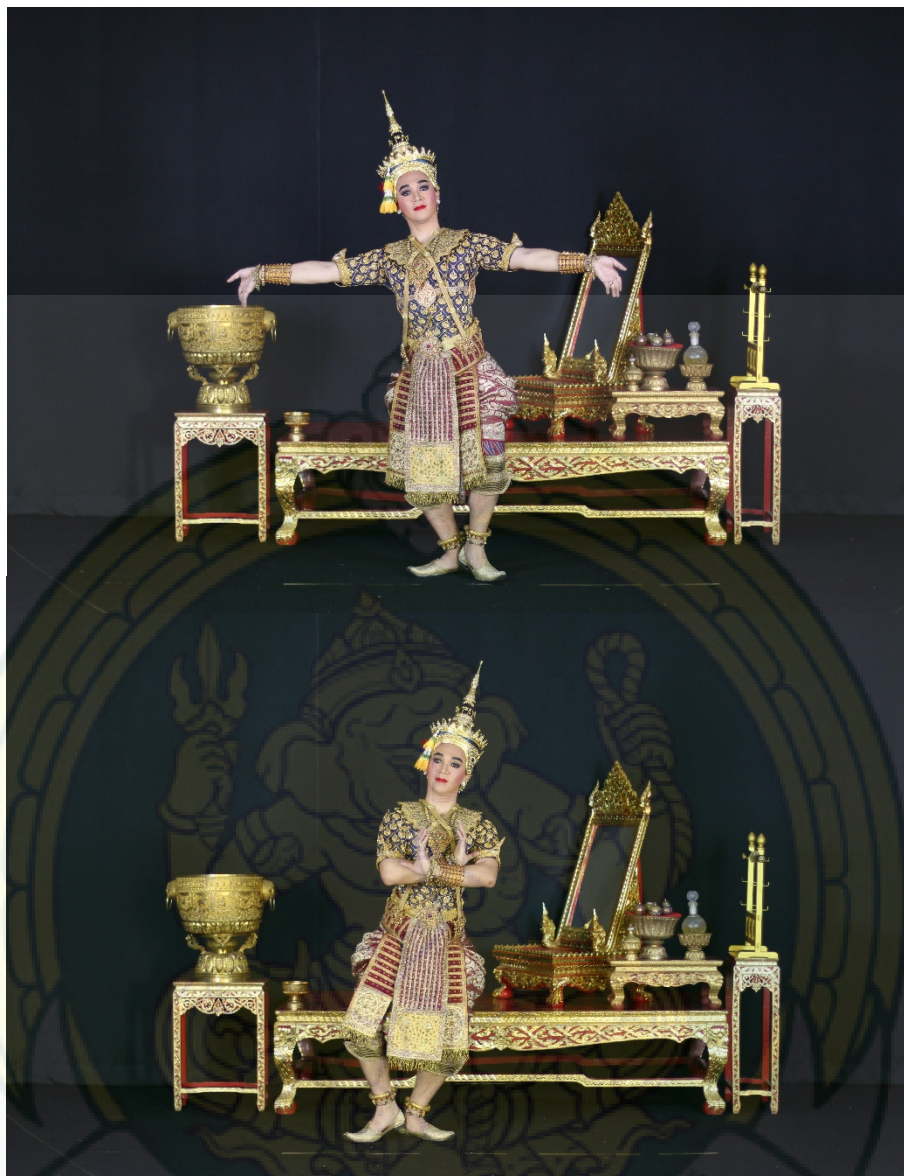

ภาพที่ 82 : ท่าที่ 74 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “กัณศาสตรา”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
74.	“กัณศาสตรา”	“กัณ” - เท้าซ้ายก้าวข้าง มือทั้ง 2 ข้าง ตั้งมือ มือซ้ายตั้ง แขนระดับไหล่ มือขวาระดับอกซ้าย ศีรษะเอียงซ้าย “ศาสตรา” - เท้าขวาก้าวข้าง มือทั้ง 2 ข้าง ตั้งแขนระดับ ไหล่ ศีรษะเอียงขวา

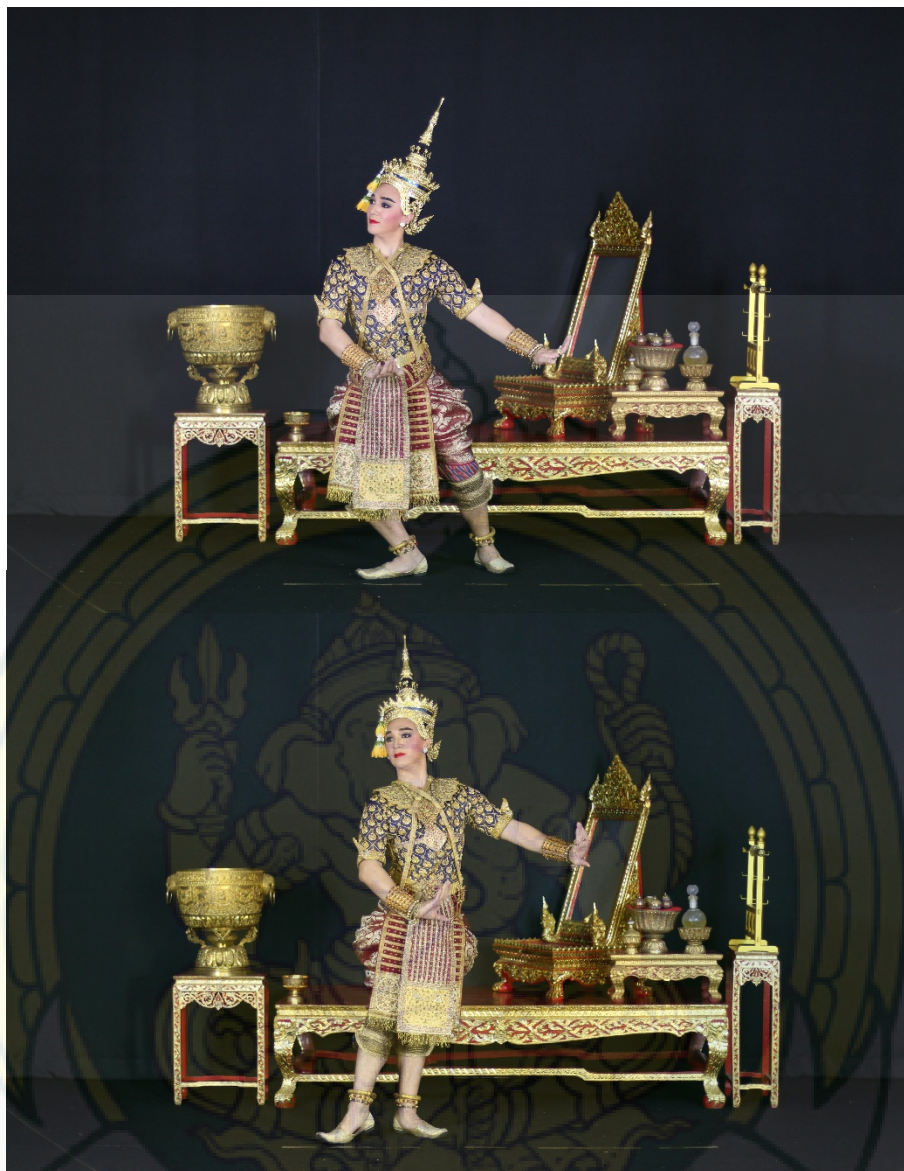

ภาพที่ 83 : ท่าที่ 75 ร้องเพลงลงสรองชาตรี
 ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “กัณศาสตรา”
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
75.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “กัณศาสตรา”	“ร้องเอื้อน” - จรดเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ข้าง แขนงาย ตั้งแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา “ร้องเอื้อน” - จรดเท้าขวา มือทั้ง 2 ข้าง ตั้งมือไขว้กันตั้ง ระดับอก มือซ้ายทับมือขวา ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 84 : ท่าที่ 76 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “ดั่งหนึ่งน้อง มโนห์รา”

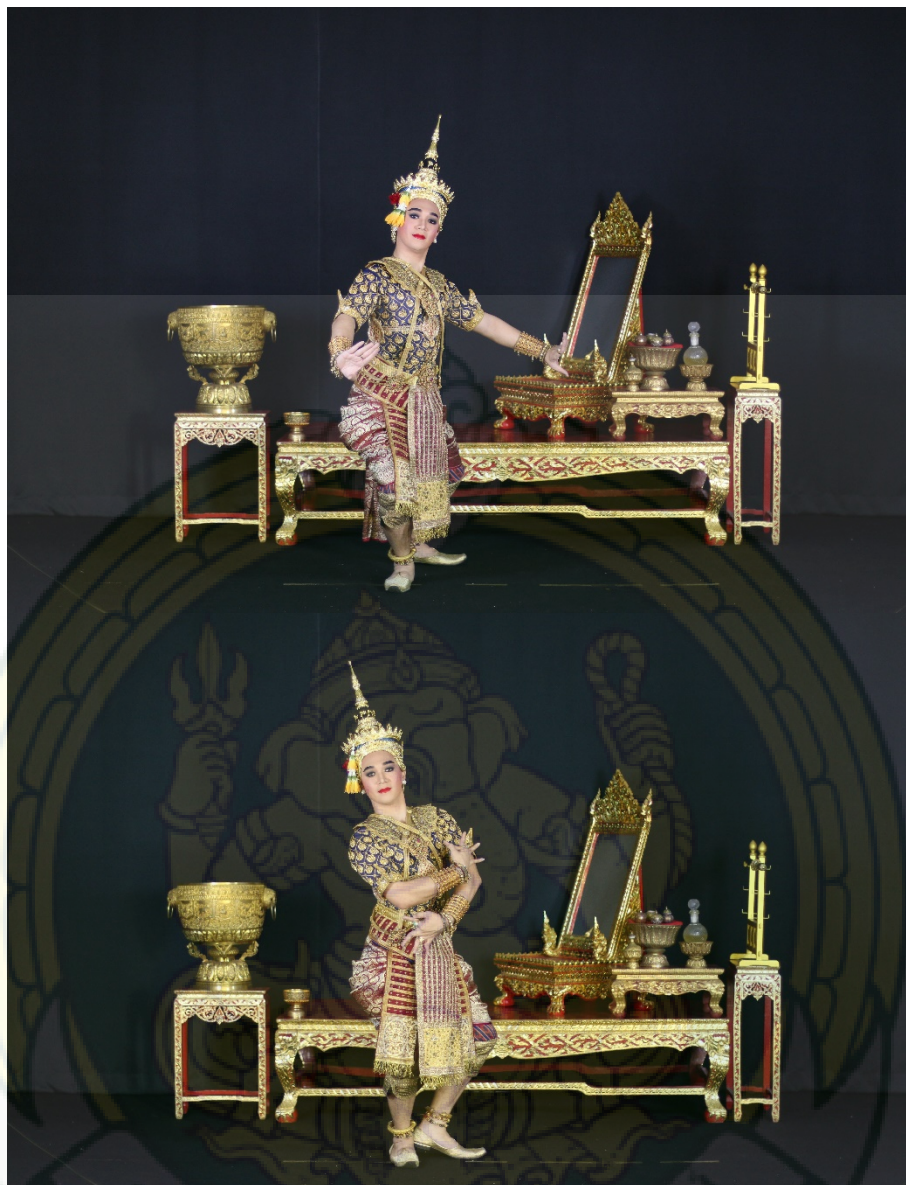
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
76.	“ดั่งหนึ่งน้อง มโนห์รา”	<p>“ดั่งหนึ่งน้อง” - เท้าขวาก้าวข้าง มือทั้ง 2 ข้าง แขน่มือ มือซ้ายตึงแขนข้างลำตัวระดับเอว มือขวาระดับหัวเข็มขัด ศีรษะเอียงซ้าย</p> <p>“มโนห์รา” - ยืนแตะเท้าขวา มือทั้ง 2 ข้าง จีบคว่ำคล้าย ตั่งมือ มือซ้ายตึงแขนข้างลำตัวระดับเอว มือขวาระดับหัวเข็มขัด ศีรษะเอียงขวา ตามองด้านขวาเข้าเวที</p>

ภาพที่ 85 : ท่าที่ 77 ร้องเพลงลงสรงชาติรี
ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “ดั่งหนึ่งน้อง มโนห์รา”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
77.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “ดั่งหนึ่งน้อง มโนห์รา”	“ร้องเอื้อน” - ยืนแตะเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ข้าง จีบคว่ำคล้าย ตั้งมือ มือขวาตั้งแขนข้างลำตัวระดับเอว มือซ้ายระดับหัว เข่าชิด ศีรษะเอียงซ้ายกลับเอียงขวา ตามองด้านซ้าย

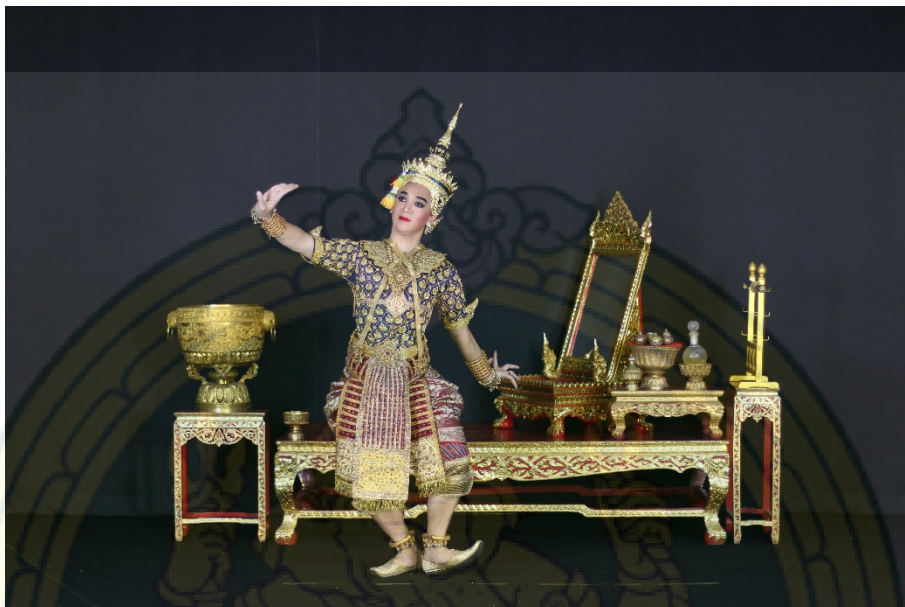

ภาพที่ 86 : ท่าที่ 78 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “มากอดกาย”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
78.	“มากอดกาย”	<p>“มา” - ฉียงตัวด้านซ้าย เท้าขวาก้าวข้าง มือทั้ง 2 ช้าง ตึงมือ งอแขนข้างลำตัวระดับเอว ศีรษะเอียงซ้าย</p> <p>“กอดกาย” - ฉียงตัวด้านซ้าย จรดเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ช้าง จีบหงายไขว้กัน มือขวาระดับอก มือซ้ายระดับเอว ศีรษะเอียงขวา หมุนตัวลงทางซ้าย</p>

ภาพที่ 87 : ท่าที่ 79 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดนตรีรับ ท่าที่ 6”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

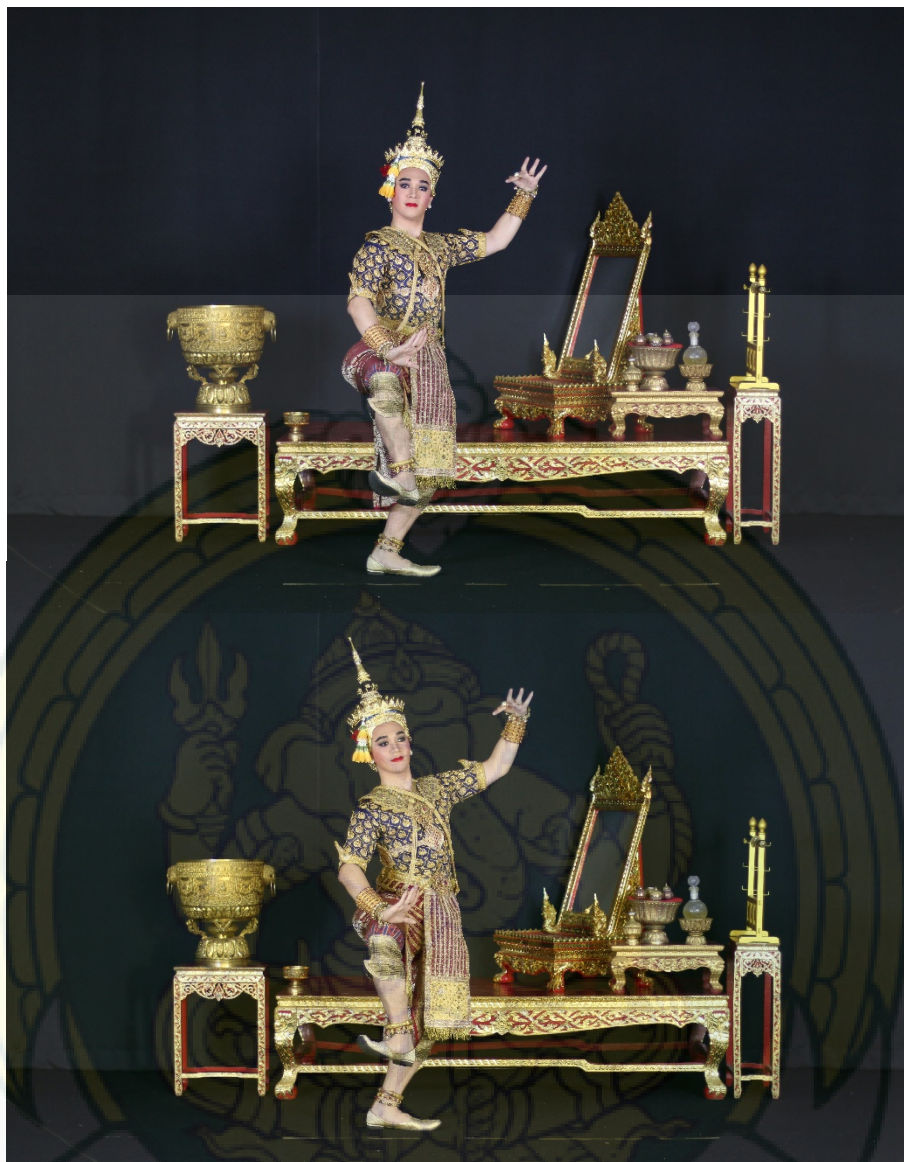
ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
79.	“ดนตรีรับ ท่าที่ 6”	- จรดสั้นเท้าซ้าย มือขวาจับปลายมือตั้งวงบน มือซ้ายลดมือจับส่งหลัง ศีรษะเอียงซ้าย

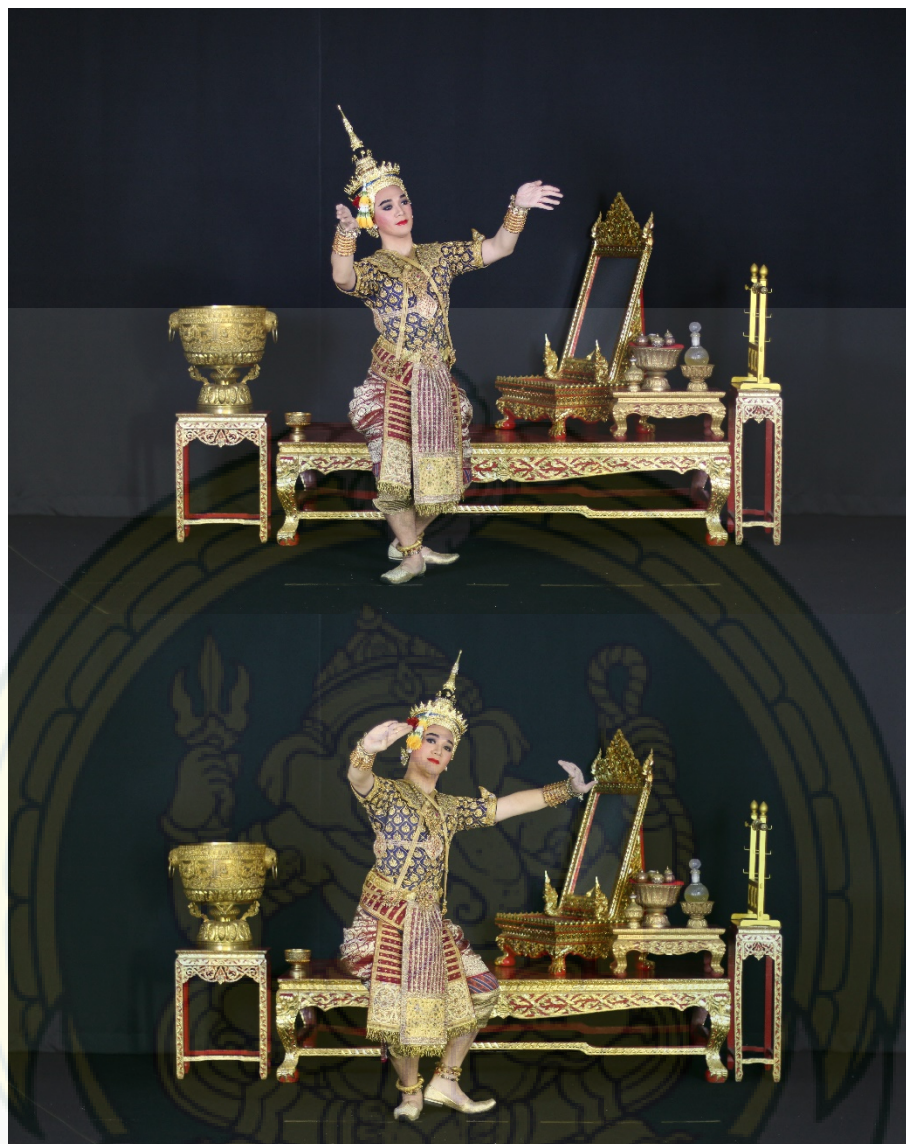
ภาพที่ 88 : ท่าที่ 80 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ทรงมงกุฏ”
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
80.	“ทรงมงกุฏ”	- ยกเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ข้าง แบนหงายระดับศีรษะ ศีรษะ เอียงขวา

ภาพที่ 89 : ท่าที่ 81 ร้องเพลงลงสรงชาติรี
 “กรรเจียกจร” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
81.	“กรรเจียกจร” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง	“กรรเจียกจร” - เฌียงตัวด้ายซ้าย ยกเท้าขวา มือซ้ายจับ หงายระดับศีรษะ มือขวาตั้งวงล่าง ศีรษะเอียงซ้าย ขยับ สะดุ้งตัวเปลี่ยนเอียง “ร้องเอื้อน” - เฌียงตัวด้ายซ้าย ยกเท้าขวา มือซ้ายจับ หงายระดับศีรษะ มือขวาตั้งวงล่าง ศีรษะเอียงขวา

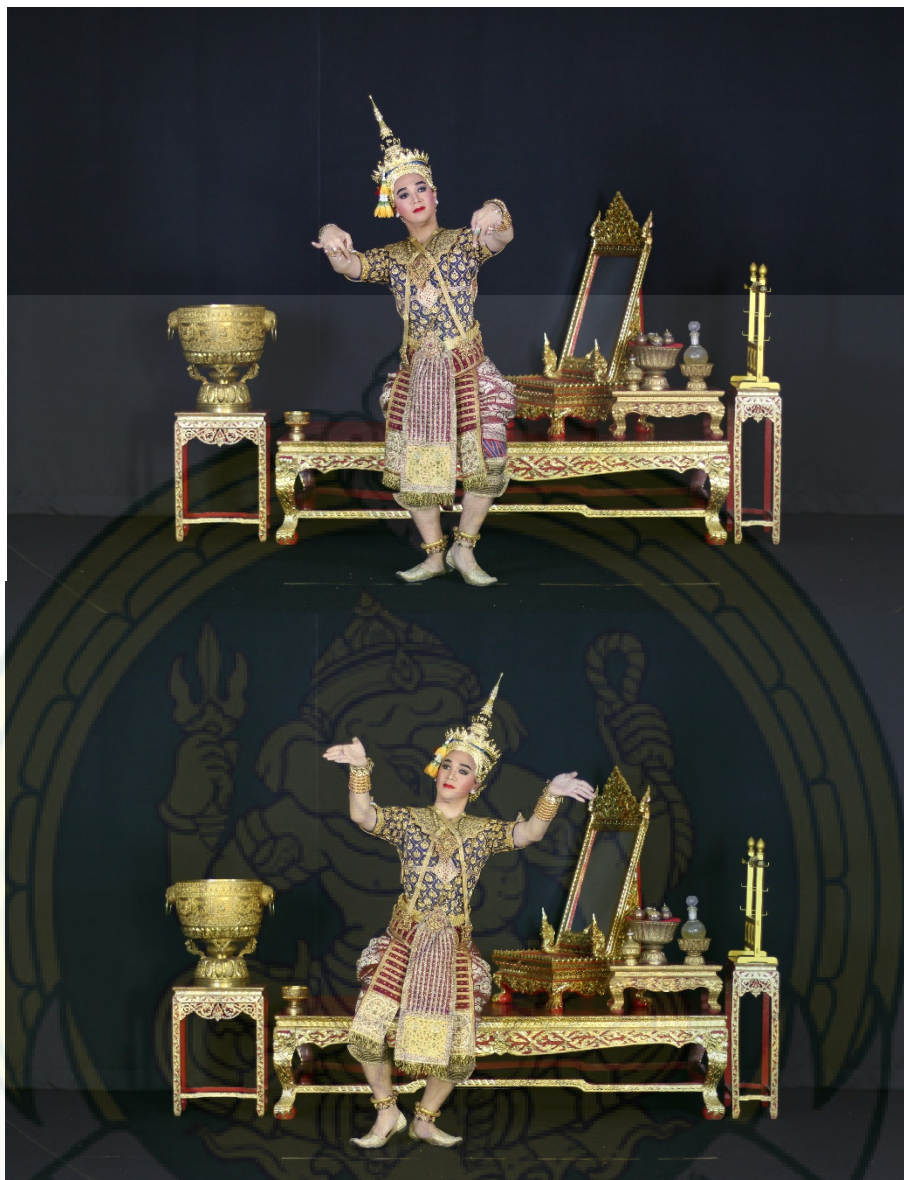

ภาพที่ 90 : ท่าที่ 82 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “งอนสะบัด”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
82.	“งอนสะบัด”	“งอน” - เฉียงตัวซ้าย เท้าขวาก้าวข้าง มือทั้ง 2 ข้าง จับคล้ายแบบมือระดับศีรษะ ศีรษะเอียงขวา “สะบัด” - เฉียงตัวซ้าย จรดเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ข้าง ม้วนจับออกตั้งวงบน ศีรษะเอียงซ้าย

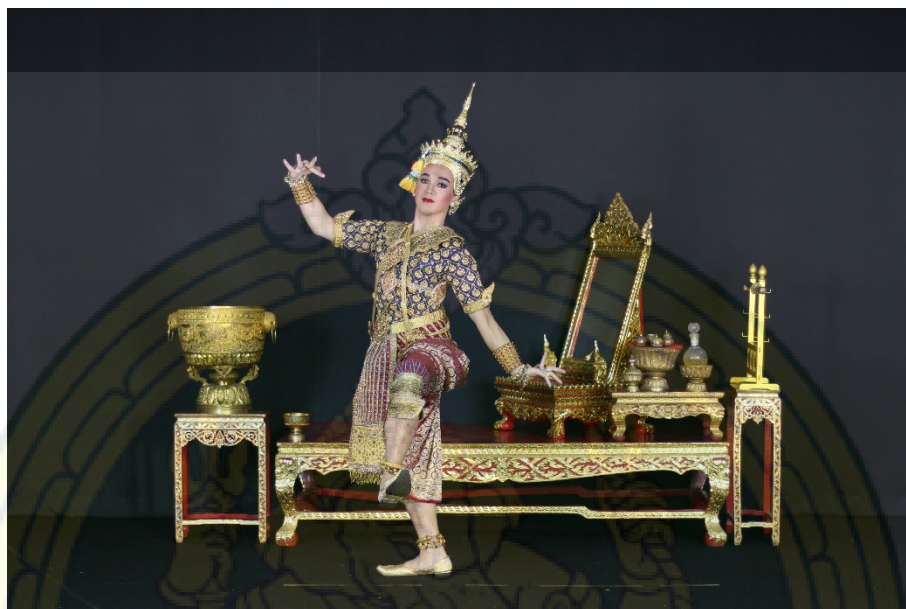

ภาพที่ 91 : ท่าที่ 83 ร้องเพลงลงสรงชาติรี ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “งอนสะบัด”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
83.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “งอนสะบัด”	“ร้องเอื้อน” - จรดเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ช้าง จีบคว่ำระดับ หน้า ศีรษะเอียงขวา “ร้องเอื้อน” - จรดเท้าขวา มือทั้ง 2 ช้าง คลายจีบออก แบมือระดับหน้า ศีรษะเอียงซ้าย

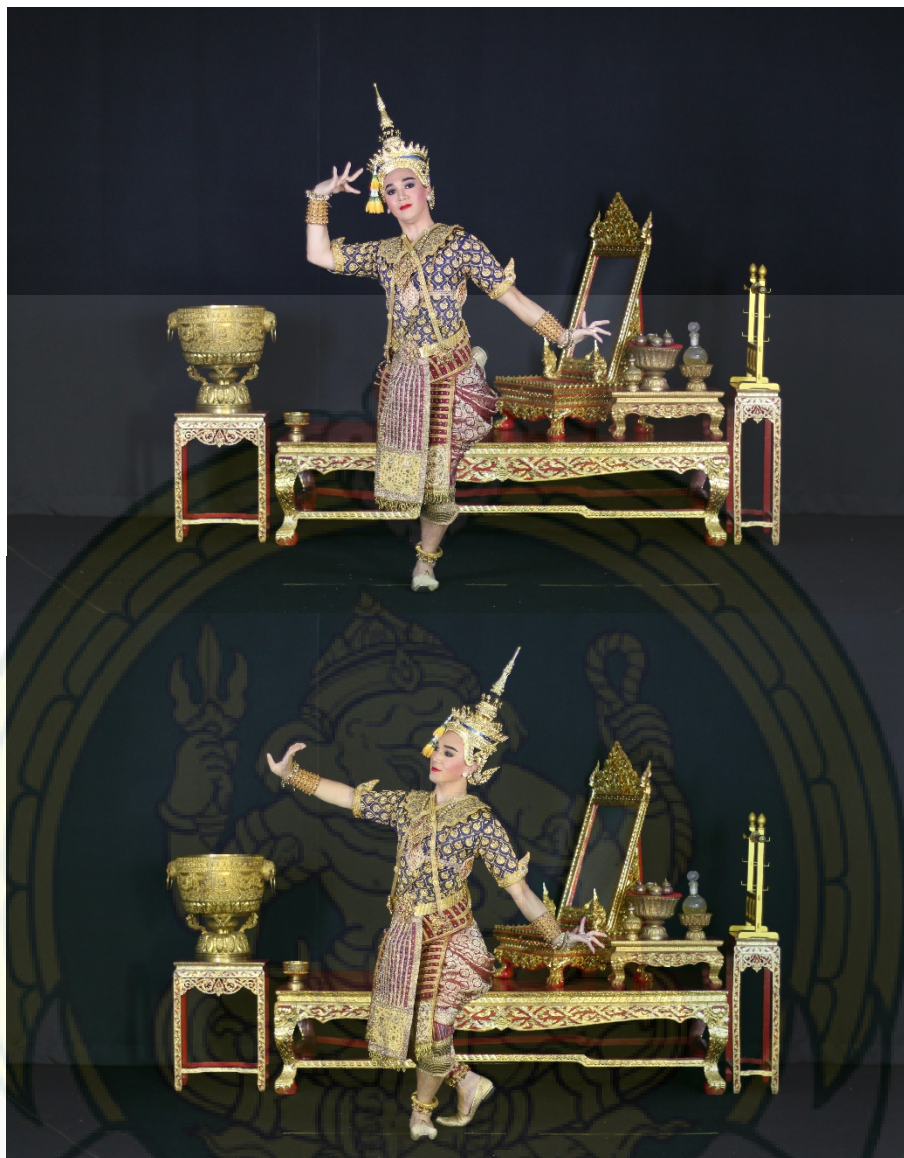

ภาพที่ 92 : ท่าที่ 84 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “พวงอุบะ”

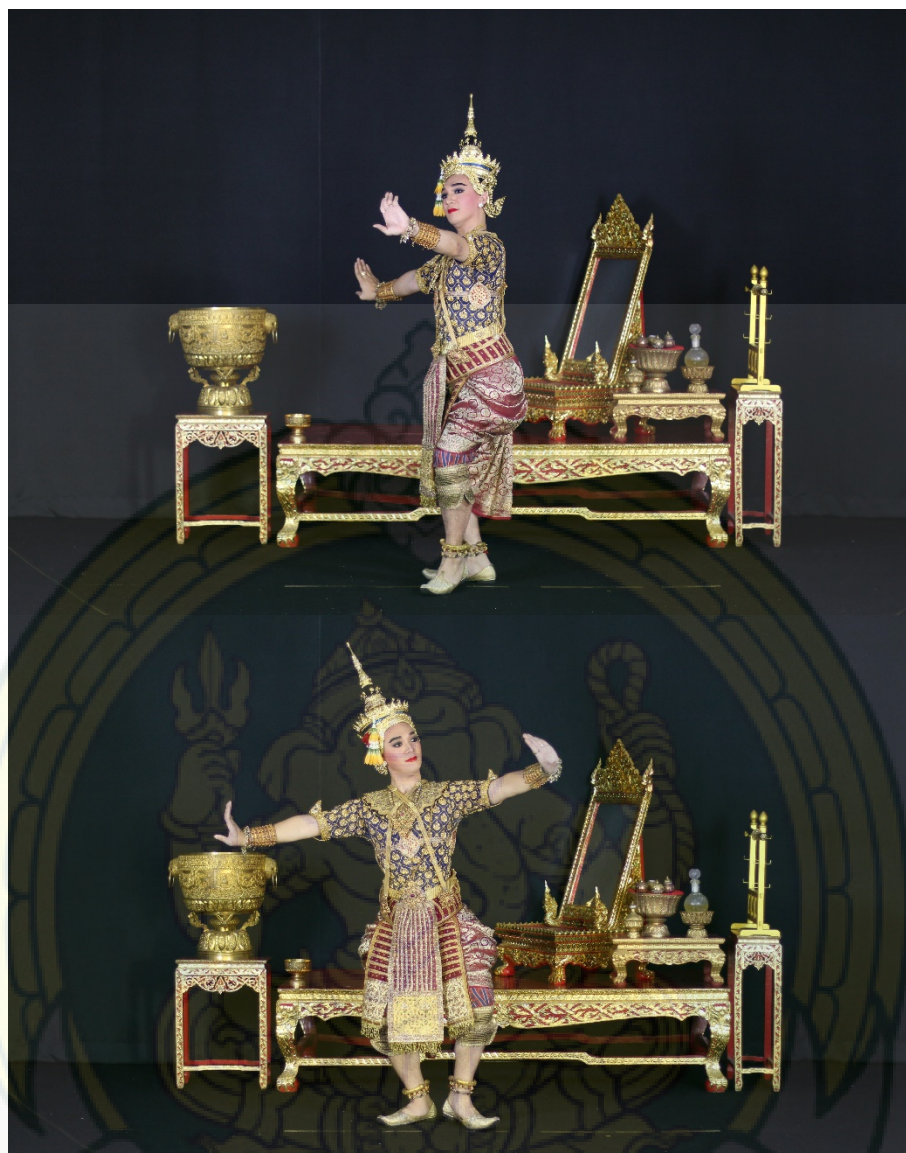
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
84.	“พวงอุบะ”	- เฝียงตัวด้านขวา ยกเท้าซ้าย มือขวาจับหงายระดับศีรษะ มือซ้ายลดมือจับส่งหลัง ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 93 : ท่าที่ 85 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดอกไม้ทัด” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
85.	“ดอกไม้ทัด” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง	“ดอกไม้ทัด”- ฉียงตัวด้านขวา เท้าซ้ายก้าวข้างกระดก เท้าขวา มือขวาจับม้วนจับออกตีไหล่ซ้ายแล้วจับหงาย ระดับดอกไม้ทัด มือซ้ายจับส่งหลัง ศีรษะเอียงขวา “ร้องเอื้อน” – ฉียงตัวด้านขวา เท้าขวาวางหลัง มือขวา คลายมือจับตีไหล่ขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับส่งหลัง ศีรษะ เอียงซ้าย

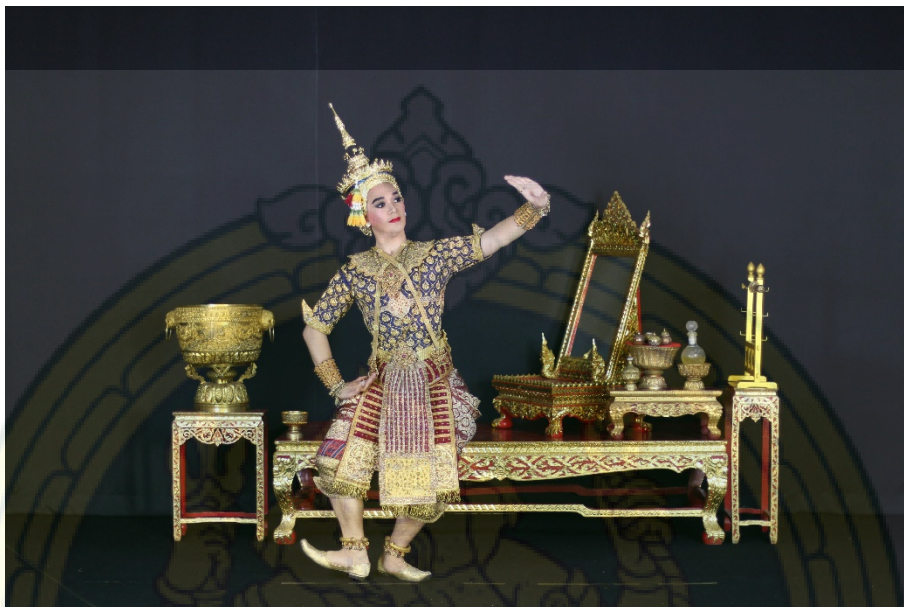

ภาพที่ 94 : ท่าที่ 86 ร้องเพลงลงสรองชาติ “จรัสฉาย”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
86.	“จรัสฉาย”	“จรัส”- หันด้านขวา ฉายเท้าซ้าย มือขวาตั้งมือตั้งแขนระดับไหล่ มือซ้ายคลายจับตั้งวงบน ศีรษะเอียงขวา “ฉาย” -จรดเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ข้างตั้งมือ มือขวาตั้งมือตั้งแขนระดับไหล่ มือซ้ายคลายจับตั้งวงบน ศีรษะเอียงซ้าย แล้วกลับเอียงขวา

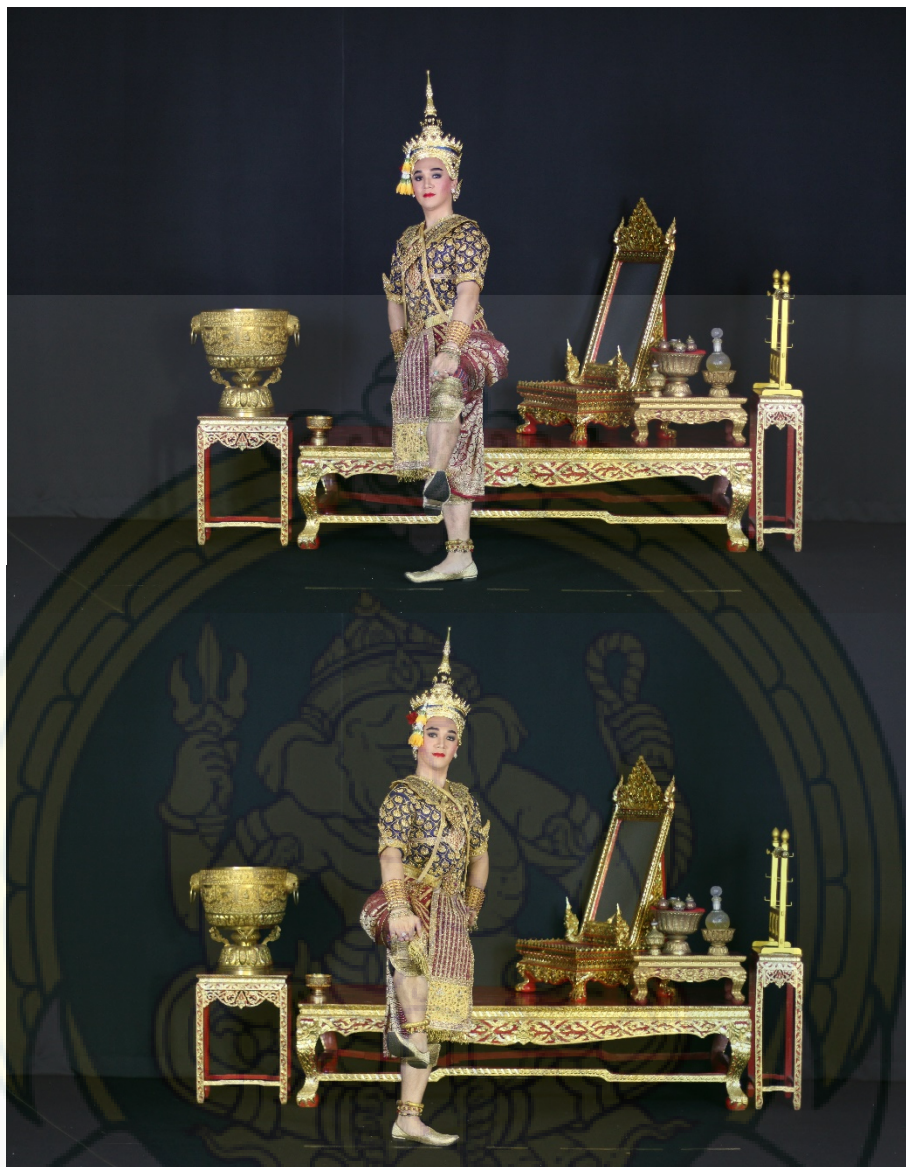

ภาพที่ 95 : ท่าที่ 87 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดนตรีรับ ท่าที่ 7”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
87.	“ดนตรีรับ ท่าที่ 7”	- จรดสั้นเท้าขวา มือซ้ายลดมือระดับเอวกลมไหล่ซ้าย จับปลายมือตั้งวงบน มือซ้ายลดมือเท้าเอว ศีรษะเอียงซ้าย กลับเอียงขวา

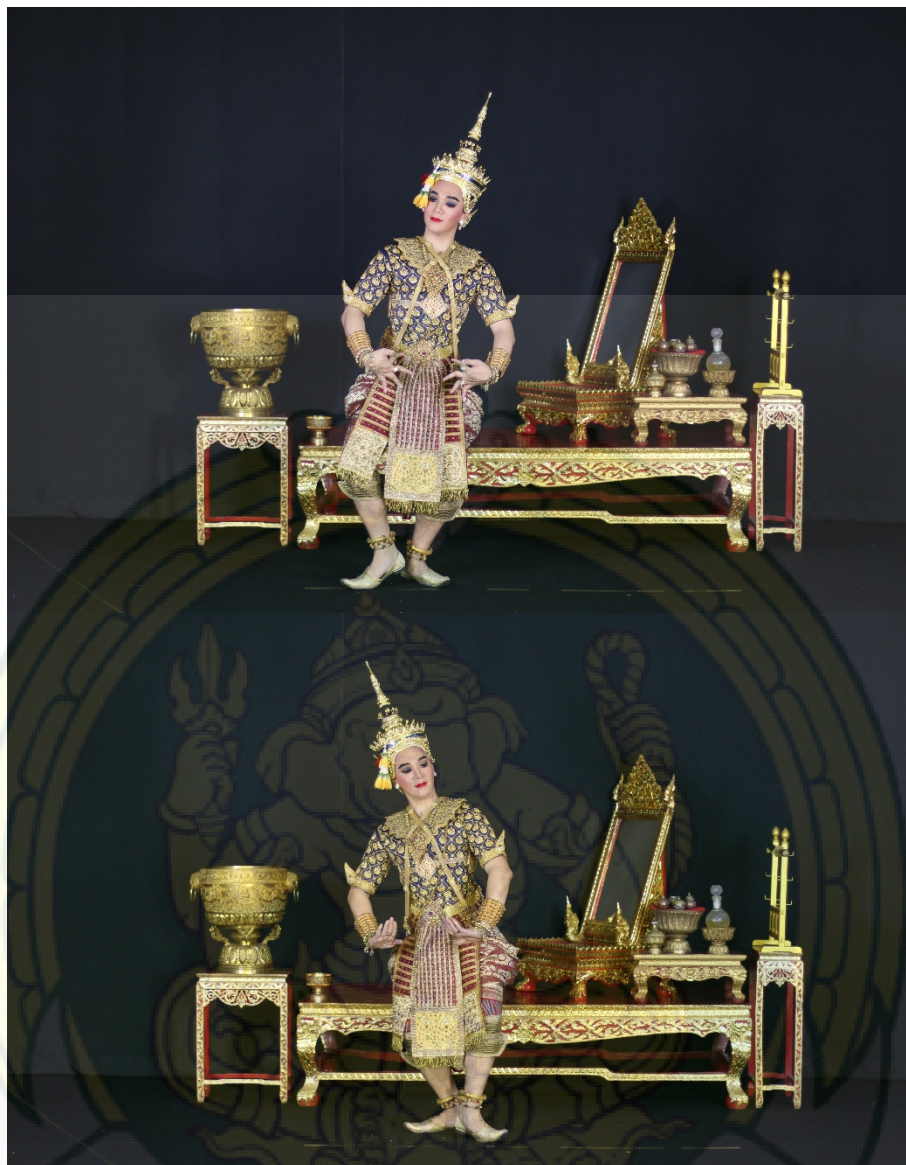

ภาพที่ 96 : ทำที่ 88 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ฉลองพระบาท ตาดสุวรรณ”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

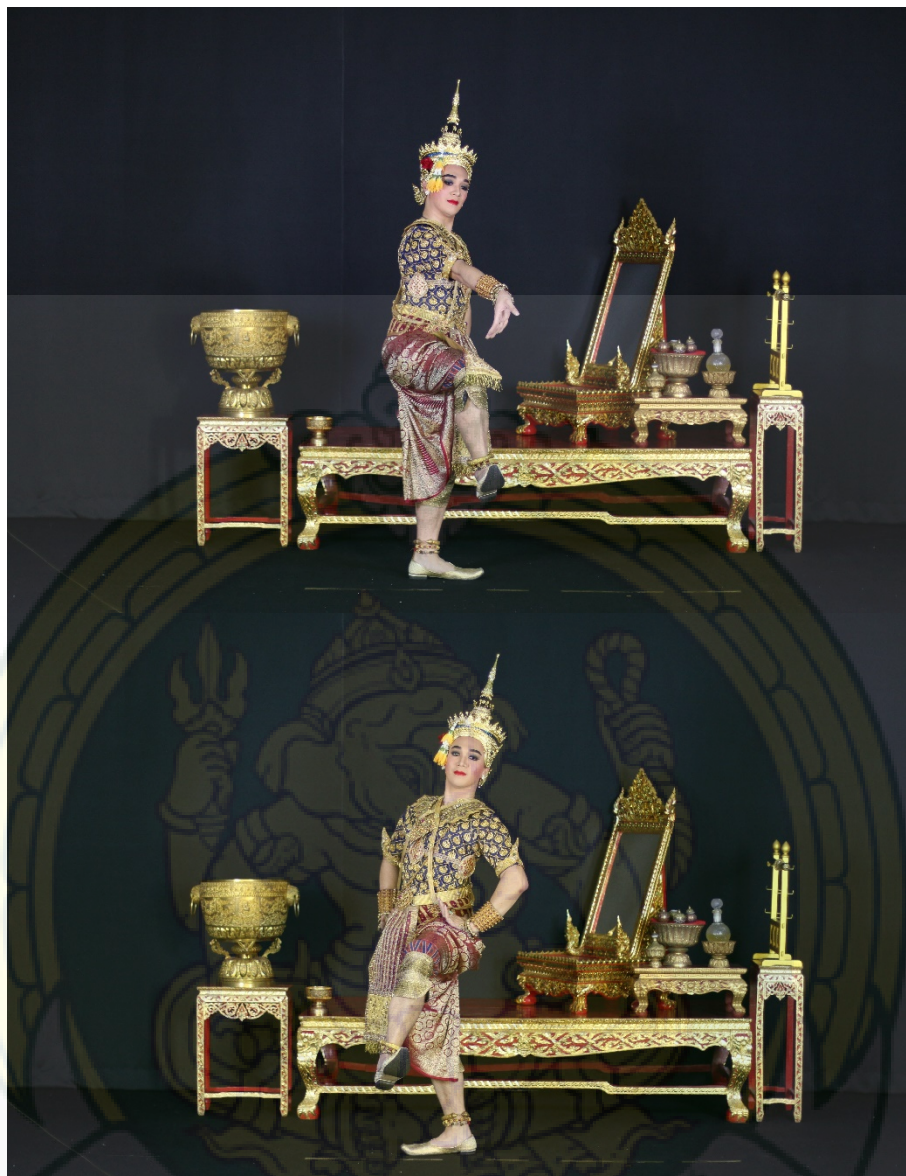
ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
88.	“ฉลองพระบาท ตาดสุวรรณ”	“ฉลองพระบาท” - ฉียงตัวด้านขวา ยกเท้าซ้าย มือขวา เท้าเอว มือซ้ายวางที่เข่าซ้าย ศีรษะเอียงขวา “ตาดสุวรรณ” - ฉียงตัวด้านซ้าย ยกเท้าขวา มือซ้ายเท้า เอว มือขวาวางที่เข่าซ้าย ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 97 : ท่าที่ 89 ร้องเพลงลงสรงชาติรี ทวนบทร้อง“ฉลองพระบาท ตาดสุวรรณ”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

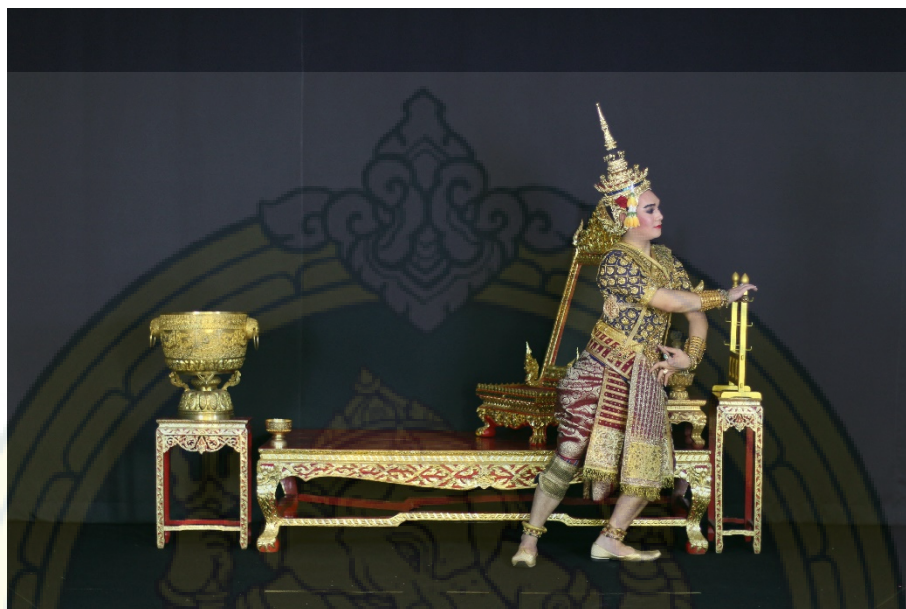
ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
89.	ทวนบทร้อง “ฉลองพระบาท ตาดสุวรรณ”	“ฉลองพระบาท ตาดสุวรรณ” - จรดเท้าขวา มือทั้ง 2 ข้าง จับหางระดับเอว ศีรษะเอียงซ้าย “ตาดสุวรรณ” - เท้าขวาวางหลังเดาะเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ข้าง จับปลายมือตั้งวงล่างระดับเอว ศีรษะเอียงขวา

ภาพที่ 98 : ท่าที่ 90 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “พรรณราย” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
90.	“พรรณราย” และร้องเอื้อนหลังบทร้อง	“พรรณราย” – หันด้านซ้าย ยกเท้าขวา มือซ้ายเท้าเอว มือขวาจับปลายแบ่มือหงายระดับเข้าขวา ศีรษะเอียงขวา “ร้องเอื้อน” - ยกเท้าซ้าย มือทั้ง 2 ข้าง เท้าเอว ศีรษะ เอียงซ้าย หมุนตัวลงทางขวา

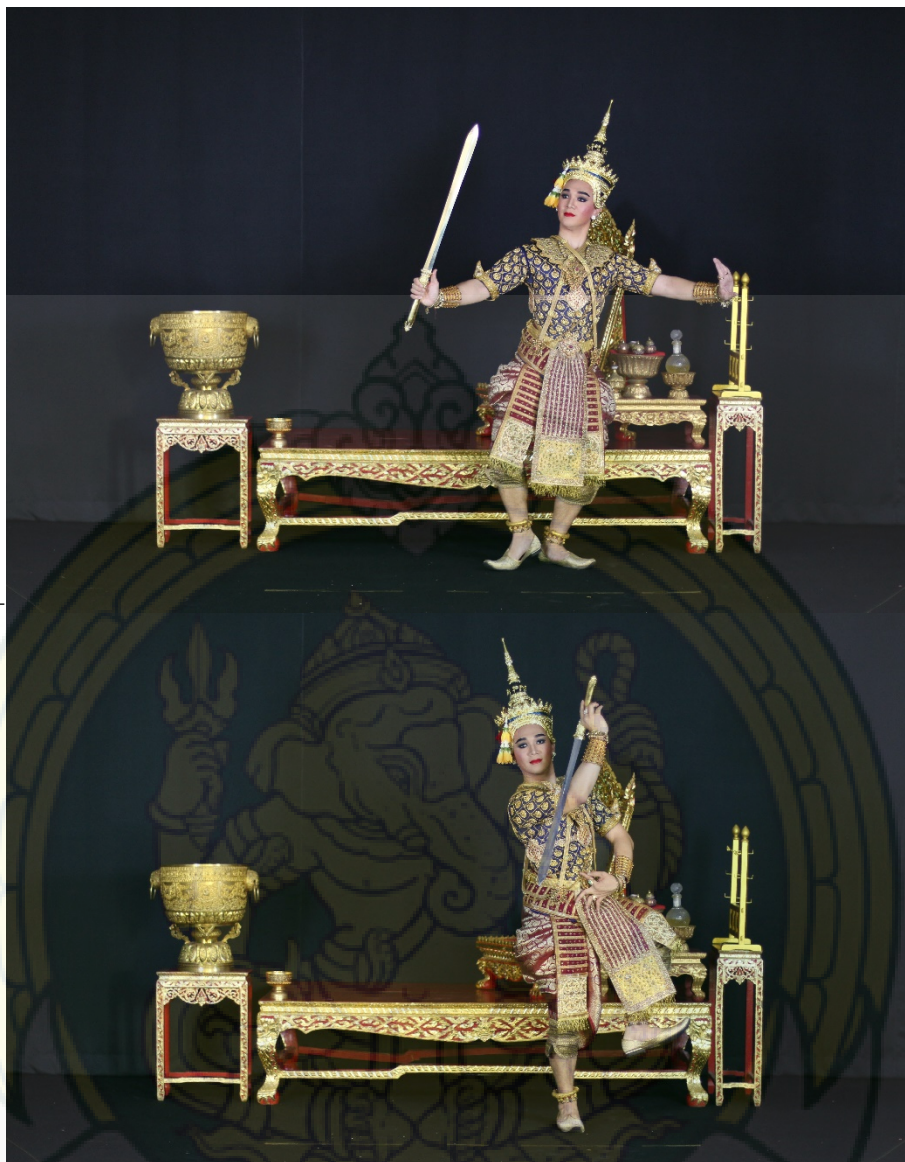

ภาพที่ 99 : ท่าที่ 91 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “จ้บพระขรรค์”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
91.	“จ้บพระขรรค์”	- เฝียงตัวด้านซ้าย เท้าซ้ายก้าวข้าง มือซ้ายจับหงายระดับเอว มือขวาจับพระขรรค์ ศีรษะเอียงขวา

ภาพที่ 100 : ทำที่ 92 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ผืนผาย”

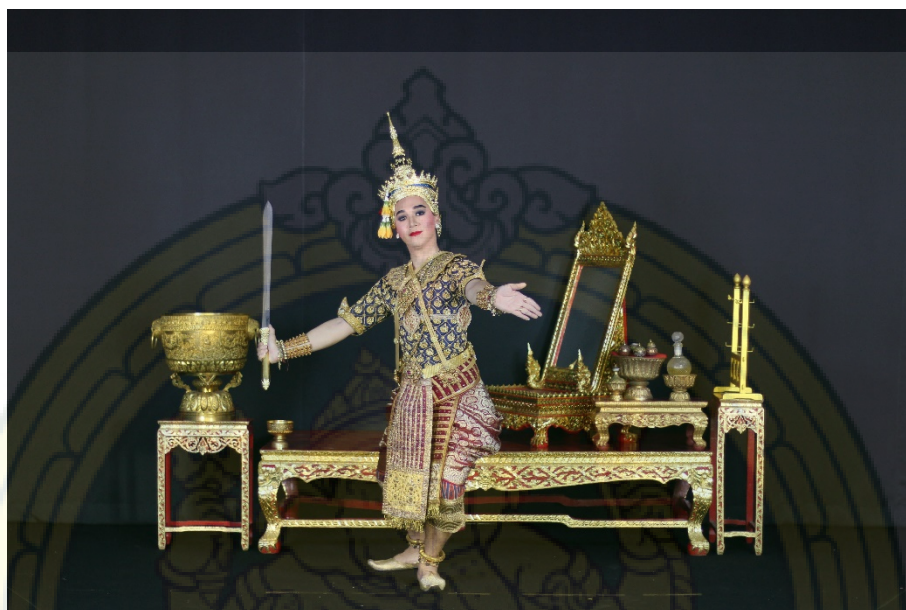
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
92.	“ผืนผาย”	<p>“ผืน” - จรดเท้าขวา มือซ้ายตั้งวงกลาง มือขวาจับพระขรรค์อแกนข้างลำตัวระดับเอว ศีรษะเอียงซ้าย</p> <p>“ผาย” - เอียงตัวซ้าย ยกเท้าซ้าย มือซ้ายจับระดับเอว มือขวาขีดพระขรรค์อแกนระดับหน้า ศีรษะเอียงขวา</p>

ภาพที่ 101 : ท่าที่ 93 ร้องเพลงลงสรงชาติรี
ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “ผันผาย”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
93.	ร้องเอื้อนหลังบทร้อง “ผันผาย”	“ร้องเอื้อน” - เียงตัวด้านซ้าย จรดเท้าขวา มือซ้ายจับ พระขรรค์ระดับศีรษะ มือขวาจดมือจับส่งหลัง ศีรษะเอียง ขวา

ภาพที่ 102 : ท่าที่ 94 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ไป”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
94.	“ไป”	- เฉียงตัวด้านขวา เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาจับพระขรรค์ งอแขนข้างลำตัวระดับเอว มือซ้ายแบหงายมือองแขนข้าง ลำตัวระดับเอว ศีรษะเอียงขวา

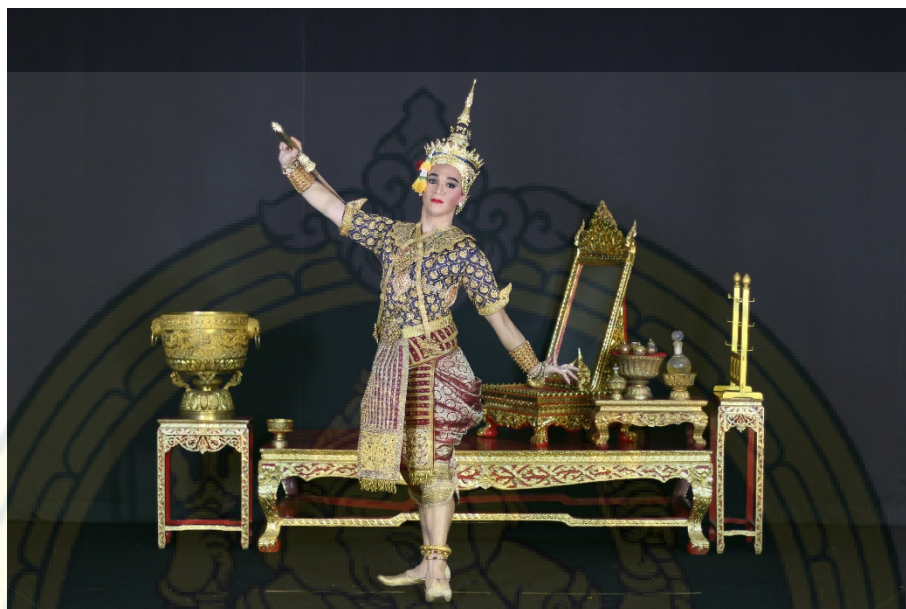

ภาพที่ 103 : ท่าที่ 95 ร้องเพลงลงสรองชาติรี “โยธี”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
95.	“โยธี”	<p>“โย”- เฝียงตัวด้านซ้าย เท้าขวาก้าวข้าง ย้อนตัว มือขวาจับพระขรรค์อแนนข้างลำตัวระดับเอว มือซ้ายเท้าเอว ศีรษะเอียงซ้ายกลับเอียงขวา</p> <p>“ธี” - เฝียงตัวด้านซ้าย ยกเท้าซ้าย มือขวาจับพระขรรค์ กดคมไปด้านหน้า มือซ้ายเท้าเอว ศีรษะเอียงซ้าย</p>

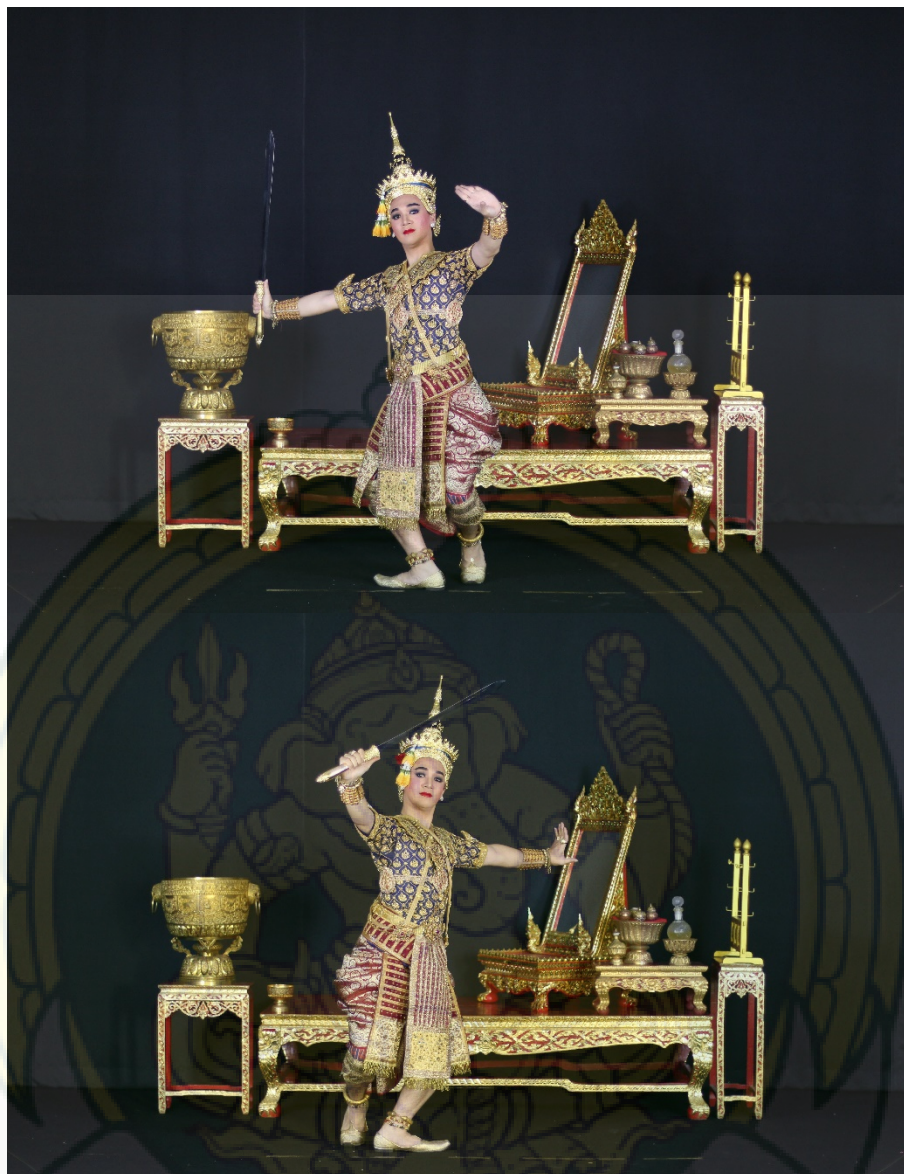

ภาพที่ 104 : ท่าที่ 96 ร้องเพลงลงสรงชาติรี “ดนตรีรับ ท่าที่ 8”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
96.	“ดนตรีรับ ท่าที่ 8”	- เเฉียงตัวด้านขวา ยืนตะเท้าซ้าย มือขวาจับพระขรรค์ ซัดระดับวงบน มือซ้ายลดมือจับส่งหลัง ศีรษะเอียงขวา กลับเอียงซ้าย

ภาพที่ 105 : ท่าที่ 97 ทำนองเพลงเสมอ “จังหวะที่ 1 – 5”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
97.	ทำนองเพลงเสมอ “จังหวะที่ 1 – 5”	จังหวะที่ 1, 3 และ 5 - เเฉียงตัวด้านขวา เท้าขวาก้าวหน้า มือขวาจับพระขรรค์ตั้งแขนระดับไหล่ มือซ้ายตั้งวงบน ศีรษะเอียงขวา จังหวะที่ 2 และ 4 - เเฉียงตัวด้านซ้าย เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาจับพระขรรค์ตั้งวงบน มือซ้ายตั้งมือตั้งแขนระดับ ไหล่ ศีรษะเอียงซ้าย

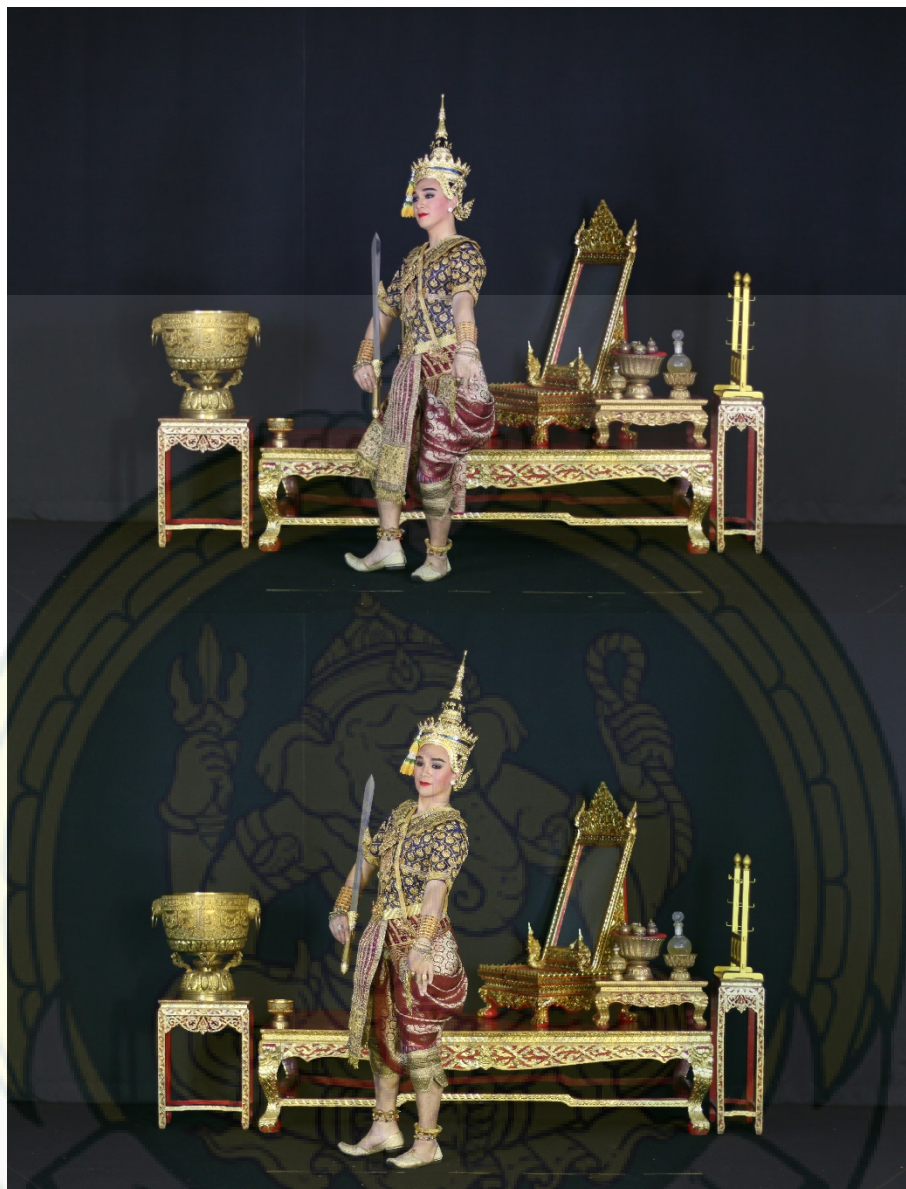

ภาพที่ 106 : ท่าที่ 98 ทำนองเพลงเสมอ “จิ้งหะที่ 6 – 9”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
98.	ทำนองเพลงเสมอ “จิ้งหะที่ 6 – 9”	จิ้งหะที่ 6 และ 8 – เท้าซ้ายวางหลัง มือขวาขัดพระ ขรค์ระดับเอว มือซ้ายจับคว่ำจับปลายห้อยข้าง ศีรษะ เอียงซ้าย จิ้งหะที่ 7 และ 9 - เท้าขวาวางหลัง มือขวาขัดพระขรค์ ระดับเอว มือซ้ายจับคว่ำจับปลายห้อยข้าง ศีรษะเอียง ขวา

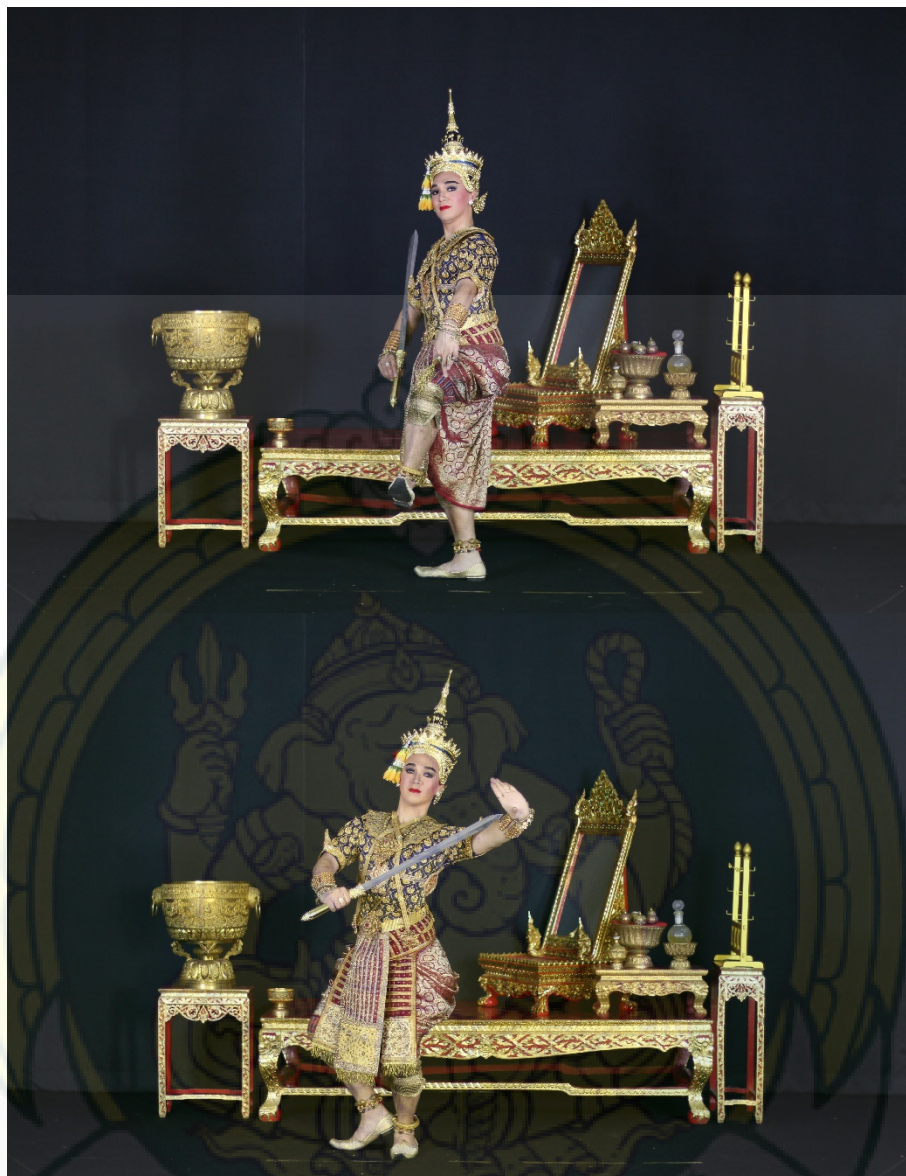

ภาพที่ 107 : ท่าที่ 99 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงร้ว”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
99.	ทำนองเพลงเสมอ “เพลงร้ว”	<ul style="list-style-type: none"> - หันด้านขวา จรดเท้าขวา มือขวาขีดพระขรรค์ระดับเอว มือซ้ายจับคว่ำจับปลายห้อยข้าง ศีรษะเอียงขวา - หันด้านขวา ยืนแตะเท้าขวา มือขวาขีดพระขรรค์ระดับเอว มือซ้ายจับคว่ำจับปลายห้อยข้าง ศีรษะเอียงขวา

ภาพที่ 108 : ทำที่ 100 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงร้ว”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
100.	ทำนองเพลงเสมอ “เพลงร้ว”	<ul style="list-style-type: none"> - หันด้านขวา ยกเท้าซ้าย มือขวาขัดพระขรรค์ระดับเอว มือซ้ายจับคว่ำจับปลายห้อยข้าง ศีรษะเอียงขวา - เอียงตัวด้านขวา จรดเท้าขวา มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับพระขรรค์ระดับเอวพาดปลายพระขรรค์ที่แขนซ้าย ระดับข้อศอก ศีรษะเอียงซ้าย

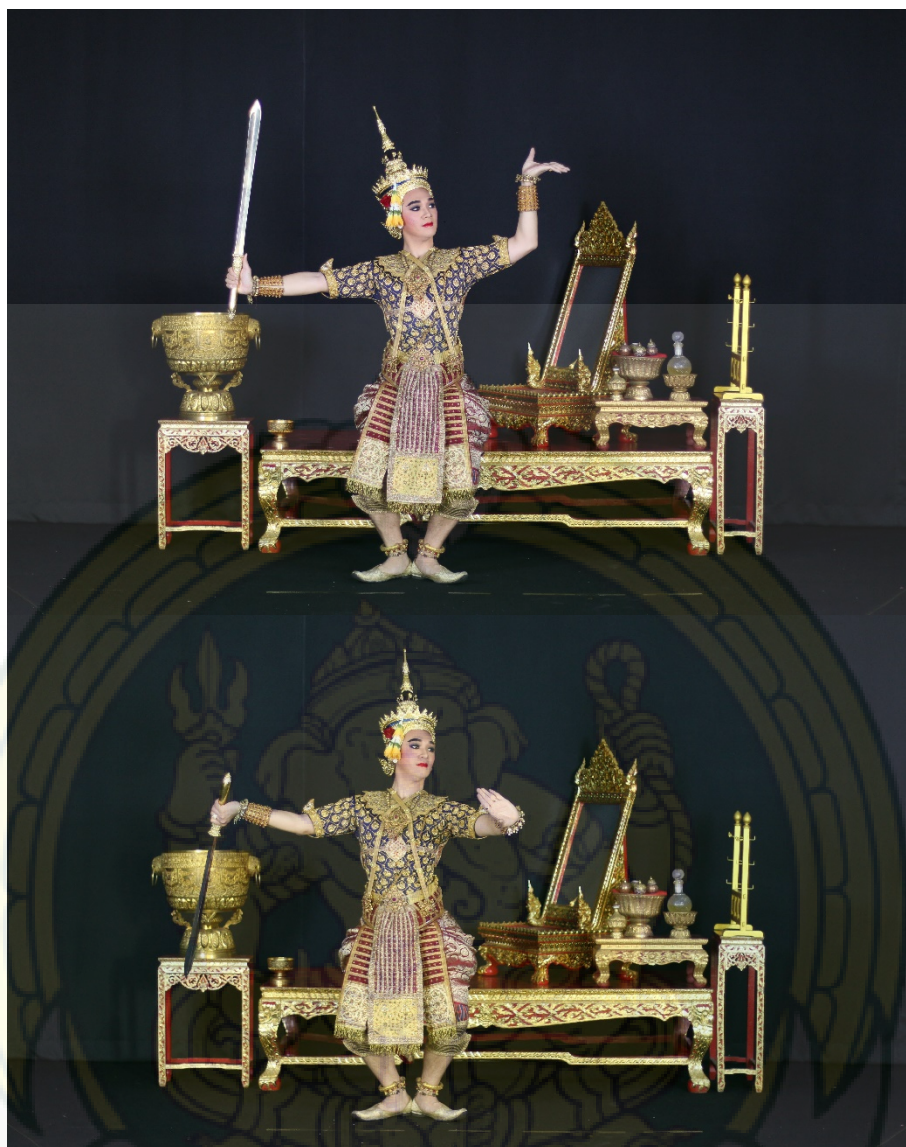

ภาพที่ 109 : ท่าที่ 101 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงร้ว”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

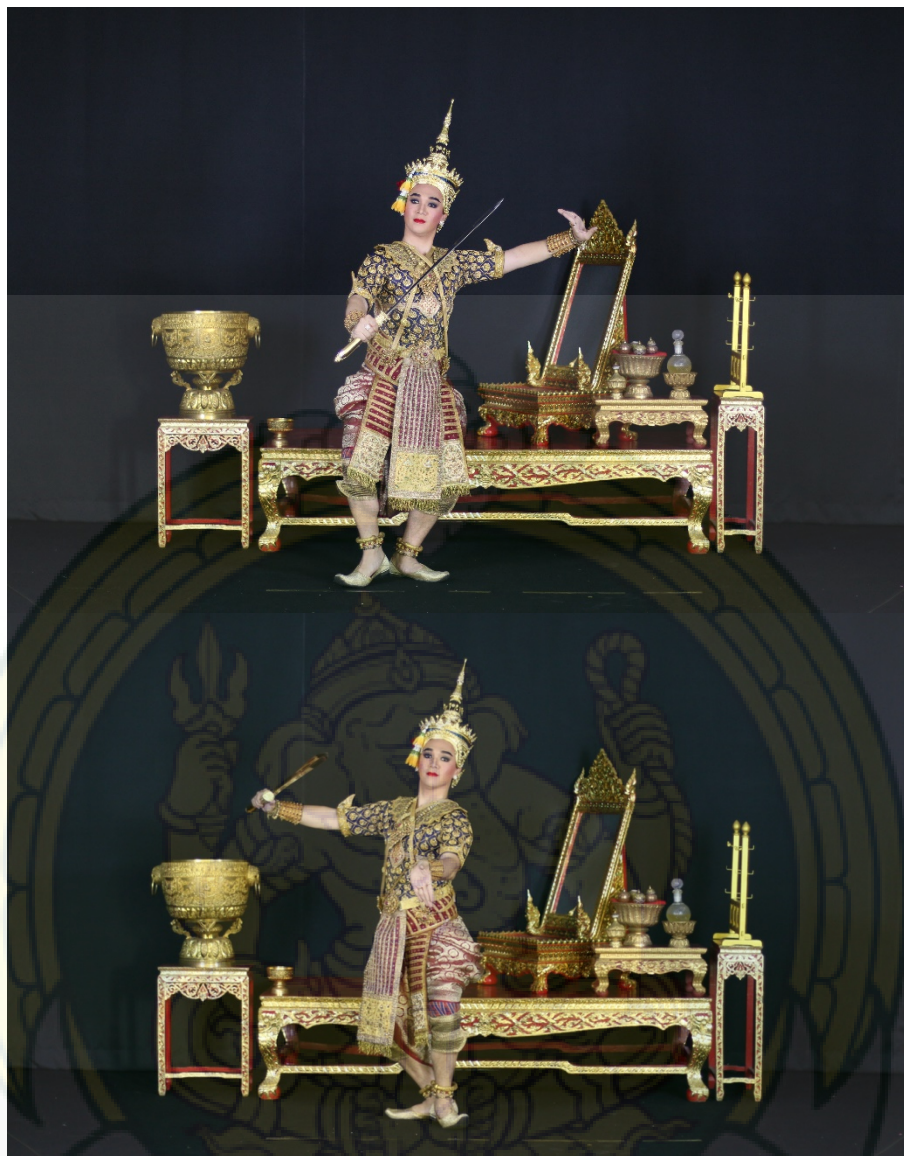
ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
101.	ทำนองเพลงเสมอ “เพลงร้ว”	<ul style="list-style-type: none"> - เนิยงตัวด้านขวา ยึดยุบตะเท้าขวา มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับพระขรรค์แบมือหงายระดับอกซีกปลายพระขรรค์ไปด้านหน้า ศีรษะเอียงซ้าย หมุนตัวลงทางขวา - ยกเท้าขวา มือซ้ายจับคิ้วกว้างอแขนข้างลำตัวระดับเอว มือขวาจับพระขรรค์แบมือหงายอแขนระดับเอวทั้งปลายพระขรรค์ลงพื้น ศีรษะเอียงซ้าย ตาชำเลื่องมองมือจับคิ้วว่า

ภาพที่ 110 : ทำที่ 102 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงรั้ว ชัดตะโปน”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
102.	ทำนองเพลงเสมอ “เพลงรั้ว ชัดตะโปน”	<ul style="list-style-type: none"> - ผสมเท้า มือซ้ายแบมือหงายระดับศีรษะ มือขวาจับพระขรรค์ตึงแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงขวา - ผสมเท้า มือซ้ายตั้งมือระดับไหล่ มือขวาจับพระขรรค์แบมือหงายอแขนระดับเอวทิ้งปลายพระขรรค์ลงพื้น ศีรษะเอียงซ้าย

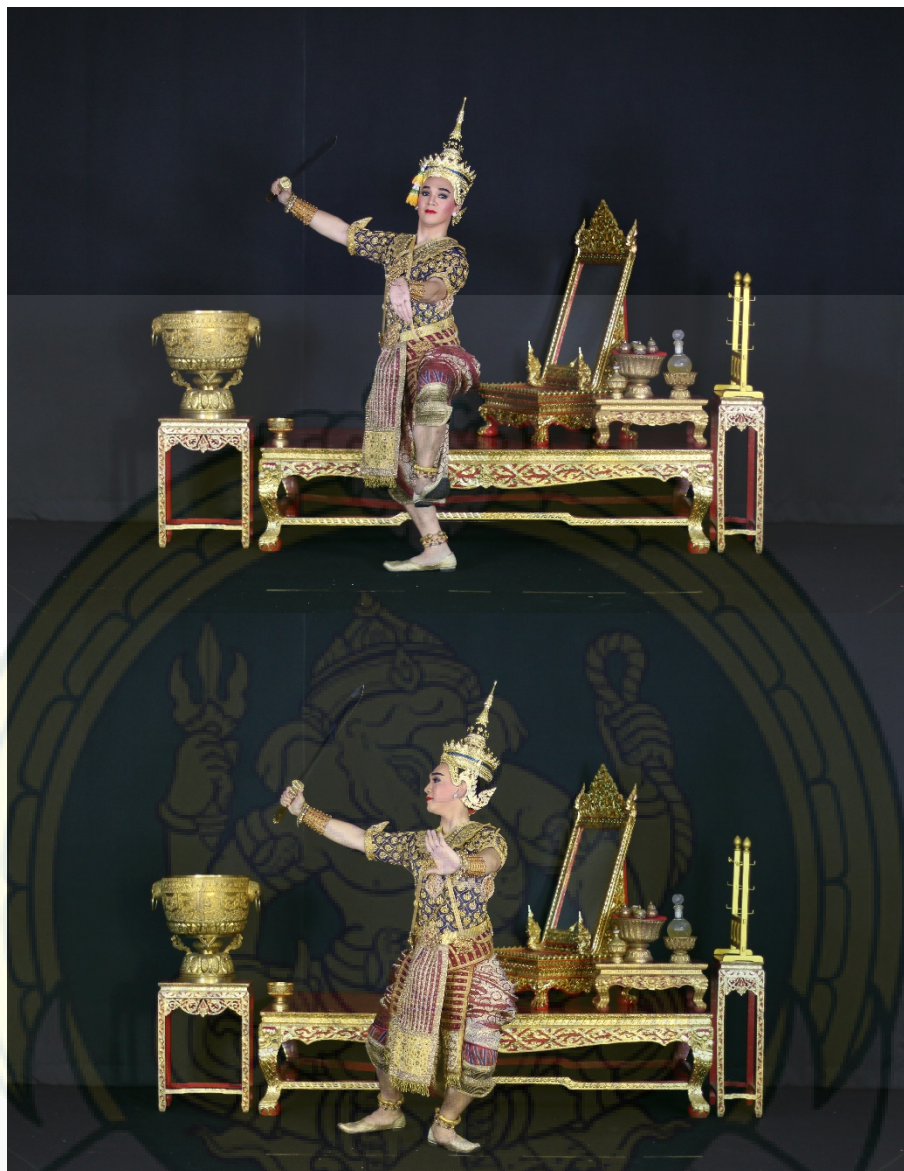

ภาพที่ 111 : ทำที่ 103 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงร้ว”

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
103.	ทำนองเพลงเสมอ “เพลงร้ว”	<ul style="list-style-type: none"> - จรดเท้าขวา มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจับพระขรรค์ระดับเอว ศีรษะเอียงซ้าย - เอียงตัวด้านขวา ผสมเท้าซ้าย มือซ้ายแบมือหงายอแนนระดับเอว มือขวาจับพระขรรค์อแนนระดับไหล่ ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 112 : ท่าที่ 104 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงร้ว”

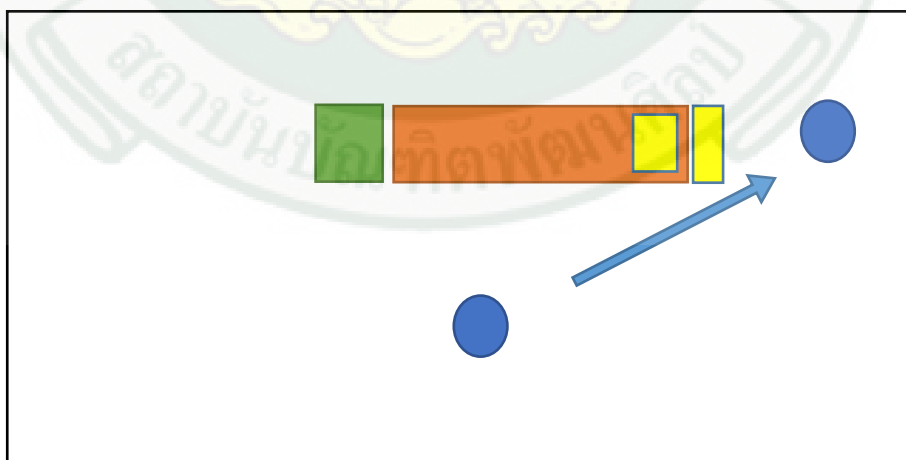
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
104.	ทำนองเพลงเสมอ “เพลงร้ว”	<ul style="list-style-type: none"> - เเฉียงตัวด้านขวา ยกเท้าซ้าย มือซ้ายแบมือหงายอแขน ระดับเอว มือขวาจับพระขรรค์ตั้งวงบน ศีรษะเอียงซ้าย - เเฉียงตัวด้านขวา เท้าซ้ายก้าวข้าง มือซ้ายตั้งมืออแขน ระดับอก มือขวาจับพระขรรค์ตั้งวงบน ศีรษะเอียงขวา ตามองด้านขวาเข้าเวที

ภาพที่ 113 : ท่าที่ 105 ทำนองเพลงเสมอ “เพลงร้ว”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลำดับ	บทร้อง / ทำนองเพลง	อธิบายท่ารำ
105.	ทำนองเพลงเสมอ “เพลงร้ว”	- เียงตัวหันหลังด้านขวา เท้าขวาก้าวข้าง มือซ้ายจับ หงายระดับศีรษะ มือขวาจับพระขรรค์งอแขนระดับไหล่ ศีรษะเอียงซ้าย

ภาพที่ 114 : รูปแบบการแปรแถวที่ 3 ท่าที่ 104
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

สรุปได้ว่า กระบวนท่ารำในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติรี ทั้งหมด 105 ท่า ผู้สร้างสรรค์ได้มีแนวคิดในการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำ โดยบทประพันธ์ และทำนองเพลงร้อง ได้สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ รวมถึงนำเพลงที่มีสำเนียงอย่างชาติรีเข้ามาบรรจุเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์ในรูปแบบการแสดง ซึ่งสามารถแยกกระบวนท่ารำลงทรงชาติรีตามเพลงออกได้เป็น 3 กระบวนท่ารำ ได้แก่ 1.กระบวนท่ารำเพลงเทพชาติรี (2 ชั้น) 2.กระบวนท่ารำเพลงลงทรงชาติรี 3.กระบวนท่ารำเพลงเสมอ

วิเคราะห์การสร้างสรรค์กระบวนท่ารำ

การสร้างสรรค์กระบวนท่ารำ ผู้สร้างสรรค์ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการรำลงทรงตามจารีตอย่างละครในและละครนอกแบบหลวง รวมถึงความสอดคล้องของบทประพันธ์ที่ใช้แสดง แล้วจึงวิเคราะห์หาหลักการในการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำ เพื่อนำมาเป็นแนวทางการออกแบบท่ารำ และรูปแบบการนำเสนอกระบวนท่ารำ การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติรี ดังนี้

การออกแบบท่ารำ

1) ท่ารำที่นำมาจากแบบแผนนาฏศิลป์ไทย เป็นการใช้นาฏศิลป์ที่อยู่ในการลงทรง หรือท่ารำที่มีอยู่ในชุดการแสดงต่างๆ นำมาปฏิบัติโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

- ท่ารำเฉพาะ หรือท่ารำที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้ เช่น ท่าชโลมทา ท่าทรงมงกุฎ เป็นต้น
- ท่ารำแม่บท เช่น ท่ารูปไกรสร ของลงทรงชาติรี ตรงกับ ท่าสิงโตเล่นหาง ของแม่บทใหญ่

- ท่ารำแบบละครชาติรีในชุดการแสดงอื่นๆ เช่น รำชัตชาติรี รำมโนห์ราบูชายัญ เป็นต้น

ตารางที่ 3 ท่ารำที่นำมาจากแบบแผนนาฏศิลป์ไทย

ลำดับ	บทละคร / เพลงร้อง	ภาพท่ารำ	วิเคราะห์
1.	ชโลมทา / เพลงลงทรงชาติรี		ท่ารำเฉพาะ หรือท่ารำที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้ “ชโลมทา” หมายถึง การเอาน้ำอบมาลูบทาที่ผิวกาย พบว่าการปฏิบัติท่านี้ให้ความหมายของท่ารำชัดเจน การเลือกใช้ท่าอื่น อาจทำให้ความหมายของท่ารำเปลี่ยนแปลงได้

ตารางที่ 3 ทำรำที่นำมาจากแบบแผนนาฏศิลป์ไทย (ต่อ)

ลำดับ	บทละคร / เพลงร้อง	ภาพทำรำ	วิเคราะห์
2.	ทรงมงกุฎ / เพลงลงสรงชาตรี		ทำรำเฉพาะ หรือทำรำที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้ “ทรงมงกุฎ” ทำสูงที่นิยมใช้เป็นทำรำเกี่ยวกับการสวมใส่มงกุฎ เป็นอีกหนึ่งท่าที่ทำรำอื่นมาใช้แทนได้ สำหรับการให้ความหมาย
3.	สนับเพลา / เพลงลงสรงชาตรี		ทำรำเฉพาะ หรือทำรำที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้ “สนับเพลา” เป็นอีกหนึ่งท่าที่มีลักษณะเฉพาะ ทุกชุดในการรำลงสรงมักใช้เพียงท่านี้ในการสื่อความหมาย
4.	ฉลองพระบาท / เพลงลงสรงชาตรี		ทำรำเฉพาะ หรือทำรำที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้ “ฉลองพระบาท” เป็นการเท้าเอวยกเท้า ท่านี้เป็นท่าเฉพาะของตัวเงาะ เรื่องสังข์ทอง จะปฏิบัติเมื่อเวลาใส่รองเท้า (วีระชัย มีบ่อทรัพย์ , 2564, 1 สิงหาคม)
5.	รูปไกรสร / เพลงลงสรงชาตรี		ท่าแม่บท “รูปไกรสร” แปลว่า รูปสิงโต ผู้สร้างสรรค์จึงใช้ “ทำสิงโตเล่นหาง” ในแม่บทใหญ่ มาใส่ในบทร้องนี้ เพื่อเป็นการสื่อความหมายของท่าอย่างชัดเจน

ตารางที่ 3 ทำรำที่นำมาจากแบบแผนนาฏศิลป์ไทย (ต่อ)

ลำดับ	บทละคร / เพลงร้อง	ภาพทำรำ	วิเคราะห์
6.	กัณฑ์ไพรี / เพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)		<p>ทำรำแบบละครชาตรีในชุดการแสดงอื่นๆ</p> <p>“กัณฑ์ไพรี” เป็นทำรำอยู่ใน “รำซัดชาตรี” ทำรำให้ความหมายตรงตามบทร้อง ทำรำนี้มีลักษณะเฉพาะอีกอย่างคือ เมื่อปฏิบัติต้องยกเท้าข้างเดียวกับมือจับเท่านั้น</p>
7.	โสรจสรง / เพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)		<p>ทำรำแบบละครชาตรีในชุดการแสดงอื่นๆ</p> <p>“โสรจสรง” เป็นทำรำอยู่ใน “รำซัดชาตรี” ทำรำสื่อว่าจะไปอาบน้ำ “สวดสร้อยมาลา” ผู้สร้างสรรค์จึงนำทำรำนี้มาใช้ ซึ่งเปลี่ยนตำแหน่งของมือจับ แต่ให้ความหมายเช่นเดิม</p>
8.	จรีลี / เพลงเทพชาตรี (2 ชั้น)		<p>ทำรำแบบละครชาตรีในชุดการแสดงอื่นๆ</p> <p>“จรีลี” เป็นทำรำเฉพาะตัวของพระสุนทร คือ ทำเดิน “เพลงเสมอ” ที่ผู้สร้างสรรค์นำมาใช้สื่อความหมายได้รับถ่ายทอดจาก รศ.ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ และออกแสดงงานมหรสพในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพในหลวงรัชกาลที่ 9</p>

2) ท่ารำที่พัฒนาจากดั้งเดิม เป็นการใช้ท่ารำที่อยู่ในการรำลงสรอง นำมาปฏิบัติโดยมีการปรับปรุงให้แตกต่างไปจากเดิม ดังนี้

ตารางที่ 4 ท่ารำที่พัฒนาจากดั้งเดิม

ลำดับ	บทละคร / เพลงร้อง	ภาพท่ารำ	วิเคราะห์
1.	กรรเจียกจร / เพลงลงสรอง ชาตรี		“กรรเจียกจร” เป็นท่ารำที่อยู่ในการรำลงสรองโทนอิเหนา นำมาปฏิบัติโดยมีการปรับปรุง คือ ยกเท้านอก (เท้าขวา) แทน ยกเท้าใน (เท้าซ้าย) และเพื่อให้ให้เห็นรองเท้าอีกทั้งเพิ่มความสง่าเมื่อเปลี่ยนการยกเท้า แต่ศิระษะเอียงซ้ายอย่างเดิม ไม่เปลี่ยนยังทำให้ดูสง่ามากขึ้น มีปฏิบัติเช่นเดิม
2.	งอนสะบัด / เพลงลงสรอง ชาตรี		“งอนสะบัด” เป็นท่ารำที่อยู่ในการรำลงสรองโทนอิเหนา นำมาปฏิบัติโดยมีการปรับปรุง คือ ปฏิบัติด้านซ้าย แทน การปฏิบัติหน้าตรงอีกทั้งเปลี่ยนจากเท้าซ้ายก้าวหน้า แล้วกระดกเท้าขวา เป็นเท้าขวาก้าวข้างแล้วจรดเท้าซ้าย และเพิ่มการกระท่ายไหลก่อนสิ้นสุดท่า มีปฏิบัติเช่นเดิม
3.	พวงอุบะ / เพลงลงสรอง ชาตรี		“พวงอุบะ” เป็นท่ารำที่อยู่ในการรำลงสรองโทนอิเหนา และลงสรองมอญพระสังข์ นำมาปฏิบัติโดยมีการปรับปรุง คือ ยกเท้านอก (เท้าซ้าย) แทน ยกเท้าใน (เท้าขวา) รวมถึงการตีไหลก็ต้องเปลี่ยนตามการก้าวเท้าแล้วยกเท้าอีกด้วย

3) **ท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่** เป็นการประดิษฐ์ท่ารำตามบทร้อง โดยนำเอาท่ารำนานาฏศิลป์ไทย ท่ารำโนรา และท่าทางธรรมชาติ มาเป็นพื้นฐานแนวคิดในการสร้างสรรค์ท่ารำดังนี้

ตารางที่ 5 ท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่

ลำดับ	บทละคร / เพลงร้อง	ภาพท่ารำ	วิเคราะห์
1.	จับจับ และ ทวนบทร้อง / เพลงลงสรงชาติรี		<p>“จับจับ” เป็นท่าที่สร้างสรรค์จากท่ารำนานาฏศิลป์ไทย ด้วยการจับคว้าพร้อมกับยกเท้าซ้าย</p> <p>สื่อความหมายการจับจับผ้าขึ้นมา โดยจะปฏิบัติทั้ง 2 ข้าง เริ่มจากด้านซ้ายหมุนตัวลงทางซ้ายแล้วปฏิบัติด้านขวา ในตอนทวนบทร้อง</p>
2.	ซับซ้อน / เพลงลงสรงชาติรี		<p>“ซับซ้อน” เป็นท่าที่สร้างสรรค์จากท่ารำนานาฏศิลป์ไทย ต่อเนื่องจากท่า “จับจับ” สื่อความหมายด้วยการหมุนตัวลงด้านขวา พร้อมกับเคลื่อนมือจับคว้าข้างซ้ายเปลี่ยนมาจับคว้าข้างขวา เท้าขวาก้าวข้าง</p>
3.	กำมะหยี่ / เพลงลงสรงชาติรี		<p>“กำมะหยี่” เป็นท่าที่สร้างสรรค์จากท่ารำนานาฏศิลป์ไทย กล่าวถึงเนื้อผ้าของฉลององค์ หรือเสื้อที่สวมใส่ โดยให้ความหมายของท่ารำ คือ จับทั้ง 2 ข้างจับคว้าข้างลำตัวจากเอวถึงอก แล้วคลายมือจับตั้งมือตึงแขนระดับไหล่ บ่งบอกถึงเนื้อผ้ากำมะหยี่</p>

ตารางที่ 5 ท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ (ต่อ)

ลำดับ	บทละคร / เพลงร้อง	ภาพท่ารำ	วิเคราะห์
4.	เหมือนสมร ประจงบีบ และร้องเอื้อน หลังบทร้อง / เพลงลงสร ชาติรี		“เหมือนสมร ประจงบีบ” เป็นท่าที่สร้างสรรค์จากท่ารำโนราห์ เรียกว่า “ท่ากราย” คือ มือซ้ายจับหางงอแขน มือขวาตั้งวงล่าง แล้วเปลี่ยนมาปฏิบัติอีกข้าง มือขวาจับหางงอแขน มือซ้ายตั้งวงล่าง ในตอนทวนบทร้อง
5.	มากอดกาย / เพลงลงสร ชาติรี		“มากอดกาย” เป็นท่าที่สร้างสรรค์จากท่าทางธรรมชาติ คือ มือทั้ง 2 ข้าง ตั้งมือเคลื่อนออกจากข้างลำตัว แล้วมือทั้ง 2 ข้างจับหางงอแขน มือขวาอยู่ระดับอก มือซ้ายอยู่ระดับเอว บ่งบอกถึงท่าทางธรรมชาติกล่าวถึงการกอด
6.	ปักไหม / เพลงลงสร ชาติรี		“ปักไหม” เป็นท่าที่สร้างสรรค์จากท่าทางธรรมชาติ คือการเลียนแบบวิธีการโยนกระสวยปักผ้าในเครื่องทอผ้า โดยมือทั้ง 2 ข้างจับตะแคงเข้าหากัน

สรุปได้ว่า ในผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสงรงชาติรี ปรากฏหลักการในการออกแบบท่ารำ คือ ท่ารำที่นำมาจากแบบแผนนาฏศิลป์ไทย ท่ารำที่พัฒนาจากดั้งเดิม และท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ โดยมีท่ารำเป็นส่วนกำหนดในการออกแบบท่ารำว่าจะใช้หลักการใดมาสร้างสรรค์ สังเกตได้ว่าทุกท่าที่นำมาใช้ต้องมีการเพิ่มลีลาที่บ่งบอกถึงท่ารำแบบละครชาติรี เช่น การกล่อมไหล่ การตีไหล่ การกระชวยไหล่ จังหวะการหม่เข้า เป็นต้น

รูปแบบการนำเสนอกระบวนท่ารำ

ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสงรงชาติรี รูปแบบการนำเสนอกระบวนท่ารำเป็นส่วนบ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ของชุดการแสดง โดยเอาท่ารำที่ออกแบบมา นำเสนอให้เห็นขั้นตอนทางความคิดของผู้สร้างสรรค์ ปรากฏเป็นรูปแบบกระบวนท่ารำ คือ ความต่อเนื่องของกระบวนท่ารำ และการเรียงลำดับและจัดวางกระบวนท่ารำ ดังนี้

1) ความต่อเนื่องของกระบวนท่ารำ คือ การทำให้ท่ารำที่ออกแบบมาจากท่าหนึ่งไปสู่อีกท่าหนึ่ง มีความสอดคล้อง ลื่นไหล ไม่มีรอยต่อ ไม่เกิดการสะดุด และสามารถบอกถึงเหตุผลการนำเสนอความต่อเนื่องของกระบวนท่ารำในการแสดง ว่ามีความสัมพันธ์กันในแต่ละท่าถึงแม้บางท่าอาจจะไม่ได้แสดงความหมายของท่าอย่างชัดเจน เพราะต้องคำนึงถึงความต่อเนื่องของกระบวนท่ารำ จึงต้องเลือกใช้ท่ารำนั้นๆ ดังนี้

ตารางที่ 6 ความต่อเนื่องของกระบวนท่ารำ

ลำดับ	บทละคร / เพลงร้อง	ภาพท่ารำ	วิเคราะห์
1.	ไปรบริบ กับไฟรี / เพลงเทพ ชาติรี (2 ชั้น)		มีความต่อเนื่องของกระบวนท่ารำ จากท่ารำสู่ท่ารำ คือ “ไปรบริบ” “กับไฟรี” มือขวาม้วน จีบออกไปตั้งวงบน มือซ้ายพลิก ข้อมือแล้วจิบหงาย ซึ่งเป็นท่า “จิบยาว” อาจจะได้ไม่ได้ให้ความหมายของ “ไฟรี” แต่ที่เลือกใช้เพราะความต่อเนื่องของกระบวนท่ารำ

ตารางที่ 6 ความต่อเนื่องของกระบวนท่ารำ (ต่อ)

ลำดับ	บทละคร / เพลงร้อง	ภาพท่ารำ	วิเคราะห์
2.	ให้พี่ยา และ ดนตรีรับ ท่า ที่ 4 / เพลงลงสร ชาติรี		<p>มีความต่อเนื่องของกระบวนท่ารำ จากท่ารำสู่ท่ารับ คือ “ให้พี่ยา” มือขวาตั้งวงบน มือซ้าย จีบหงายระดับอก แล้วต่อเนื่อง “ดนตรีรับ ท่าที่ 4” มือขวาคลาย จีบไปตั้งวง มือซ้ายลดมือมาจิบ หงายเข้าอก เรียกว่า “ท่ารับสอดสร้อยมาลา แปลง”</p>
3.	เหมือนสมร ประจจจีบ และสำหรับ ยุทธ-ราวี / เพลงลงสร ชาติรี		<p>มีความต่อเนื่องของกระบวนท่ารำ จากตำแหน่งท่ารำที่เชื่อมโยงกัน คือ “เหมือนสมรประจจจีบ” มือซ้ายจิบหงายอแขนระดับเอว มือขวาตั้งวงล่าง กระดกเท้าขวา “สำหรับยุทธ- ราวี” มือซ้ายจิบ หงายระดับศีรษะ มือขวาตั้งมือตึง แขนระดับไหล่ กระดกเท้าขวา นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงไปถึงท่าร้อง เอื้อนหลังบทร้องอีกด้วย</p>

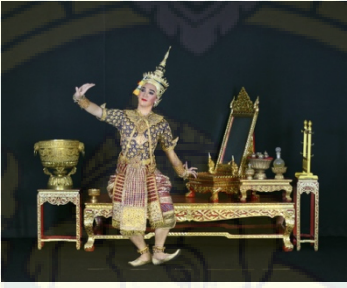

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ความต่อเนื่องของกระบวนท่ารำ คือ การเชื่อมโยงท่ารำจากท่าหนึ่งไปสู่ท่าหนึ่ง และจากตำแหน่งหนึ่งมาใช้อีกตำแหน่งหนึ่งแบบมีเหตุมีผล ปราบกฎแบ่งออกได้ คือ จากท่ารำสู่ท่ารำ จากท่ารำสู่ท่ารับ และจากตำแหน่งท่ารำที่เชื่อมโยงกัน

2) การเรียงลำดับและจัดวางกระบวนท่ารำ เป็นการนำหลักการใช้ท่ารำของบรมครูทางนาฏศิลป์ไทยที่มีมาแต่โบราณ และการเลือกใช้ท่ารำที่สำคัญก่อนหลังในการแสดง นอกจากนี้รูปแบบการแสดงของการเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการจบเรื่อง ก็ส่งผลต่อการเรียงลำดับและจัดวางกระบวนท่ารำเช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 7 การเรียงลำดับและจัดวางกระบวนท่ารำ

ลำดับ	บทละคร / เพลงร้อง	ภาพท่ารำ	วิเคราะห์
1.	เยาวพา / เพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) และ มโนห์รา / เพลงลงสรงชาตรี		<p>“เยาวพา” และ “มโนห์รา” ซึ่งเป็นคำที่กล่าวถึงนางมโนห์ราให้ ความหมายเดียวกันแต่อยู่คนละบท จะพบคำที่มีความหมายซ้ำๆ อยู่บ่อยครั้ง การเลือกใช้ผู้สร้างสรรค์ได้คำนึงถึงท่าที่เคยเห็นบ่อยครั้งให้อยู่ในท่าที่ 1 คือ เพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) ในเพลงลงสรงชาตรี คือเพลงที่เป็นหัวใจสำคัญของการแสดง จึงเลือกใช้ท่าที่ 2 ซึ่งไม่ค่อยพบในท่ารำรำลงสรงที่กล่าวถึงตัวนาง</p>
2.	ดนตรีรับ ท่าที่ 1 – 8 / เพลงลงสรงชาตรี		<p>การจัดวาง โดยจะยกตัวอย่าง “ท่ารับ” ในการรำลงสรงชาตรี ผู้สร้างสรรค์ได้ให้ความสำคัญในการเรียงจากท่าต่ำไปหาท่าสูง และสลับใช้ท่ารับซัดท่าที่มีอยู่แบบละครชาตรี จัดวางตามลำดับดังนี้ ท่ารับท่าที่ 1 “คล้ายจิบนั่ง”</p>

ตารางที่ 7 การเรียงลำดับและจัดวางกระบวนท่ารำ (ต่อ)

ลำดับ	บทละคร / เพลงร้อง	ภาพท่ารำ	วิเคราะห์
	<p>ดนตรีรับ ท่าที่ 1 - 8 / เพลงลงสร ชาติรี</p>	 	<p>ท่ารับท่าที่ 2 “ทำนางนอน”</p> <p>ท่ารับท่าที่ 3 “คล้ายจิบยื่น”</p> <p>ท่ารับท่าที่ 4 “ทำสอดสร้อยมาลา แปลง”</p> <p>ท่ารับท่าที่ 5 “ทำเฉิดฉิน”</p> <p>ท่ารับท่าที่ 6 “คล้ายจิบยื่น”</p>

ตารางที่ 7 การเรียงลำดับและจัดวางกระบวนท่ารำ (ต่อ)

ลำดับ	บทละคร / เพลงร้อง	ภาพท่ารำ	วิเคราะห์
	<p>ดนตรีรับ ท่าที่ 1 - 8 / เพลงลงสร ชาติรี</p>		<p>ท่ารับท่าที่ 7 “หยิบจีบยื่น”</p> <p>ท่ารับท่าที่ 8 “ชัตอาวุธ”</p>

โอกาสที่ใช้ในการแสดง

การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสรชาติรี เป็นการสร้างสรรค์การรำลงสร เป็นการรำเดี่ยวอวดฝีมือของผู้แสดง ซึ่งการแสดงชุดนี้สามารถนำมาจัดการแสดงได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การแสดงเป็นเรื่องราว โดยเริ่มเรื่องตั้งแต่ฉากที่ 1 สระโบกขรณีกลางป่า ฉากที่ 2 ตำนานนางมโนห์รานครปัญจาล ฉากที่ 3 หน้าพระลานนครปัญจาล ฉากที่ 4 ป่า ฉากที่ 5 ท้องพระโรงนครไกรลาส ซึ่งการแสดงชุดนี้ สามารถสอดแทรกอยู่ในฉากที่ 2 คือพระสุธนหลังจากนางมโนห์ราในตำหนักนครปัญจาลแล้ว ก็เสด็จออกมาลงสรก่อนออกไปตรวจพลจัดทัพยกไพร่พลออกไปรบ

2) การแสดงวิพิธทัศนา เป็นการรำเดี่ยว ชุด ลงสรชาติรี มีผู้แสดง 1 คน คือพระสุธน ใช้เวลาแสดงประมาณ 10 นาที

2.2.6 อัตลักษณ์ของผลงานสร้างสรรค์

คือ การสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทยของกระบวนการจำลองสงในทำนองเพลงลงสงชาติ โดยใชศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ไทย คีตดุริยางคศิลป์ไทย วรรณศิลป์ ประณีตศิลป์ ประมวลข้อมูลเพื่อสร้างสรรค์ผลงานการแสดง ซึ่งจำแนกอัตลักษณ์ของผลงานสร้างสรรค์ได้ดังนี้

กระบวนการทำรำ มีการคิดกระบวนการสร้างสรรค์เป็นขั้นตอน เพื่อให้้องค์ความรู้ของผลงาน คือ การออกแบบทำรำ พบว่า ทำรำที่นำมาจากแบบแผนนาฏศิลป์ไทย ทำรำที่พัฒนาจากดั้งเดิม และทำรำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ จะต้องอยู่ในรูปแบบการนำเสนอกระบวนการทำรำ ที่มีความต่อเนื่อง เรียงลำดับและจัดวางบนพื้นฐานแนวคิดที่ชัดเจนเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน คือ “ละครรำอย่างละครชาติ”

บทประพันธ์ และทำนองเพลงร้อง มีการคิดขั้นตอนการสร้างสรรค์ 4 ขั้นตอน เพื่อให้สังเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการแสดง คือ โครงสร้างบทประพันธ์ เรียบเรียงวรรณกรรมสร้างสรรค์ทางร้อง และตรวจสอบแก้ไข พบว่า ทั้งหมดเปรียบเสมือนการกลั่นกรองเพื่อให้บทประพันธ์และทำนองเพลงร้อง ที่เป็นอัตลักษณ์ที่ได้บันทึกไว้ใน “เพลงลงสงชาติ”

เครื่องแต่งกาย มีการประดิษฐ์สร้างสรรค์ คือ การแต่งกายยืนเครื่องตัวพระ แขนสั้นสีน้ำเงินก่าอย่างโบราณปกคลุมลายตัวเสือ “สนน” ย่อมาจากคำว่า “พระสุนน” สวมเทริดที่มีแบบจากเทริดของกรมศิลปากรและเทริดโนรา ผสมผสานออกมาได้ปลายเทริดยาวกว่าปกติจะเด่นเมื่อรำคนเดียว รวมทั้งเพิ่มเติมเกราะรัดอกและรองเท้า ซึ่งทั้งหมดกำหนดให้เป็นแบบฉบับของการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด “ลงสงชาติ”

2.3 การประเมินคุณภาพของผลงานสร้างสรรค์

เมื่อผ่านกระบวนการสร้างสรรค์รูปแบบการแสดง จะเข้าสู่การนำเสนอผลงานแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบคุณภาพผลงาน โดยเชิญคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ นาฏศิลป์ไทย คีตดุริยางคศิลป์ และวรรณศิลป์ ทั้งภายในและภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 5 ท่าน ผู้สร้างสรรค์ได้จัดการประเมินคุณภาพของผลงานสร้างสรรค์ในสถานที่ ณ โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และการถ่ายทอดสดผ่านระบบ Facebook Live ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังต่อไปนี้

ด้านนาฏศิลป์ไทย

- 1) นางนฤมัย ไตรทองอยู่ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2) รศ.ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ ปี 2548 สาขาศิลปะการแสดง นาฏศิลป์ไทย และประธานหลักสูตรนาฏศิลป์ ระดับมหาวิทยาลัยและดุष्ฎีบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ด้านคีตดุริยางคศิลป์

3) นางสาวทัศนีย์ ขุนทอง ศิลปินแห่งชาติ ปี 2555 สาขาศิลปะการแสดงคีตศิลป์ไทย และผู้เชี่ยวชาญคีตศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

4) ผศ.ดร.ดุष्ฎี มีป้อม ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ด้านวรรณศิลป์

5) รศ.ดร.เสาวณิต วิงวอน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวรรณคดี

ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ยได้คะแนนร้อยละ 81.8 มีคุณภาพระดับดีเด่น ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านทำรำ ด้านเพลง ประกอบการแสดง ด้านเครื่องแต่งกาย และด้านองค์ความรู้ สรุปได้ดังนี้

ด้านทำรำ สบายงามตามหลักนาฏศิลป์ไทย สอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างสรรค์และมีความสัมพันธ์กับความเป็นละครชาตรีเครื่องใหญ่ ทำรำเหมาะสมสวยงาม การเลือกใช้ทำรำที่เหมาะสม มีการร้อยเรียงเชื่อมโยงทำรำตั้งแต่ต้นจนจบได้เป็นเอกภาพและมีความสวยงามดีมาก ผู้แสดงมีความสามารถและมีทักษะในการแสดงโดยรวมทั้งผลงานสร้างสรรค์ทำรำได้ผ่านการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนับว่าเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าสามารถนำไปเผยแพร่และใช้เป็นประโยชน์ด้านนาฏศิลป์ได้ ร้อยละ 97.6 มีคุณภาพระดับดีเด่น

ด้านเพลง มีความไพเราะเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง สื่ออารมณ์ได้ตามท้องเรื่อง สอดคล้องกับทำรำเป็นอย่างดี เลือกเพลงได้เหมาะสมกับชื่อชุดการแสดงและเพลงเหมาะสมกับชุดการแสดงดีมาก บทร้องและทำนองเพลงที่ใช้มีความไพเราะเหมาะสมกับการแสดงดีมาก ความเหมาะสมและสื่อตรงวัตถุประสงค์ของชุดการแสดงได้สมบูรณ์มาก ร้อยละ 94 มีคุณภาพระดับดีเด่น

ด้านเครื่องแต่งกาย ประณีตสวยงามเครื่องสวมหัวคือเทริดออกแบบใหม่โดยคงรูปแบบเดิมแต่ประดิษฐ์โดยมีแนวคิดจากศิราภรณ์สมัยอยุธยาประกอบเป็นการสร้างสรรค์ศิราภรณ์ใหม่จากศิลปะแนวจารีตที่มีอยู่เดิมผสมกันอย่างลงตัว มีความเหมาะสมกับลักษณะของตัวละครและมีความสวยงาม การออกแบบได้สวยงามเหมาะสม แต่ควรดัดแปลงเครื่องประดับบางส่วนควรสร้างให้มองเห็นชัดเจนเพื่อแสดงบนเวทีจะสมบูรณ์ ร้อยละ 96 มีคุณภาพระดับดีเด่น

ด้านองค์ความรู้ การแสดงชุดนี้อาจนำไปแสดงเป็นชุดเบ็ดเตล็ดได้ต่อไป หรืออาจนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงละครเรื่องมโนราห์โดยแทรกเป็นฉากระหว่างฉากพระสุธนลานางมโนห์รากับฉากพระสุธนนยกบได้ ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้มีความสมบูรณ์ในตัว และอาจนำไปเชื่อมโยงกับการแสดงชุดใหญ่ได้โดยกลมกลืนกันเป็นอย่างดี คิดสร้างสรรค์ทำได้ดีมาก ทั้งทำรำบทร้องและทำนองเพลงประกอบไปด้วยองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์สามารถนำแนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานอื่นๆได้ เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่แสดงให้เห็นความสามารถและศักยภาพของผู้สร้างสรรค์ได้ดี ร้อยละ 97 มีคุณภาพระดับดีเด่น

2.4 การเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์

จากการประเมินคุณภาพของผลงานจากผู้ทรงคุณวุฒิที่อยู่ในระดับดีเด่น ผู้สร้างสรรค์ได้นำผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสงขชาติ เข้าร่วมการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5 เป็นเวทีการแสดงศักยภาพของผู้สร้างสรรค์ มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก และหลากหลายสถาบันการศึกษาที่ส่งผลงานมากันอย่างมากมาย

ผู้สร้างสรรค์ยังได้นำผลงานเผยแพร่ออกสู่สื่อออนไลน์ เช่น Youtube : ครูบุช ภูกิจ นาฏศิลป์ลพบุรี, Facebook : Phukit pasunant และ Facebook page : ครูบุช ภูกิจ วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี มีผู้เข้าชมและแสดงความคิดเห็นต่อผลงานการแสดง รวมทั้งได้รับเกียรติจากช่อง Youtube : Krujeep ครูจีป ได้ทำการรีแอกการแสดงและให้การชื่นชมผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสงขชาติ รวมถึงชื่นชมผู้สร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ อีกทั้งยังมีช่อง Parawee Pan-iem ที่ได้นำวีดิทัศน์ผลงานการแสดงไปเผยแพร่ยังช่องของตน สื่อออนไลน์ในปัจจุบันมีผลต่อการนำเสนอผลงานการแสดงด้านนาฏศิลป์ไทยทำให้เป็นที่รู้จัก และบันทึกเป็นข้อมูลทางวิชาการต่อไป

ตอนที่ 3

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการสร้างสรรค์ผลงานและบทสรุป

3.1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการสร้างสรรค์

การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติรี เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ผู้สร้างสรรค์เกิดแนวคิดในการสร้างสรรค์กระบวนการจำลองสำหรับตัวพระสุธน ที่ไม่เคยมีในการแสดงนาฏศิลป์ไทยมาก่อน ผลงานครั้งนี้ไม่เพียงผลิตงานทางด้านนาฏศิลป์ไทยเท่านั้น แต่เป็นการผลิตเพลงใหม่เกิดขึ้นพร้อมกันที่มีส่วนสนับสนุนการแสดงอย่างมาก รวมทั้งเครื่องแต่งกายที่เป็นแบบเฉพาะสำหรับชุดการแสดง นอกจากนี้รูปแบบของผลงานที่ได้ถ่ายทอดออกมาเป็นการแสดง ยังปรากฏการสร้างสรรคบทประพันธ์และทำนองเพลงสำหรับการแสดง คือ 1.โครงสร้างบทประพันธ์ 2.เรียบเรียงวรรณกรรม 3.สร้างสรรค์ทำนอง 4.ตรวจสอบและแก้ไข การออกแบบท่ารำ คือ 1.ท่ารำที่นำมาจากแบบแผนนาฏศิลป์ไทย 2.ท่ารำที่พัฒนาจากดั้งเดิม 3.ท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ และรูปแบบการนำเสนอกระบวนการท่ารำ คือ 1.ความต่อเนื่องของกระบวนการท่ารำ 2.การจัดเรียงและจัดวางกระบวนการท่ารำ ทั้งหมดนี้กล่าวถึงหลักในการสร้างสรรค์กระบวนการท่ารำและรูปแบบการแสดง ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติรี

3.2 บทสรุป และอภิปราย

บทลงสร้งในการแสดงนาฏศิลป์ไทย หรือบทละครมีความสำคัญในการกำหนดรูปแบบการพรรณนารายละเอียดกระบวนการ แสดงว่าด้วยบทละครนี้จะนำเสนออย่างรวบรัด หรือต้องการอย่างมีรายละเอียด ซึ่งบทละครนอกที่กรมศิลปากรปรับนั้นอยู่ในแนวบทละครนอกแบบหลวงทั้งสิ้น โดยอาจจะปรับปรุงจากบทพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 2 หรือบทของคณะละครที่แสดงละครแบบหลวงมาแต่ก่อน บทละครนอกแบบหลวงเป็นการผสมผสานบทละครนอกและบทละครในไว้ด้วยกัน กล่าวคือบทพรรณนาจะตัดทอนสั้นลงกว่าบทละครใน ทำให้การดำเนินเรื่องรวดเร็วทันใจ แต่ขณะเดียวกันก็มีบทที่ทำให้เกิดกระบวนการงามแบบละครใน ซึ่งการนำเสนอบทลงสร้งชาติรี ผู้สร้างสรรค์ได้ใส่ใจรายละเอียดของคำประพันธ์ เพลงหน้าพาทย์ และเพลงร้อง ปรับปรุงสร้างสรรค์บทละครออกมาให้สมบูรณ์เพื่อสนับสนุนกระบวนการแสดงได้ดีที่สุด หรืออาจเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์บทละครใหม่ๆ ต่อไป

บทวรรณกรรมสู่งานสร้างสรรค์ วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระสุธน - นางมโนห์รา ต้นฉบับ เป็นหนังสือบุดขาวพบที่วัดโพธิ์ปฐมาวาส อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษา วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องนี้ เรียกอีกนัยหนึ่งว่า “พระสุธนกลอนสวด” หรือ “พระสุธนคำสวด” ปรากฏเนื้อ เรื่องที่นำไปสู่การสร้างสรรค์การแสดง วรรณกรรมมีการบรรยายเรื่องราวถึงเหตุที่พระสุธนจะต้องแต่งตัว กล่าวจึงองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายที่จะนำไปสู่กระบวนการประดิษฐ์สร้าง รวมทั้งขยายความเป็นบท การแสดง ซึ่งผู้สร้างสรรค์ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าบทประพันธ์เป็นอย่างมาก เพราะเนื้อหา ข้อความต่างๆ เหล่านี้เป็นบทวรรณกรรมสู่งานสร้างสรรค์ได้อย่างดียิ่ง

แนวคิดหรือทฤษฎี ผู้สร้างสรรค์ได้นำทฤษฎีหลักการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยในส่วนของสร้างสรรค์ เพลงของ ศ.กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ พบว่า ดนตรีกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทย เพลงลงสร ขาตรี อยู่ในเพลงหน้าพาทย์ที่เป็นหมวดเพลงเฉพาะกรณี คือ เพลงลงสร และอยู่ในเพลงอารมณ์ที่ไม่ ปรากฏข้อจำกัด เพราะเพลงลงสรขาตรีประกอบการรำลงสรของพระสุธน ไม่ได้เป็นการแสดงถึงความ เศร้าตามทฤษฎี แต่เป็นการอุปมาด้วยความคิดถึงเสน่หานางมโนห์รา สามารถเป็นอารมณ์เพลงในอีก ลักษณะหนึ่งได้ และนำแนวความคิดสร้างสรรค์งานของ พีรพงศ์ เสน่ไสย มาใช้เป็นแนวทางในการ สร้างสรรค์ผลงาน ปรากฏ คือ 1.คิดสร้างให้เป็นของเก่า โบราณ ดั้งเดิมตามแบบแผนบรรพบุรุษ 2.คิด สร้างให้เป็นการผสมผสานนาฏศิลป์หลายจารีตเข้าด้วยกัน 3.คิดสร้างแบบประยุกต์จากแบบดั้งเดิม

ผลงานสร้างสรรค์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรากฏเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์การแสดง ชุด พระลอลงสร ของนฤมล ชันสัมฤทธิ์ คือ การศึกษาทำรำลงสรประเภทอื่นๆ ทำให้เกิดแนวคิดในการ ประดิษฐ์ท่ารำ หรือการสร้างสรรค์ท่ารำในการแสดง เป็นการรำลงสรก่อนออกเดินทาง โดยได้ สร้างสรรค์กระบวนการท่ารำที่มีลักษณะเด่นสื่อถึงละครพันทาง ซึ่งลงสรขาตรีได้มีการกำหนดลักษณะเด่น คือ ละครรำแบบละครขาตรี เป็นท่ารำประกอบเพลงหน้าพาทย์สื่อถึงการเดินทาง การตีบทใช้บทประกอบ บทร้องสื่อถึงการอาบน้ำ การประพรมเครื่องหอม การแต่งกาย การสวมเครื่องประดับ และการใช้อาวุธ สร้างสรรค์เครื่องแต่งกายยืนเครื่องพระกึ่งละครพันทางที่แตกต่างไปจากเครื่องแต่งกายแบบกรมศิลปากร

กระบวนการรำแต่งตัวของลงสรขาตรี สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขา นาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ของจุฑารัตน์ สุเมรุ รัตน์ โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์ในเรื่องการศึกษากระบวนการรำแต่งตัวในละครใน จากบท ละครเรื่องรามเกียรติ์และอุณรุท บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เรื่องอิเหนา บทพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กล่าวถึงการแต่งตัวที่มีการ

บรรยายถึงการแต่งตัว จุดประสงค์ในการแต่งตัว คือ 1.ก่อนออกรบ รวมถึงขั้นตอนในการแต่งตัว ขั้นตอนการแต่งตัวและการถืออาวุธ

กระบวนการรำแต่งกายของพระสังข์ในการแสดงละครนอกแบบหลวง เรื่องสังข์ทอง วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ของนายสุรเชษฐ์ สุพลจิตต์ พบขั้นตอนการอาบน้ำแต่งตัวของพระสังข์นั้น ตรงกับลงสงฆชาติของพระสุธน โดยกล่าวถึงขั้นตอนที่เป็นแบบแผนในการอาบน้ำแต่งตัว 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1.ขั้นตอนการรำออกเพื่อเปิดตัวผู้แสดง 2.ขั้นตอนของการอาบน้ำแต่งตัวมี คือ การอาบน้ำแบบชั้นสาคร (อาบน้ำแบบมีชั้นเล็กตักอาบ) 3.ขั้นตอนการประพรมเครื่องหอม 4.ขั้นตอนการแต่งตัว 5.ขั้นตอนในการเดินทางของตัวละครเมื่อสอดใส่เครื่องทรงเรียบร้อยแล้ว

ขนาด กิจจันทร์ กล่าวถึงนาฏยลักษณะตัวละครแบบหลวง วิทยานิพนธ์ระดับดุริยางค์บัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์ในเรื่องขององค์ประกอบที่สำคัญของนาฏยลักษณะคือ คุณลักษณะของอวัยวะเชิงกายภาพในด้านลักษณะรูปร่างหน้าตาและการจัดการกับอวัยวะให้แขนอ่อน นิ้วอ่อน ทิศทางที่ใช้ในการรำ มิติของนาฏยลักษณะ กล่าวเนื้อสำคัญที่ใช้ หลักของการเคลื่อนไหวอวัยวะ การจัดวางตำแหน่งท่าทางเชิงทัศนศิลป์ การประสมท่ารำที่เกิดจากการประสมกันของหน่วยท่าทางทั้งสามที่เรียกว่า ท่าต้น ท่าต่อและท่าตาม ซึ่งทำตามนั้นจะทำหน้าที่เป็นท่าต้นให้กับท่ารำต่อไปลักษณะของการประสมท่ารำจึงสอดคล้องเกี่ยวพันกันเสมือนลูกโซ่จนจบเพลงรำ เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการสร้างหลักการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทย ชุด ลงสงฆชาติ

แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน“ลงสงฆ” เป็นการรำรำของตัวละครเอกที่กล่าวถึงการรำแต่งตัวเพื่อเดินทางไปกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามจุดประสงค์ของเรื่องราวในบทละคร และเป็นทำนองเพลงที่มีหน้าทับเฉพาะที่ใช้บรรจุเพื่อประกอบการแสดงการรำลงสงฆของตัวละครเอกในเรื่อง ซึ่งองค์ประกอบหลักที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของการรำ ลงสงฆ คือ การรำเดี่ยวแบบมาตรฐานที่ใช้ผู้แสดงเพียงคนเดียว

จากการศึกษาบทละครโบราณของละครในและละครนอกแบบหลวง เรื่องมโนห์รายังไม่ปรากฏ การเขียนเป็นบทละครนอกแบบหลวงมาก่อน จนมาถึงในยุคกรมศิลปากรสมัยท่านอธิบดีธนิศ อยู่โพธิ์ ปรากฏการแสดงอย่างเต็มรูปแบบตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบโดยดำเนินเรื่องตามสุธนชาดกในปัญญาสาชดก ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทยได้รวบรวมองค์ความรู้จากจารีตของการแสดงละครใน ละครนอก และละครชาตรี นำมาสร้างสรรค์เป็นการแสดงละครชาตรีแบบกรมศิลปากร จนได้รับความนิยมนับอย่างยิ่งและได้แสดงงานสำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการเผยแพร่จนเป็น

แบบแผนอยู่ในบทเรียน เช่น รำมโนห์ราบูชายัญ ชุดพระสุธนเลื้อยกุ้ ชุดพระสุธนตรวจพล ชุด พระสุธนเดินป่า เป็นต้น แต่การแสดงของกรมศิลปากรเรื่องมโนห์รานั้น ไม่ปรากฏการรำลงสรง

“ลงสรงชาติรี” เป็นชุดการแสดงที่มีแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานกระบวนการรำลงสรงสำหรับ “พระสุธน” เรื่องมโนห์รา ในรูปแบบละครรำ ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษากระบวนการรำลงสรงตามจารีตโบราณของละครในและละครนอกแบบหลวง รวมทั้งรูปแบบการแสดงละครเรื่องมโนห์ราของกรมศิลปากร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์กระบวนการทำรำ และองค์ประกอบของการแสดงต่อไป

รูปแบบของผลงาน การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสรงชาติรี เป็นการแสดงในรูปแบบรำเดี่ยว คือใช้อวดฝีมือของผู้แสดง โดยพระสุธนรำประกอบเพลงที่บรรจ คือ เพลงเทพชาติรี (2 ชั้น) และทำนองเพลงร้องที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ คือ เพลงลงสรงชาติรี ใช้เวลาแสดงประมาณ 10 นาที การประพันธ์บทร้องอธิบายถึงการอาบน้ำแต่งตัวของพระสุธนเพื่อจะออกไปรบหลังจากที่ได้ฝากนางมโนห์ราไว้กับพระมารดา นอกจากนี้การแสดงจะมีลักษณะโดดเด่นด้วยการสอดแทรกกระบวนการทำรำที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของละครรำอย่างละครชาติรี เช่น การตีไหล่ การกล่อมไหล่ การกระท่ายไหล่ และทำรับทำยบท โดยมีขั้นตอนการแสดง ดังนี้

ช่วงที่ 1 “คะนึ่งองงค์” หลังจากที่ได้พระสุธนได้ลานางมโนห์รา และฝากไว้กับพระมารดาแล้ว

ช่วงที่ 2 “ลงสรงชาติรี” พระสุธนอาบน้ำแต่งตัวเพื่อจะออกไปรบ ซึ่งในการลงสรงครั้งนี้มีการอุปมาถึงนางมโนห์ราผู้เป็นที่รักด้วย

บทร้องและดนตรี “ลงสรงชาติรี” เป็นชื่อเพลงที่ผู้สร้างสรรค์มีแนวความคิดของการสร้างสรรค์ทำนอง เพลงร้อง โดยเกิดจากการปรึกษาท่านศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีคีตศิลป์ไทย ว่าสามารถประดิษฐ์สร้างสรรค์ทำนองเพลงร้องให้อยู่ในกรอบขนบนิยมของดนตรีคีตศิลป์ไทย เพื่อนำมาใช้ประกอบการรำลงสรงสำหรับตัวละคร “พระสุธน”

เพลงลงสรงชาติรี เป็นเพลงที่ประดิษฐ์ทางร้องขึ้นใหม่ มีแนวคิดจากเพลงร้ายชาติรี 3 มาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ทางร้อง โดยกำหนดให้อยู่ในรูปแบบของการรำลงสรง แต่มีความแตกต่างจากเพลงลงสรงที่มีอยู่เดิม เช่น ลงสรงโทน ลงสรงสุหรัย ลงสรงมอญ ลงสรงแขก ลงสรงลาว คือ ลักษณะอารมณ์ของเพลงลงสรงชาติรี จะให้อารมณ์ของตัวละครที่กำลังอาบน้ำแต่งตัวอยู่ ซึ่งในขณะที่เดียวกันตัวละครยังอยู่ในอารมณ์ใคร่ครวญค้นหาถึงผู้เป็นที่รัก ดนตรีที่ใช้ปี่พาทย์ชาติรี มีกลองเป็นเครื่องบ่งบอกเชื้อชาติของเพลง คือ โทนชาติรี และกลองชาติรี ใช้หน้าทับชาติรีพิเศษ รวมถึงการบรรจชื่อเพลงให้สอดคล้อง

กับเพลงที่มีมาอย่างโบราณโดยการเอาคำนำหน้าว่า “ลงสรง” มาใส่ชื่อเพลง ดังปรากฏในงานสร้างสรรค์นี้ว่า “เพลงลงสรงชาตรี”

ขั้นตอนการสร้างสรรค์บทประพันธ์ และทำนองเพลงร้องสำหรับการแสดง ผู้สร้างสรรค์ได้เล็งเห็นความสำคัญถึงกระบวนการสร้างสรรค์บทประพันธ์ และทำนองเพลงร้องหรือทางร้อง โดยมีแนวคิดว่ารูปแบบการแสดงจะออกมาดีได้ต้องอาศัยบทประพันธ์และเพลงร้องที่ไพเราะ จึงได้ปรึกษาศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และครูอาจารย์ ในการสร้างสรรค์บทประพันธ์และทำนองเพลงร้องไปในแนวทางของผู้สร้างสรรค์ โดยมีลำดับขั้นตอนทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) โครงสร้างบทประพันธ์ ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาเอกสารข้อมูล รวบรวมเนื้อหาของเรื่อง และความต้องการในการนำเสนอเรื่องราวการแสดง โดยเขียนเป็นภาษาพูดในรูปแบบร้อยกรองที่ไม่มีสัมผัสใดๆ ระบุให้อยู่ในจำนวนบรรทัดที่ต้องการให้ผู้ประพันธ์เข้าใจ

2) เรียบเรียงวรรณกรรม ผู้ประพันธ์ได้นำข้อมูลโครงสร้างบทประพันธ์ที่ผู้สร้างสรรค์กำหนดร่างไว้ไปดำเนินการ โดยมีระยะเวลาให้ผู้ประพันธ์ได้ศึกษาข้อมูลคำประพันธ์เพิ่มเติม ในขั้นตอนนี้ผู้สร้างสรรค์และผู้ประพันธ์ต้องมีการติดต่อกันอยู่ตลอดเพื่อรับส่งข้อมูลที่ได้พบใหม่ หรือข้อมูลที่เป็นไปได้ และเป็นไปไม่ได้ ซึ่งการเรียบเรียงวรรณกรรมที่มีการพูดคุยกระบวนการสร้างสรรค์ทำให้ผลงานเป็นไปตามรูปแบบที่ต้องการนำเสนอมากที่สุด

3) สร้างสรรค์ทางร้อง บทประพันธ์มีส่วนช่วยสนับสนุนในการสร้างสรรค์ทางร้องภาษาไทยมีคำประพันธ์ที่มีวรรณยุกต์อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนคำประพันธ์ให้เข้ากับทำนองเอื้อน หรือทำนองเอื้อนถึงขนาดจะต้องแก้ทางร้องให้เข้ากับคำประพันธ์เลยทีเดียวได้ การสร้างสรรค์ทำนองเพลงร้องมีความสำคัญต่อกระบวนการแสดงผู้สร้างสรรค์จึงใส่ใจรายละเอียดโดยกำหนดวัตถุประสงค์แก่ผู้ประพันธ์ทางร้อง เบื้องต้นเป็นเพลงท่อนเดียวอัตราความยาว 4 จังหวะ แบ่งขอบเขตให้แก่ผู้ประพันธ์ทางร้อง ดังนี้

- 2 จังหวะแรก ให้มีสำเนียงเพลงแบบลงสรง คือ มีการเอื้อนที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้แสดงสามารถวัดฝีมือกระบวนการจำ

- 2 จังหวะหลัง ให้มีสำเนียงเพลงแบบชาตรี คือ ผู้สร้างสรรค์ได้ส่งตัวอย่างเพลงให้ผู้ประพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ทำนองในช่วงนี้

4) ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนสุดท้ายในการสร้างสรรค์ผลงาน คือ การนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ หรือศิลปินแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของผลงานในเบื้องต้น รับฟังความคิดเห็นนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยแบ่งเป็นด้านบทประพันธ์ และด้านทำนองเพลงร้อง

จากการสร้างสรรค์บทประพันธ์ และทำนองเพลงร้องสำหรับการแสดง โดยการรวบรวม ข้อมูลวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เอกสารตำรา และขั้นตอนการสร้างสรรค์ 4 ขั้นตอน คือ โครงสร้างบท ประพันธ์ เรียบเรียงวรรณกรรม สร้างสรรค์ทางร้อง ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข รวมถึงเพลงเทศาตรี (2 ชั้น) เดิมเป็นเพลงอัตราชั้นเดียว จัดอยู่ในประเภทเพลงเกร็ดภาษาเรียกว่าเพลงชาติ ทำนองเพลงมี สำเนียงไพเราะน่าฟัง (บุญยงค์ เกตุคง, 2539, 226) นำมาบรรจุในช่วงแรกของการแสดง จึงเป็นบทลงสรง ชาติเพื่อใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ชุด ลงสรงชาติ

วงดนตรีประกอบการแสดง สำหรับการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสรงชาติ สามารถใช้วงปี่พาทย์สามัญ เพิ่มเติมเครื่องประกอบจังหวะที่บ่งบอกสำเนียงเชื้อชาติ โดยการร่ำลงสรง ชาติ มีเครื่องดนตรี คือ ปี่ชวา และกลองชาติ โทนชาติ เพื่อใช้ประกอบหน้าทับจังหวะพิเศษ

ผู้แสดง รับบทเป็นพระสุณในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสรงชาติ จะต้อง ผ่านกระบวนการ ดังนี้ 1.เป็นผู้ผ่านกระบวนการเรียนของตัวพระตั้งแต่เพลงช้าเพลงเร็วมาถือว่าเป็น พื้นฐานของการฝึกหัดการรำเพื่อให้รู้จักใช้กล้ามเนื้อและร่างกายจนเกิดความเคยชิน 2.เป็นผู้ที่มีพื้นฐาน การรำรำที่ดี มีความขยัน อดทน และหมั่นฝึกสอนอยู่เสมอ 3.เป็นผู้ที่ได้รับคัดเลือกจากครูอาจารย์ ให้มี โอกาสแสดงบนเวที เพื่อสะสมประสบการณ์ของการแสดง จนเป็นที่ยอมรับและไว้วางใจจากครูอาจารย์ 4. เป็นผู้ที่มีความบุคลิกลักษณะที่ตรงกับบทบาทของตัวละคร โดยมีคุณลักษณะ คือ รูปร่างหน้าตาดี มีเกณฑ์อายุที่ ตรงและเหมาะสมกับตัวละคร 5.เป็นผู้ที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดมีความจำที่ดีสามารถปรับตนเองให้เข้าถึง บทบาทการเป็นตัวละครพระสุณได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เหมือนอยู่บนเวที

เครื่องแต่งกาย การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสรง ชาติ เป็นการแต่งกายยืนเครื่องตัวพระแขนสั้นสีน้ำเงินกำอย่างโบราณปักกลดลายตัวเสื้อ “สธน” เพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะของการแสดง สวมเทริดที่มีแบบการประดิษฐ์สร้างจากเทริดอย่างละครชาติรี ของกรมศิลปากรและเทริดโนรา รวมทั้งเพิ่มเติมเกราะและรองเท้า ตามบทประพันธ์ของการแสดง_เครื่อง แต่งกายก็เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญในรูปแบบการแสดงการร่ำลงสรง เนื่องจากในบทละครจะ กล่าวถึงการร่ำลงสรง ตั้งแต่เริ่มต้นที่กระบวนการอาบน้ำจนไปถึงกระบวนการแต่งกายของตัวละคร ที่ นำเสนอเป็นการแสดงตามแบบนาฏศิลป์ไทยจากศิระสู่ปลายเท้าโดยละเอียด การสร้างสรรค์ครั้งนี้ กล่าวถึงการไปรบของพระสุณ ผู้สร้างสรรค์จึงประดิษฐ์เครื่องแต่งกายในตระกูลสีนินล เช่น ดำ ม่วง น้ำเงิน เป็นต้น ซึ่งเป็นสีที่ใช้เพื่อเสริมความเป็นสิริมงคลในการออกรบ รวมทั้งมีการปักดินทองด้วยอักษรย่อ

“สรณ” โดยได้แรงบันดาลใจมาจากการปักเครื่องในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่มีการปักประมาภิไธยย่อบนเครื่องแต่งกายโขนละคร ซึ่งเครื่องแต่งกายที่ครุฑมัย ไตรทองอยู่ เคยสวมใส่ในตอนลานางมโนราห์ ปัจจุบันไม่ปรากฏตระกูลสีนิตเช่นนี้แล้วในเครื่องแต่งกายของพระสุธน อีกทั้งผู้สร้างสรรค์ยังเพิ่มการสวมใส่เกราะรัดอกและรองเท้าตามวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระสุธน - มโนราห์ ฉบับวัดโพธิ์ปฐมवास อำเภอมืองจังหวัดสงขลา โดยรวบรวมข้อมูลที่ได้ศึกษานำเสนอ นายประเมษฐ์ บุญยะชัย ศิลปินแห่งชาติ และนางนฤมัย ไตรทองอยู่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย ว่าสามารถนำมาสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประกอบการแสดงได้

อุปกรณ์ประกอบการแสดง มีทั้งหมด 6 ชิ้นหลักๆ ได้แก่ 1.ชั้นสาครและชั้นตักน้ำ 2.เครื่องพระสำอาง 3.พระฉาย 4.พระขรรค์และแท่นวาง 5.ตั้งเล็ก (หัวเตียงและท้ายเตียง) 6.เตียงละคร เมื่อนำมาจัดวางประกอบการแสดง

ทำรำ กระบวนทำรำในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสงขชาติรี ทั้งหมด 105 ท่า ผู้สร้างสรรค์ได้มีแนวคิดในการสร้างสรรค์กระบวนทำรำ โดยบทประพันธ์ และทำนองเพลงร้อง ได้สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ รวมถึงนำเพลงที่มีสำเนียงอย่างชาตรีเข้ามาบรรจุเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์ในรูปแบบการแสดง ซึ่งสามารถแยกกระบวนทำรำลงสงขชาติรีตามเพลงออกได้เป็น 3 กระบวนทำรำ ได้แก่ 1.กระบวนทำรำเพลงเทพชาตรี (2 ชั้น) 2.กระบวนทำรำเพลงลงสงขชาติรี 3.กระบวนทำรำเพลงเสมอ

วิเคราะห์การสร้างสรรค์กระบวนทำรำ การสร้างสรรค์กระบวนทำรำ ผู้สร้างสรรค์ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการรำลงสงตามจารีตอย่างละครในและละครนอกแบบหลวง รวมถึงความสอดคล้องของบทประพันธ์ที่ใช้แสดง แล้วจึงวิเคราะห์หาหลักการในการสร้างสรรค์กระบวนทำรำ เพื่อนำมาเป็นแนวทางการออกแบบทำรำ และรูปแบบการนำเสนอกระบวนทำรำ การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสงขชาติรี ดังนี้

การออกแบบทำรำ

1) ทำรำที่นำมาจากแบบแผนนาฏศิลป์ไทย เป็นการใช้ทำรำที่อยู่ในการ ลงสงหรือทำรำที่มีอยู่ในชุดการแสดงต่างๆ นำมาปฏิบัติโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือ

- ทำรำเฉพาะ หรือทำรำที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้ เช่น ทำชโลมทา ทำทรงมงกุฎ เป็นต้น

- ทำรำแม่บท เช่น ทำรูปไกรสร ของลงทรงชาตรี ตรงกับ ทำสิงโตเล่นหาง ของแม่บทใหญ่

- ทำรำแบบละครชาตรีในชุดการแสดงอื่นๆ เช่น รำซัดชาตรี รำโน้ทรำบูชายัญ เป็นต้น

2) **ทำรำที่พัฒนาจากดั้งเดิม** เป็นการใช้ทำรำที่อยู่ในการรำลงทรง นำมาปฏิบัติโดยมีการปรับปรุงให้แตกต่างไปจากเดิม

3) **ทำรำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่** เป็นการประดิษฐ์ทำรำตามบทร้อง โดยนำเอาทำรำนาฏศิลป์ไทย ทำรำโนรา และท่าทางธรรมชาติ มาเป็นพื้นฐานแนวคิดในการสร้างสรรค์ทำรำ

สรุปได้ว่า ในผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาตรี ปรากฏหลักการในการออกแบบทำรำ คือ ทำรำที่นำมาจากแบบแผนนาฏศิลป์ไทย ทำรำที่พัฒนาจากดั้งเดิม และทำรำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ โดยมีบทร้องเป็นส่วนกำหนดในการออกแบบทำรำว่าจะใช้หลักการใดมาสร้างสรรค์ สังเกตได้ว่าทุกท่าที่นำมาใช้ต้องมีการเพิ่มลีลาที่บ่งบอกถึงทำรำแบบละครชาตรี เช่น การกล่อมไหล่ การตีไหล่ การกระทยไหล่ จังหวะการห่มเช่า เป็นต้น

รูปแบบการนำเสนอกระบวนทำรำ ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาตรี รูปแบบการนำเสนอกระบวนทำรำเป็นส่วนบ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ของชุดการแสดง โดยเอาท่ารำที่ออกแบบมานำเสนอให้เห็นขั้นตอนทางความคิดของผู้สร้างสรรค์ ปรากฏเป็นรูปแบบกระบวนทำรำคือ ความต่อเนื่องของกระบวนทำรำ และการเรียงลำดับและจัดวางกระบวนทำรำ ดังนี้

1) **ความต่อเนื่องของกระบวนทำรำ** คือ ความต่อเนื่องของกระบวนทำรำ คือ การเชื่อมโยง ท่ารำจากท่าหนึ่งไปสู่ท่าหนึ่ง และจากตำแหน่งหนึ่งมาใช้อีกตำแหน่งหนึ่งแบบมีเหตุมีผล ปรากฏแบ่งออกได้ คือ จากท่ารำสู่ท่ารำ จากท่ารำสู่ท่ารับ และจากตำแหน่งท่ารำที่เชื่อมโยงกัน

2) **การเรียงลำดับและจัดวางกระบวนทำรำ** เป็นการนำหลักการใช้ท่ารำของบรมครูทางนาฏศิลป์ไทยที่มีมาแต่โบราณ และการเลือกใช้ท่ารำที่สำคัญก่อนหลังในการแสดง นอกจากนี้รูปแบบการแสดงของการเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการจบเรื่อง ก็ส่งผลต่อการเรียงลำดับและจัดวางกระบวนทำรำเช่นกัน

โอกาสที่ใช้ในการแสดง การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงทรงชาติรี เป็นการสร้างสรรค์การรำ ลงทรง เป็นการรำเดี่ยวววดฝีมือของผู้แสดง ซึ่งการแสดงชุดนี้สามารถนำมาจัดการแสดงได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1) **การแสดงเป็นเรื่องราว** โดยเริ่มเรื่องตั้งแต่ฉากที่ 1 สระโบกขรณีกลางป่า ฉากที่ 2 ตำนานนางมโนห์รานครปัญจาล ฉากที่ 3 หน้าพระลานนครปัญจาล ฉากที่ 4 ป่า ฉากที่ 5 ท้องพระโรงนครไกรลาส ซึ่งการแสดงชุดนี้ สามารถสอดแทรกอยู่ในฉากที่ 2 คือพระสุธนหลังจากนางมโนห์ราในตำนานนครปัญจาลแล้ว ก็เสด็จออกมาลงทรงก่อนออกไปตรวจพลจัดทัพยกไพร่พลออกไปรบ

2) **การแสดงวิพิธทัศนา** เป็นการรำเดี่ยว ชุด ลงทรงชาติรี มีผู้แสดง 1 คน คือ พระสุธน ใช้เวลาแสดงประมาณ 10 นาที

อัตลักษณ์ของผลงานสร้างสรรค์ คือ การสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทยของกระบวนการรำลงทรงในทำนองเพลงลงทรงชาติรี โดยใช้ศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ไทย คีตดุริยางคศิลป์ไทย วรรณศิลป์ ประณีตศิลป์ ประมวลข้อมูลเพื่อสร้างสรรค์ผลงานการแสดง ซึ่งจำแนกอัตลักษณ์ของผลงานสร้างสรรค์ได้ดังนี้

กระบวนการทำรำ มีการคิดกระบวนการสร้างสรรค์เป็นขั้นตอน เพื่อให้ห้องค์ความรู้ของผลงาน คือ การออกแบบทำรำ พบว่า ทำรำที่นำมาจากแบบแผนนาฏศิลป์ไทย ทำรำที่พัฒนาจากดั้งเดิม และทำรำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ จะต้องอยู่ในรูปแบบการนำเสนอกระบวนการทำรำ ที่มีความต่อเนื่อง เรียงลำดับและจัดวางบนพื้นฐานแนวคิดที่ชัดเจนเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน คือ “ละครรำอย่างละครชาติรี”

บทประพันธ์ และทำนองเพลงร้อง มีการคิดขั้นตอนการสร้างสรรค์ 4 ขั้นตอน เพื่อใช้สังเคราะห์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการแสดง คือ โครงสร้างบทประพันธ์ เรียบเรียงวรรณกรรมสร้างสรรค์ทางร้อง และตรวจสอบแก้ไข พบว่า ทั้งหมดเปรียบเสมือนการกลั่นกรองเพื่อให้บทประพันธ์ และทำนองเพลงร้อง ที่เป็นอัตลักษณ์ที่ได้บันทึกไว้ใน “เพลงลงทรงชาติรี”

เครื่องแต่งกาย มีการประดิษฐ์สร้างสรรค์ คือ การแต่งกายยืนเครื่องตัวพระแสนสั้นสีน้ำเงินก่าอย่างโบราณปกคลุมลายตัวเสื่อ “สธน” ย่อมาจากคำว่า “พระสุธน” สวมเทริดที่มีแบบจากเทริดของกรมศิลปากรและเทริดโนรา ผสมผสานออกมาได้ปลายเทริดยาวกว่าปกติจะเด่นเมื่อรำคนเดียว รวมทั้งเพิ่มเติมเกราะรัดอกและรองเท้า ซึ่งทั้งหมดกำหนดให้เป็นแบบฉบับของการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด “ลงทรงชาติรี”

การประเมินคุณภาพของผลงานสร้างสรรค์ เมื่อผ่านกระบวนการสร้างสรรค์รูปแบบการ แสดง จะเข้าสู่การนำเสนอผลงานแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบคุณภาพผลงาน โดยเชิญคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ นาฏศิลป์ไทย คีตดุริยางคศิลป์ และวรรณศิลป์ ทั้ง ภายในและภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 5 ท่าน ผู้สร้างสรรค์ได้จัดการประเมินคุณภาพของ ผลงานสร้างสรรค์ในสถานที่ ณ โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และการถ่ายทอดสดผ่านระบบ Facebook Live ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังต่อไปนี้ ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยวิธีการหา ค่าเฉลี่ยได้คะแนนร้อยละ 81.8 มีคุณภาพระดับดีเด่น ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณในแต่ละ ด้าน ได้แก่ ด้านท่ารำ ด้านเพลงประกอบการแสดง ด้านเครื่องแต่งกาย และด้านองค์ความรู้ สรุปได้ดังนี้

ด้านท่ารำ สวยงามตามหลักนาฏศิลป์ไทย สอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างสรรค์และมีความสัมพันธ์กับความเป็นละครชาติเรื่อใหญ่ ท่ารำเหมาะสมสวยงาม การเลือกใช้ท่ารำที่เหมาะสม มีการร้อยเรียงเชื่อมโยงท่ารำตั้งแต่ต้นจนจบได้เป็นเอกภาพและมีความสวยงามดีมาก ผู้แสดงมีความสามารถและมีทักษะในการแสดงตีรวมทั้งผลงานสร้างสรรค์ท่ารำได้ผ่านการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนับว่าเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าสามารถนำไปเผยแพร่และใช้เป็น ประโยชน์ด้านนาฏศิลป์ได้ ร้อยละ 97.6 มีคุณภาพระดับดีเด่น

ด้านเพลง มีความไพเราะเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง สื่ออารมณ์ได้ตามท้องเรื่อง สอดคล้องกับท่ารำเป็นอย่างดี เลือกเพลงได้เหมาะสมกับชื่อชุดการแสดงและเพลงเหมาะสมกับชุดการแสดงดีมาก บทร้องและทำนองเพลงที่ใช้มีความไพเราะเหมาะสมกับการแสดงดีมาก ความเหมาะสมและสื่อตรง วัตถุประสงค์ของชุดการแสดงได้สมบูรณ์มาก ร้อยละ 94 มีคุณภาพระดับดีเด่น

ด้านเครื่องแต่งกาย ประณีตสวยงามเครื่องสวมหัวคือเทริดออกแบบใหม่โดยคงรูปแบบเดิมแต่ประดิษฐ์โดยมีแนวคิดจากศิราภรณ์สมัยอยุธยาประกอบเป็นการสร้างสรรค์ศิราภรณ์ใหม่จาก ศิลปะแนวจารีตที่มีอยู่เดิมผสมผสานกันอย่างลงตัว มีความเหมาะสมกับลักษณะของตัวละครและมีความ สวยงาม การออกแบบได้สวยงามเหมาะสม แต่ควรดัดแปลงเครื่องประดับบางส่วนควรสร้างให้มองเห็น ชัดเจนเพื่อแสดงบนเวทีจะสมบูรณ์ ร้อยละ 96 มีคุณภาพระดับดีเด่น

ด้านองค์ความรู้ การแสดงชุดนี้อาจนำไปแสดงเป็นชุดเบ็ดเตล็ดได้ต่อไป หรืออาจนำไป เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงละครเรื่องมโนราห์โดยแทรกเป็นฉากระหว่างฉากพระสุนทรนางมโนห์รากับ ฉากพระสุนทรยกบได้ ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้มีความสมบูรณ์ในตัว และอาจนำไปเชื่อมโยงกับการแสดงชุด ใหญ่ได้โดยกลมกลืนกันเป็นอย่างดี คิดสร้างสรรค์ทำได้ดีมาก ทั้งท่ารำบทร้องและทำนองเพลงประกอบไป ด้วยองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์สามารถนำแนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ไปใช้เป็นแนวทางในการ

สร้างสรรค์งานอื่นๆได้ เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่แสดงให้เห็นความสามารถและศักยภาพของผู้สร้างสรรค์ได้ดี ร้อยละ 97 มีคุณภาพระดับดีเด่น

การเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ จากการประเมินคุณภาพของผลงานจากผู้ทรงคุณวุฒิที่อยู่ในระดับดีเด่น ผู้สร้างสรรค์ได้นำผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสงรงชาติรี เข้าร่วมการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5 เป็นเวทีการแสดงศักยภาพของผู้สร้างสรรค์ มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก และหลากหลายสถาบันการศึกษาที่ส่งผลงานมากันอย่างมากมาย ผู้สร้างสรรค์ยังได้นำผลงานเผยแพร่ออกสู่สื่อออนไลน์ เช่น Youtube : ครูบุช ภูกิจ นาฏศิลป์ลพบุรี, Facebook : Phukit pasunant และ Facebook page : ครูบุช ภูกิจ วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี มีผู้เข้าชมและแสดงความคิดเห็นต่อผลงานการแสดง รวมทั้งได้รับเกียรติจากช่อง Youtube : Krujeep ครูจี๊ป ได้ทำการรีแอคการแสดงและให้การชื่นชมผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสงรงชาติรี รวมถึงชื่นชมผู้สร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ อีกทั้งยังมีช่อง Parawee Pan-iem ที่ได้นำวิดีโอทัศน์ผลงานการแสดงไปเผยแพร่ยังช่องของตน สื่อออนไลน์ในปัจจุบันมีผลต่อการนำเสนอผลงานการแสดงด้านนาฏศิลป์ไทยทำให้เป็นที่รู้จัก และบันทึกเป็นข้อมูลทางวิชาการต่อไป

บรรณานุกรม

- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ กรมพระยา. 2507. **ตำนานละครอิเหนา** พระนคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา.
- ธนิต อยู่โพธิ์. **ศิลปะละครรำหรือคู่มือนาฏศิลป์ไทย**. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร โปรดให้พิมพ์ในงานฉลองพระชนมายุ 5 รอบ ณ วันที่ 29 เมษายน พ.ศ.2516
- 101 ปี ละครวังสวนกุหลาบ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพร่วมกับสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์และมูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง จัดพิมพ์เนื่องในวาระครบรอบ ๑๐๑ ปีแห่งการก่อตั้งคณะละครวังสวนกุหลาบ, 2555.
- นฤมัย ไตรทองอยู่. **ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์**. สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2563
- ประเมษฐ์ บุญยะชัย. **ศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์**. สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2563
- ไพฑูริย์ เข้มแข็ง. **ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์**. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2564
- เสาวณิต วิงวอน. **วรรณคดีการแสดง**. ภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2554.
- ศิลปากร, กรม. **การศึกษาและการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการแต่งกายยืนเครื่องโขน – ละครรำ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2550.
- _____ . **เครื่องแต่งกายละครและการพัฒนา : การแต่งกายยืนเครื่องละครในของกรมศิลปากร**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์(๑๙๗๗) จำกัด, ๒๕๔๗.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. **วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- สุรัตน์ จงดา. **ผู้ช่วยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ไทย**.
- วรรณกรรมทักษิณ วรรณกรรมคัตสรร เล่ม 5**, พระสุธน - มโนห์รา ฉบับวัดโพธิ์ปฐมवास. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วีระชัย มีป่อทรัพย์. **ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์**. สัมภาษณ์, 1 สิงหาคม 2563

ภาคผนวก

หลักฐานผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพผลงาน

หลักฐานการเผยแพร่ผลงาน

ภาพที่ 115 นางสาวทัศนีย์ ขุนทอง ศิลปินแห่งชาติ
อ่านบทประพันธ์ครั้งแรก และปรึกษาเรื่องบรรจุเพลงกับนายภวัต จันทรदारักษ์
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 116 ผู้สร้างสรรค์ และนายเกียรติศักดิ์ ร่มสันเทียะ
ปรึกษาทางร้องกับ นางสาวทัศนีย์ ขุนทอง ศิลปินแห่งชาติ
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 117 ผู้สร้างสรรค์ถ่ายภาพร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ประพันธ์ทางร้อง
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 118 เชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านคีตศิลป์ไทย และนาฏศิลป์ไทย
พูดคุยเบื้องต้นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงาน
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 119 ผู้สร้างสรรค์แสดงท่าร่ำตัวอย่างแก่ท่าน รศ.ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 120 ผู้สร้างสรรค์ถ่ายภาพร่วมกับ รศ.ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 121 ปรีक्षाเรื่องบทประพันธ์จาก ดร.สุรัตน์ จงดา ผู้ช่วยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 122 ปรีक्षाเรื่องบทประพันธ์จาก นายภวัต จันทรदारักษ
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

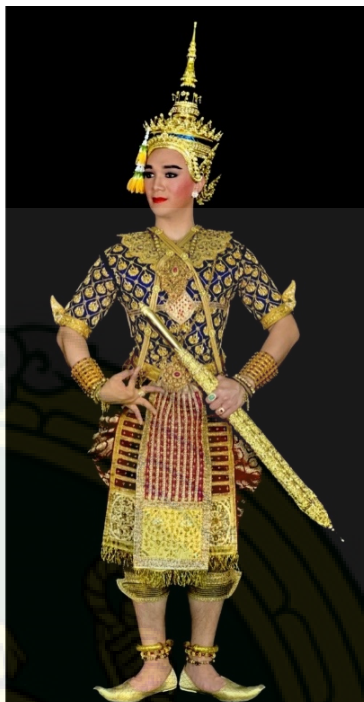

ภาพที่ 123 ปรีกษาการสร้างสรรค์ทำรำจาก นายวีระชัย มีป่อทรัพย์
ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 124 กระบวนการสร้างสรรค์ทำรำจาก
นายสัจจะ ภู่งงสุทธิ ครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญ วิทยาลัยนาฏศิลป์
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

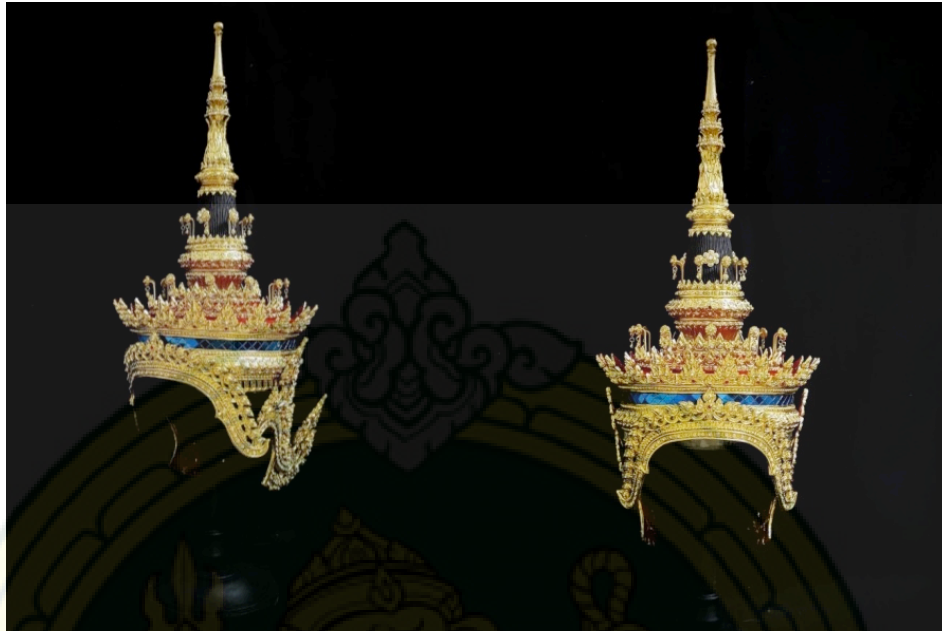

ภาพที่ 125 แบบร่าง และภาพเครื่องแต่งกายจริง
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 126 เซียนเทริดลงทรงชาตรี เข้าร่วมพิธีเทวาพุทธาภิเษก ณ โบสถ์พระแก้ววังหน้า
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 127 แบบเทริดที่สร้างสรรค์ ด้านข้างและด้านตรง
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 128 แบบเทริดที่สร้างสรรค์ ด้านข้างและด้านหลัง
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 129 พระครูโสภิตวิริยาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดจุฬามณี มอบขันสาครใช้ประกอบการนำเสนอผลงาน
นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ครั้งที่ 5 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 130 พระปลัดคงศักดิ์ ปณญาสโก ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเนกขัมมาราม
ให้ผู้สร้างสรรค์เอาพระขรรค์ที่ใช้นำเสนอผลงานเข้าร่วมพิธีเทวาภิเษก ณ วัดจุฬามณี
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 131 แบบการปักเสื้อ ลวดลาย “สนน”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 132 แบบกระษัตริ์ดอก และการสวมรองเท้า
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 133 ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของผลงาน
 Thema : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 134 ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักศึกษาที่ช่วยในวันตรวจสอบคุณภาพผลงาน
 Thema : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 135 รศ.ดร.ศุภชัย จันทرسสุวรรณ ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

Phukit Pasunant ได้แพร่ภาพสด

18 พ.ย. 2564 · 🌐

การนำเสนอและตรวจสอบผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทย
สร้างสรรค์

ชุด "... ดูเพิ่มเติม

ภาพที่ 136 การตรวจสอบคุณภาพผลงานผ่าน Facebook Live

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 137 ถ่ายภาพพร้อมกับ นางนิภา โสภาสัมฤทธิ์ อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
 วันนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ครั้งที่ 5 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 138 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ครั้งที่ 5 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 139 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ครั้งที่ 5 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 140 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ครั้งที่ 5 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 141 Youtube : Krujeep ครูจี๊ป เก็บภาพบรรยากาศการนำเสนอผลงาน
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 142 Youtube : Krujeep ครูจี๊ป รีแอดร่า การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด สงสรองชาติรี
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

ลงสงกรานต์

ลงสงกรานต์ - วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี

การดู 214 ครั้ง · 3 เดือนที่แล้ว

6

ไม่ชอบ

แชร์

ดาวน์โหลด

คลิป

บันทึก

Parawee Pan-iem

ผู้ติดตาม 1.36 พัน คน

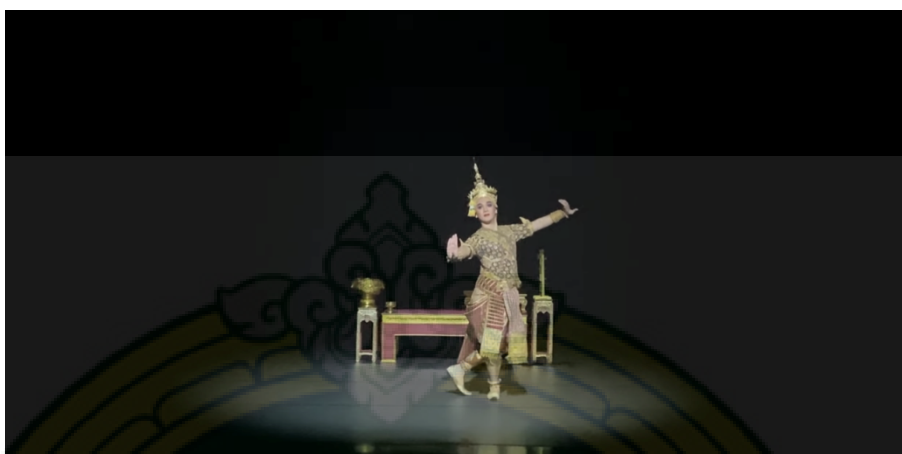
ติดตาม

ภาพที่ 145 Youtube : Parawee Pan-iem

นำการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสงกรานต์ ไปเผยแพร่

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ลงสงฆชาติ โดย อาจารย์ภูกิจ พาสุนันท์

การดู 3.8 พัน ครั้ง · 5 เดือนที่แล้ว [#ครูบช](#) [#ครูภูกิจ](#)
[#โซนพระวิทยาลัยนาฏศิลปบุรี](#)

80

ไม่ชอบ

แชร์

สร้าง

ดาวน์โหลด

บันทึก

ครูบช ภูกิจ นาฏศิลปบุรี

ผู้ติดตาม 323 คน

ภาพที่ 146 ผู้สร้างสรรค์นำการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสงฆชาติ
 ไปเผยแพร่ในช่อง Youtube : ครูบช ภูกิจ นาฏศิลปบุรี
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

 Dithada KruJeep Nuchbusaba · [ติดตาม](#)

16 ธ.ค. 2564 ·

 ลงสรองชาติรี มุมเล็ก ๆ จากหลังเวที #ครูบุชลบุรี

 ศิลปินที่มีเที่ยวบิน+ประสบการณ์สูง มันแสดงให้เห็นได้บนเวที

  138   ความคิดเห็น 14 รายการ   แชร์ 17 ครั้ง   รับชม 644 ครั้ง

 รักเลย   แสดงความคิดเห็น   แชร์

ภาพที่ 147 รายการใน Facebook ติดตามผู้สร้างสรรค์ ในการนำเสนอผลงาน
 ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

หนังสือภาษาอังกฤษเพื่อการสอนนาฏศิลป์ไทยพื้นฐาน
ให้แก่ชาวต่างชาติ · ติดตาม

18 ธ.ค. 2564 · 🌐

ลงสงขชาติรี

Phukit Pasunant อยู่ที่ ครูบช ภูกิจ วิทยาลัยนาฏศิลป์
ลพบุรี

18 ธ.ค. 2564 · 🌐

การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด "ลงสงขชาติรี"
ชื่อผู้สร้างสรรค์ อาจารย์ภูกิจ พาสุนันท์
แนวคิดในการส... ดูเพิ่มเติม

ภาพที่ 148 Facebook page ร่วมเผยแพร่ผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสงขชาติรี

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

โน้ตทางขับร้องลงสระชาติรี

เพลง เทพชาติรี

----	--- ตั	----	--- ตั	--- ล	- ตั -	--- ตั	- ล - ตั
----	----	----	----	----	----	--- เมื่อ	- อื่อ - เอย

----	----	- ช - ล	- ตั - รี่	ซึ่ มี่รึ่ตั	- รี่ -	--- ด	- ล - ดร
----	----	- เอ่อ - เออ	- เออ - เออ	ซึ่เงอเออเอ่อ	- เอย -	--- เมื่อ	- อื่อ - นััน

- - ตั รี่	ตั ล -	--- ซึ่	- มี่ - มี่มี่	----	----	--- มี่รึ่	- มี่ - มี่
- - อื่ออื่อ	อื่ออื่อ -	--- พระ	- อื่อ - สุธน	----	----	--- หม่น	- อื่อ - หมอง

--- ซึ่	- รี่ - มี่	- - ซึ่ มี่	รึ่มี่ รี่ มี่	รึ่ตั -	- รึ่ตั - ตั	- - รี่ รี่	ตัล - ตัรึ่
--- อื่อ	- เอ่อ - เออ	- - ซึ่เงอ	เออเออเออเออ	เออเออ -	- ไม่ - ผ่อง	- - อื่ออื่อ	อื่ออื่อ - ไส

- ฟี่ - ตั							
- อื่อ - อื่อ							

--- ด	--- ร	--- ม	--- ช	--- ด	--- ร	--- ม	--- ช
----	----	----	----	--- เอ่อ	--- เออ	--- เออ	--- เออ

--- ม	--- ช	--- ล	--- ตั	- ด - ล	--- ดร	- - ด -	รร - ร
----	----	----	----	- จำ - ท่าง	--- น่อง	- - อื่อ -	มโนห์ - รา

--- ช	--- ตั	--- รี่	--- มี่	----	--- มี่	--- มี่	รึ่ตัมี่ - มี่
----	----	----	----	----	--- ยา	--- อื่อ	อื่ออื่ออื่อ - ไจ

--- มี่	--- รึ่มี่	--- ซึ่มี่	--- รึ่ตั	- - ซึ่มี่	- - รึ่มี่	- - ซึ่มี่	- - รึ่มี่
----	----	----	----	--- ซึ่เงอ	--เอ่อเออ	--- ซึ่เงอ	-- เอ็งเงอ

- - รี่ ตั	----	- ซึ่ตั - มี่	--- มี่	----	----	- มี่ - ซึ่	- มี่ - ซึ่
- - เออเออ	----	- ต้อง - คลา	--- ไคล	----	----	- ไป - รบ	- อื่อ - รับ

- มี่ - ซึ่	- รี่ - มี่	- - ซึ่มี่	รึ่มี่ รี่ มี่	รึ่ตั -	- ตั - รี่	--- รี่	ตัล - ตั
- อื่อ -	- เอ่อ - เออ	- - ซึ่เงอ	เออเออเออเออ	เออเออ -	- กับ - ไพ	--- อื่อ	อื่ออื่อ - รี่

เพลง เทพชาตรี (ต่อ)

----	---- ตั้	----	---- ตั้	-- ด ล	---- ตั้	- ชั้ - ตั้	- ชั้ - ตั้
----	----	----	----	-- จิ้งผาก	---- ฝั่ง	- ฮี้ - โฉม	- ฮี้ - เจ้า

---- ตั้	----	- ช - ล	- ตั้ - รึ้	ชั้ มั้รึ้	- รึ้ --	---- ตั้	---- ตั้
---- อื้อ	----	- เอ้อ - เออ	- เออ - เออ	ฮี้เงอเออเออ	- เอย --	---- เยา	---- วภา

---- รึ้	ตั้ ล --	---- ชั้	- มั้ - รึ้	- มั้ --	----	-- ชั้ มั้	---- มั้
---- ฮี้	ฮี้ฮี้ --	---- ไร่้	- ฮี้ - กั้บ	- ฮี้ --	----	-- พระमार	---- ตา

----	- รึ้ - มั้	-- ชั้ มั้	รึ้มั้ รึ้ มั้	รึ้ตั้ --	---- รึ้	---- รึ้	ตั้ ล - ตั้ รึ้
----	- เอ้อ - เออ	-- ฮี้เงอ	เออเฮอะเอิง เงอ	เออเอ้ย --	---- มา	---- ฮี้	ฮี้ฮี้-รศรึ้

- ฬั้ - ตั้							
- ฮี้ - อื้อ							

---- ด	---- ร	---- ม	---- ช	---- ด	---- ร	---- ม	---- ช
----	----	----	----	---- เอ้อ	---- เออ	---- เออ	---- เออ

---- ม	---- ช	---- ล	---- ตั้	---- ชช	---- ช	---- ตั้	---- ตั้
----	----	----	----	---- คนี้้ง	---- พลา้ง	---- ทาง	---- เสตั้จ

- ตั้ - ช	---- ตั้	---- รึ้	---- มั้	----	---- มั้	---- มั้	รึ้ตั้ มั้
- ฮี้ -	----	----	----	----	---- จร	---- ฮี้	ฮี้ฮี้ฮี้- รลึ้

---- มั้	---- รึ้ มั้	---- ชั้ มั้	---- รึ้ ตั้	-- ชั้ มั้	-- รึ้ มั้	-- ชั้ มั้	-- รึ้ มั้
----	----	----	----	---- ฮี้เงอ	--เอ้อเออ	---- ฮี้เงอ	-- เอิงเงอ

-- รึ้ ตั้	----	- ชั้ ตั้ - รึ้	- มั้ - มั้	รึ้ตั้ -- รึ้ มั้	----	---- รึ้	- มั้ - มั้
-- เออเอ้ย	----	- เข้า - ฮู้	- ฮี้ - ทั้	ฮี้ฮี้ - ฮี้	----	---- ไสรง	- ฮี้ - สรง

- ชั้ --	- รึ้ - มั้	-- ชั้ มั้	รึ้มั้ รึ้ มั้	รึ้ตั้ --	---- รึ้	---- รึ้	ตั้ ล - ตั้
- ฮี้ --	- เอ้อ - เออ	-- ฮี้เงอ	เออเฮอะเอิง เงอ	เออเอ้ย --	---- ฐา	---- ฮี้	ฮี้ฮี้- รา

เพลง ลงทรงชาติรี

--- ล	--- ล	- รี่ - ลล	- ช - ล	-- รี่ ล	- ท ลช ช	--- ม	-- ช ลท
--- ทรง	--- ชั้น	--- สุวรรณ	- ตัก - อื่อ	-- อื่อเงอ	- อื่อ เออเอิง เงอ	--- เอ่อ	-- เฮอเอัย

- รี่ ท ท	--- ทรี	- ล - ทล	--- ล	--- ท	- ล ทล ล	-- ล ลท	--- ช
- ฮี วา รี่	--- รด	- อื่อ - ฮีอื่อ	--- เออ	--- เฮื่อ	- เออ เฮอเอิง เงอ	-- มะลิ	--- สด

- ล - ทล	- ชดี - ดี่ช	- ม ช ล	- ชม - -	- ร - ม	- ช - ลท	-- รี่ ล	- ท ลช ล
- อื่อ - ฮีอื่อ	- หอม - รื่น	-- อื่อ ฮื่อ	- อื่ออื่อ - -	- เอ่อ - เออ	- เออ - เอื่อ	-- อื่อเงอ	- อื่อ เออเอิง เงอ

- ชม - ช	ม ช - ช	-----	ดี ช - -	-----	-----
- เออเอัย - ชั้น	- นา - สา	-----	ฮี อื่อ - -	-----	-----

--- ท	รี่ - ล ท	รี่ ท - ล	ช ลท - ล	-- รี่ ล	- ท ลช ช	- ชล ม ชล	- ช ม ชล
--- น้ำ	--- ดอกไม้	--- เทศ	- ทิพย์ - อื่อ	-- อื่อเงอ	- อื่อ เออเอิง เงอ	- น้ำ ดอกไม้	- เทศ - ทิพย์

- ช ท ท	--- ล	-----	--- ล	--- ท	- ล ทล ล	--- ล	- รี่ ลรี่ ช
- อื่อ ชโลม	--- ทา	-----	--- เออ	--- เฮื่อ	- เออ เฮอเอิง เงอ	-- -หอม	-- เหมือน กลิ่น

- ล - ทล	- ช - ช	--- ล	- ชม - -	- ร - ม	- ช - ลท	-- รี่ ล	- ท ลช ล
- อื่อ - ฮีอื่อ	- กา - ยา	--- ฮื่อ	- อื่ออื่อ - -	- เอ่อ - เออ	- เออ - เอื่อ	-- อื่อเงอ	- อื่อ เออเอิง เงอ

ชม - ช	- ดี ช ช	-----	-----	-----	-----
เออเอัย-โถม	- ฮี บัง อร	-----	-----	-----	-----

- ท - ล	- ท - ล	- ท ลช	- ล - -	- ทล รี่ ล	- ท ลช ช	--- ม	-- ช ลท
- ทรง-สอด	- อื่อ - ใส	- อื่อ - สนับ	- เพลา - -	- ฮีอื่อ อื่อเงอ	- อื่อ เออเอิง เงอ	--- เอ่อ	-- เฮอ เอัย

รี่ ท - ท	- รี่ - รี่	- ล - ทล	--- ล	--- ท	- ล ทล ล	-- ลช ล	--- ล
ฮี เิง - สาม	--- ชั้น	- อื่อ - ฮีอื่อ	--- เออ	--- เฮื่อ	- เออ เฮอเอิง เงอ	-- -ที่ จอม	--- ขวัญ

-- รี่ ล	- ม - ช	- ดี ช ล	- ชม - -	- ร - ม	- ช - ลท	-- รี่ ล	- ท ลช ล
-- ฮี อื่อ	- ปัก - ไหม	- ฮี อื่อ ฮื่อ	- อื่ออื่อ - -	- เอ่อ - เออ	- เออ - เอื่อ	-- อื่อเงอ	- อื่อ เออเอิง เงอ

เพลง ลงทรงชาติรี (ต่อ)

- ชม - ช	ม ช - ช	-----	- ตี - ช	-----	-----
- เออเอ่ย-รูป	- ไกร - สร	-----	- ฮี - ฮื่อ	-----	-----

- ท - ท	- รี่ - ท	---ช	- ช - -	ล - รี่ ล	- ท ลช ช	ช ช ตี ช	- ม - ม
- ฎ - ษา	--- โจง	--- จีบ	- จีบ - -	ฮื่อ - ฮื่อเงอ	- ฮื่อ เออเอิง เอย	ฎษา - โจง	- จีบ - จีบ

- ช - ทรี	- ท - ทรี	- รี่ - ล	- ทล - ล	--- ท	- ล ทล ล	--- ล	- รี่ - ลล
- ฮื่อ - ฮื่อ	- ฮื่อ - ฮื่อ	--- ฮื่อ	- ฮื่อฮื่อ - เออ	--- ฮื่อ	- เออ ฮื่อเอิง เอย	--- เหมือน	- - สมร

- - รี่ ล	ช ช - ชม	- - ช ล	- ชม - -	- ร - ม	- ช - ลท	- - รี่ ล	- ท ลช ล
- - ฮื่อ ฮื่อ	ประจ - จีบ	- - ฮื่อฮื่อ	- ฮื่อฮื่อ - -	- เออ - เออ	- เออ - เออ	- - ฮื่อเงอ	- ฮื่อ เออเอิง เงอ

- ชม - ช	ม ช ม ช	-----	-----	-----	-----
- เออเอ่ย - ให้	- ฬี่ - ยา	-----	-----	-----	-----

- - ท ท	- รี่ - ท	- - ท ล	- ช - -	ล - รี่ ล	- ท ลช ช	--- ม	- - ช ลท
- - ฌลอง	- ฮื่อ - อดค์	- - ฌน้ำเงิน	- ก่า - -	ฮื่อ - ฮื่อเงอ	- ฮื่อ เออเอิง เงอ	--- เออ	- - ฮื่อ เออ

- รี่ - ท	--- ท ช	- ล ทล	--- ล	--- ท	- ล ทล ล	--- ล	รื่อ ช - ลท
- ฮื่อ - ก่า	--- มะหี่	- ฮื่อ - ฮื่อฮื่อ	--- เออ	--- ฮื่อ	- เออ ฮื่อเอิง เอย	--- ส่า	- ทรับ - ยุท

- ล - ทล	ช ช - ช	--- ล	- ชม - -	- ร - ม	- ช - ลท	- - รี่ ล	- ท ลช ล
- ฮื่อ - ฮื่อฮื่อ	ทรา - วี	--- ฮื่อ	- ฮื่อฮื่อ - -	- เออ - เออ	- เออ - เออ	- - ฮื่อเงอ	- ฮื่อ เออเอิง เงอ

- ชม - ช	- - ช ชม	-----	--- ช	-----	-----
- เออเอ่ย - มี	- - สง่า	-----	--- ฮื่อ	-----	-----

--- ล	- - ท ท	--- ท	- ล - ช -	- ล รี่ ล	- ท ลช ช	- ม ช ช	- ล ช ช
--- เกราะ	- - สุวรรณ	--- รัต	- คาด - -	- ฮื่อ ฮื่อเงอ	- ฮื่อ เออเอิง เอย	- เกราะ สุวรรณ	- รัต - คาด

ม ช ท ช	--- ล	-----	--- ล	--- ท	- ล ทล ล	--- ล	- ลช - ลท
- ฮื่อ กัน ศาส	--- ตรา	-----	--- เออ	--- ฮื่อ	- เออ ฮื่อเอิง เอย	--- ตั้ง	- หนึ่ง - น้อย

เพลง ลงทรงชาติรี (ต่อ)

--- ล	ช ช - ช	--- ล	- ชม - -	- ร - ม	- ช - ลท	-- ร็ ล	- ท ลช ล
--- อื่อ	มโนห์ - รา	--- อื่อ	- อื่ออื่อ - -	- เอ่อ - เออ	- เออ - เอื่อ	-- อื่อ ึ่งเอ	- เอื่อ เออเอิง ึ่งเอ

- ชม - ช	- ชม - -	- ช - -	-----	-----	-----
- เออเอ่ย-มา	- กอด - -	- กาย - -	-----	-----	-----

--- ท	-- ท ล	- ท ล ลช	- ล - -	-- ร็ ล	- ท ลช ช	--- ม	-- ช ลท
--- ทรง	-- มงกุฎ	- อื่อกรรเจียก	- จร - -	-- อื่อ ึ่งเอ	- เอื่อ เออเอิง ึ่งเอ	--- เอื่อ	-- เอื่อ เอัย

- ร็ - ท	-- ท ช	- ล - ทล	--- ล	--- ท	- ล ทล ล	--- ล	-- ล ช
- อื่อ - งอน	-- สะ บัด	- อื่อ - อื่ออื่อ	--- เออ	--- เอื่อ	- เออ เออเอิง เอย	--- พวง	-- อุ บะ

- ล - ม	- ชล - ล	- ช - ล	- ชม - -	- ร - ม	- ช - ลท	-- ร็ ล	- ท ลช ล
- อื่อ - ดอก	- ไม้ - ทัด	- อื่อ - อื่อ	- อื่ออื่อ - -	- เอ่อ - เออ	- เออ - เอื่อ	-- อื่อ ึ่งเอ	- เอื่อ เออเอิง ึ่งเอ

- ชม - -	ช ม - ช	-----	- ดี่ - ช	-----	-----
- เออเอ่ย - -	จรัส - นาย	-----	- อื่อ - อื่อ	-----	-----

-- ท ท	- ร็ ร็ ล	- ท - ช	-- ล ล	-- ร็ ล	- ท ลช ช	ช ชล ล ม	- ม ช ช
-- ฉลอง	- อื่อ พระ บาท	- อื่อ - ตาด	-- สุวรรณ	-- อื่อ ึ่งเอ	- เอื่อ เออเอิง ึ่งเอ	ฉลอง พระ บาท	- ตาด สุวรรณ

--- ร็ท	-- ท ทล	-----	--- ล	--- ท	- ล ทล ล	--- ช	-- ล ล
--- พรรณ	-- ณ รાય	-----	--- เออ	--- เอื่อ	- เออ เออเอิง เอย	--- จับ	-- พระ ขรรค์

-- ร็ ล	- ช ดี่ ช	- ดี่ ช ล	- ชม - -	- ร - ม	- ช - ลท	-- ร็ ล	- ท ลช ล
-- อื่อ อื่อ	- ฝัน - ผาย	- อื่อ อื่อ อื่อ	- อื่ออื่อ - -	- เอ่อ - เออ	- เออ - เอื่อ	-- อื่อ ึ่งเอ	- เอื่อ เออเอิง ึ่งเอ

- ชม - ช	- ช - ช	-----	-----	-----	-----
- เออเอ่ย - ไป	- โย - ธิ	-----	-----	-----	-----

หมายเหตุ: ส่วนที่แรเงาสีเหลืองคือทำนองดนตรีสอดร้อง

ประวัติผู้สร้างสรรค์

ชื่อ	นายภูกิจ พาสุนันท์
วันเดือนปีเกิด	17 มกราคม 2534
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	199/178 หมู่ 5 หมู่บ้านพฤษภาวิไล 72 ตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2557 ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2549 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย (คุณภาพวิทยานิพนธ์ระดับดีเยี่ยม) คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ตำแหน่ง	อาจารย์ หัวหน้างานสโมสรนักศึกษา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
เกียรติประวัติ	พ.ศ. 2551 ได้รับทุนนริศรานวัตติวงศ์ สาขานาฏศิลป์ไทย (โฉนพระ) พ.ศ. 2553 ได้รับทุนมูลนิธิศาลาเฉลิมกรุง สาขานาฏศิลป์ไทย (โฉนพระ) พ.ศ. 2555 ได้รับทุนโฉนพระราชทาน (โฉนพระ) ตอนจองถนน ของมูลนิธิ ส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ บรมราชชนนีพันปีหลวง พ.ศ. 2557 ได้รับทุนโฉนพระราชทาน (โฉนพระ) ตอนนาคบาท ของมูลนิธิ ส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
ผลงานด้านวิชาการ	บทความวิชาเรื่อง หลักการเปลี่ยนแปลงกระบวนท่ารำบาทพระราม บทความวิจัยเรื่อง โครงสร้างท่ารำพระไวยเกี่ยวนางวันทอง. กลวิธีการ แสดงเป็นพระไวยของครุไพฑูรย์ เข้มแข็ง บทความวิจัยเรื่อง การแสดงนาฏศิลป์ไทยในรูปแบบมิวสิคคัล ชุด “ร่องรอยลว (ละวะ)”